

revija slovenskega elektrogospodarstva / november 2010

NAŠ

SINIK

KTRO -

DARSTVO

ORGANIZACIJA SLOVENIJA

Leto I. — Štev. 1

pot

29. november

REPUBLIK

vatnega lastnika in delo
pa je drugače. Delavci v
v združenih podjetjih,
Ta velika prednost pred
preteklem desetletju
podjetja elektrogospod
ki izvirajo iz zaostan
Prirastek proizvod
energije je bil ta
tu. Od 400 mi
zvodnje sn
rde kilow
Seveda
st v elektrogospo
a rasti. Hočemo
ni mogoče regulirati
morali poprijeti vsi. Naš
jer bodo tudi delavci na
a izkušnje. Posebno pri
opis pisali vsi, ne samo

ra 1945 je novoiz
ščina sprejela dek
oslavije za zvezno
os petnajstič pros
an in ugotavljamo
področjih družb
elektrogospodarst
je lahko na ogromne usp
jih dose
dnjih 15 letih. Dv
nje elek
energije na šest
vojno v
izpopolnitev on
vseh
krajih na
publike ter po
s sosed
njimi repu
mi v enoten
so uspehi,
ki smo jih la
dosegli k
gojih ljudske
demokracije,
je 29. november
ustvaril trdno jani

Naše elektrogospodarstvo se ob praznova
nju letošnjega Dneva republike lahko ozre

- 01. Z VAMI ŽE POL STOLETJA
- 02. POMEN UČINKOVITEGA KOMUNICIRANJA Z JAVNOSTMI NARAŠČA
 Komuniciranje je sestavni del vsake uspešne poslovne politike in tega se vse bolj zavedajo tudi elektroenergetska podjetja, v katerih se je število posebej organiziranih služb, ki se s tem ukvarjajo, v zadnjih letih močno povečalo. Podjetja pri komuniciranju uporabljajo različna orodja, vsa pa z enim samim ciljem – zaposlene in drugo javnost seznaniti s svojim poslanstvom, nalogami in cilji na poti k doseganju uspešnih poslovnih rezultatov.
- 16. KOMUNICIRANJE – KLJUČNI ELEMENT USPEŠNOSTI PODJETIJ
- 28. ENOTNA EVROPSKA ENERGETSKA POLITIKA POTREBUJE SODELOVANJE IN POENOTENJE
- 32. DANE VSE ZAKONSKE PODLAGE ZA POENOSTAVITEV IN POSPEŠITEV POSTOPKOV UMEŠČANJA
- 36. DALJNOVOD CIRKOVCE – PINCE ŠE VEDNO ČAKA NA DOLOČITEV DRŽAVNEGA PROSTORSKEGA NAČRTA
 Na ministrstvu za okolje in prostor končujejo postopek oblikovanja stališč do pripomb in predlogov javnosti in občin k dopolnjenemu osnutku državnega prostorskega načrta za meddržavni prenosni daljnovod Cirkovce-Pince. Zatika se pri določitvi poteka trase v občini Lendava, kjer je energetskega interes trečil ob zunanjepolitičnega. Dosežen pa je bil napredek pri določitvi nadomestnih habitatov.
- 38. PROJEKT TEŠ 6 JE TREBA PREMAKNITI Z MRTVE TOČKE
- 40. ZAGON NOVEGA TELEKOMUNIKACIJSKEGA CENTRA V TEŠ

- 42. ENERGETSKI POTENCIAL MURE BI BILO SMISELNO IZRABITI
- 44. JAVNA RAZGRNITEV HE BREŽICE PRED VRATI
- 48. NA PODROČJU UČINKOVITEJŠE RABE ENERGIJE BO TREBA DELATI VEČ
 Slovenska podjetja so pri uvajanju ukrepov učinkovitejše rabe energije in drugačnega odnosa do okolja še v začetni fazi, saj več kot 80 odstotkov vprašanih podjetij sploh nima izdelane strategije za varčevanje z električno energijo. Zelo malo podjetij ima tudi izdelano podrobno analizo tovrstnih stroškov, pri čemer največ elektrike poleg v proizvodnji porabijo za razsvetljavo.
- 49. KLJUB POŠKODBAM VODOV OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO NEMOTENA
- 50. S SVOJIMI REŠITVAMI LAHKO K RAZVOJU ENERGETIKE PRISPEVAMO ŠE PRECEJ VEČ
- 52. NAPREDNO MERJENJE IZ PILOTNIH PROJEKTOV PREHAJA V MASOVNO UPORABO
- 54. HÖEFLERJEVI DNEVI LETOS ŽE DESETIČ
- 56. NOVI KORAKI V ENERGETSKI POLITIKI EU
- 57. ZA SRBSKO ELEKTROENERGETIKO KAR DEVET MILIJARD EVROV
- 58. NAŠ STIK ŽE 50 LET STIČIŠČE ELEKTROENERGETIKE
- 60. Z ELEKTRIKO POVEZAN ŽE VSE ŽIVLJENJE
- 62. ŠPORTNIKI ELESJA IN MAVIRJA SKUPAJ ŽE ŠESTIČ
- 63. ELESIJADA TOKRAT ZNOVA V LAŠKEM
- 64. LJUDI SPRAVIŠ V DOBRO VOLJO TUDI Z DOBRO GLASBO
- 66. POSLOVNA KOMUNIKACIJA IN MEDKULTURNE RAZLIKE
- 67. PO GOZDNI POTI OD TURJAKA DO RAŠICE
- 69. DELA V HE KRŠKO SE NADAJUJEJO

16

28

Brane Janjić

Z VAMI ŽE POL STOLETJA

DVOJNIK

Revija, ki jo imate pred sabo, se ponaša z eno najdaljših tradicij v državi, saj je prva številka skupnega glasila slovenskega elektrogospodarstva iz tiskarne prišla že davnega leta 1960. V minulih petih desetletjih je elektrogospodarstvo šlo čez številne reorganizacijske procese in organizacijske oblike in tem je sledilo tudi skupno glasilo, katerega temeljna vloga pa je ves čas pravzaprav ostajala enaka. Povezovati in izmenjavati izkušnje med podjetji, ki niso le del skupnega zahtevnega tehničnega sistema, temveč imajo ne nazadnje tudi skupen končni cilj – zadovoljnega odjemalca električne energije.

Na poti do izpolnitve tega poslanstva se podjetja srečujejo z različnimi zgodbami, sestavljenimi iz številnih vprašanj, dilem, ovir, odgovorov, dobrih in slabih izkušenj, neuspehov in uspehov, ki jih skušamo z različnih kotov osvetliti tudi v Našem stiku.

V uredništvu smo se odločili, da ob častitljivem jubileju tokratno številko tematsko obarvamo bolj komunikacijsko, in vas tudi na ta način seznanimo s prakso in izkušnjami, ki jih imajo pri oblikovanju odnosov z javnostmi naša elektroenergetska podjetja ter vam tako tudi preko zgodb ljudi, ki delajo v teh službah, vsaj malce približamo dejavnost, ki jo v sodobnem poslovnem svetu čedalje pogostejše omenjajo kot enega ključnih dejavnikov uspeha. Revijo smo tudi oblikovno osvežili in načrtujemo, da ji bomo v kratkem lahko dodali še elektronsko

različico, ki bo prevzela spremljanje aktualnih dogodkov in razširila možnosti vključevanja bralcev, tiskani različici skupnega elektroenergetskega medija pa ponudila več prostora za poglobljene predstavitve ključnih razvojnih vprašanj.

Prijazne besede, ki so nam jih ob zadnji raziskavi branosti namenili bralci in v tokratni res obsežni anketi glede vloge in pomena revije Naš stik tudi vodilni predstavniki naših podjetij, so nam vsekakor v spodbudo, da skušamo postati v prihodnje še boljši.

Bi pa radi ob tej priložnosti še enkrat poudarili, da so vsa naša prizadevanja in delo namenjena le vam, našim zvestim bralcem. In dejansko imajo smisel le, če nam bo tudi s pomočjo vaših predlogov in pobud skupaj uspelo zagotoviti, da bosta tako revija kot načrtovani portal postala skupni prostor izmenjave mnenj, pogledov, stališč in izkušenj znotraj panoge elektrogospodarstva kot tudi širše zainteresirane energetske javnosti.

32

52

POMEN UČINKOVITEGA KOMUNICIRANJA Z JAVNOSTMI NARAŠČA

Komuniciranje je sestavni del vsake uspešne poslovne politike in tega se vse bolj zavedajo tudi elektroenergetska podjetja, v katerih se je število posebej organiziranih služb, ki se s tem ukvarjajo, v zadnjih letih močno povečalo. Podjetja pri komuniciranju uporabljajo različna orodja, vsa pa z enim samim ciljem – zaposlene in drugo javnost seznaniti s svojim poslanstvom, nalogami in cilji na poti k doseganju uspešnih poslovnih rezultatov.

Tokratno temo meseca smo obarvali komunikacijsko, in sicer z namenom, da ob visokem jubileju skupne revije slovenskega elektrogospodarstva bralcem podrobneje predstavimo dejavnost, ki jo vsak posameznik in skupaj opravljamo s ciljem obveščanja, seznanjanja in ozaveščanja javnosti ter njeno organiziranost v posameznih okoljih. Za posameznimi prispevki, internimi revijami, vsebinami na spletu in v odgovorih v medijih so namreč konkretni obrazi, ki so si komuniciranje izbrali za svoj življenjski poklic. Zato smo jih povprašali po njihovih izkušnjah, vtisih, vsakdanjih nalogah in izzivih, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Za mnenje, kako ocenjujejo vlogo revije Naš stik v teh procesih, pa smo zaprosili tudi nekatere predsednike uprav.

KOMUNICIRANJE Z JAVNOSTMI JE STRATEŠKA NALOGA

V Elektro-Slovenija je služba za odnose z javnostmi štabna služba vodstva in organizacijsko sodi pod direktorja družbe. Temelj delovanja službe so po besedah vodje službe Minke Skubic pripravljena izhodišča strategije komuniciranja družbe kot dela dolgoročne strategije podjetja in letni načrt komuniciranja. Oboje potrди vodstvo družbe. V nadaljevanju izvajanja posameznih komunikacijskih dejavnosti, služba predlog le-teh predstavi vodstvu. Praviloma je predlog sprejet ob upoštevanju širših pogledov vodstva na posamezno dejavnost. Vodstvo Eles se zaveda ustreznosti komuniciranja z vsemi vrstami javnosti in mu daje ustrezno prioriteto. Komuniciranje z javnostmi je strateška naloga Eles, saj je prav javnost eden od odločilnih dejavnosti pri razvojnih projektih družbe. Zato mora ta dejavnost delovati pri nacionalnem operaterju prenosnega sistema, kot družbi širšega javnega pomena, kontinuirano, profesionalno in neodvisno od aktualnih oblasti. V zadnjem letu in pol so bile ključne teme komuniciranja z javnostmi: umeščanje prenosnih daljinovodov v prostor, sodelovanje z lokalnimi skupnostmi pri tem, odprtja novih prenosnih objektov, poslovanje družbe, zagotavljanje sistemskih rezerv, mednarodna dejavnost družbe, zagotavljanje zanesljivega prenosa in oskrbe države z električno energijo v primeru naravnih nesreč (veter in mraz na Primorskem) in sindikalne stavke družb EES.

Glede na to, da imajo vsi Elesovi delavci dostop do računalnikov po vseh enotah po Sloveniji in imamo v hiši lastno informacijsko podporo v sektorju za informacijsko tehnologijo, bi bilo v času sodobnih tehnologij neracionalno razmišljati o drugih orodjih kot

o intranetu za obveščanje notranje javnosti - zaposlenih in internetu, kot enemu od medijev za zunanjo javnost. V družbi imamo zaposlenega profesionalnega urednika spletnih strani in s strani direktorja imenovan uredniški odbor obeh spletnih mest, sestavljen iz predstavnikov vseh sektorjev. Od dela urednika in uredniškega odbora je odvisna vsebina obeh spletnih mest in s tem obiskanost in priljubljenost obeh mest med zaposlenimi. Obe spletni mesti tehnološko ponujata veliko možnosti podajanja informacij na ustrezen in sodoben način. Ali obe spletni mesti družbe vsebinsko opravljata svoje poslanstvo v polni meri, pa je vprašanje tako za zaposlene kot zunanjo javnost.

Eles ima na intranetni strani tudi forum, ki pa je bil, pravi Minka Skubic, v polni funkciji dokler so zaposleni pisali nanj anonimno. Odkar je bila pred nekaj leti s strani vodstva družbe uveljavljena registracija s polnim imenom, je forum zamrl. Na intranetni strani Eles sicer objavlja različne ankete med zaposlenimi: o vsebini intraneta, izobraževalnih tečajih in podobno. Omenjeni medij, kot že rečeno, omogoča veliko tovrstnih možnosti in od uredniške politike intraneta je odvisno, katere bodo izkoriščene. Vodstvo družbe ima posluh za vse strokovno podprte oblike komuniciranja. Neposredno pa se lahko zaposleni v Elesu dogovorijo tudi za sestanek z vodstvom oziroma mu napišejo elektronsko sporočilo, če po ustaljeni poti ne pridejo do informacij. V zadnjem letu in pol ni bilo primera, da zaposlenega, ki je izrazil željo po pogovoru z vodstvom, predstavniki vodstva ne bi sprejeli.

Za komuniciranje z zunanjimi javnostmi Eles uporablja različne uveljavljene oblike komuniciranja: tiskovne konference, sporočila za javnost, pojasnila javnosti, odgovori novinarjem, povabila na neformalne pogovore, pogovori z zainteresiranimi javnostmi, obiski in predstavitve na terenu, pošiljanje publikacij in razlagalnih materialov, sodelovanje na strokovnih srečanjih. Poglavitna težava pri tem je, da v Elesu dejavnost komuniciranja z javnostmi, nikoli v njegovem 20-letnem delovanju, ni zaživela in ni odigrala vloge, kot je to pri sorodnih infrastrukturnih sistemih (DARS, Telekom). Sedaj v času gospodarske krize in čedalje boljše ozaveščenosti prebivalcev na vseh področjih pa je težko popravljati zapravljeni ugled družbe, nezaupanje in enostranske informacije o podjetju in sistemu nasploh, ki si jih je javnost v tem času pridobila.

Naš stik je za Eles, kot njegovega zgodovinsko pogojenega izdajatelja, orodje za obveščanje zaposlenih v tehnološko povezanim EES o svojem delu in medij za obveščanje ter promocijo naše panoge pri vseh zainteresiranih javnostih. V Elesu menimo, da je revija potrebna celotnemu sistemu, da je treba urediti njen status in ustrezno porazdeliti stroške njenega izhajanja med vse družbe EES, ob tem pa je treba revijo vsebinsko in tehnološko posodobiti in jo tako približati vsem zainteresiranim bralcem. Revija mora poleg vloge zapisovalca dogodkov in promotorja panoge prevzeti tudi vlogo medija v različnih oblikah za dejavno razpravo o aktualnih problemih v elektroenergetiki. Dobre in prodorne ideje uredništva bo novo imenovani programski svet revije zagotovo podprl v prid reviji, ki EES pripada.

KOMUNICIRANJE V VSEH POJAVNIH OBLIKAH MI »LEŽI«

Vodja službe komuniciranja na **Holdingu Slovenske Elektrarne mag. Petja Rijavec** je bila po končani tedanji srednji šoli sprva odločena za študij prava. Ker pa je zaradi počitniškega izpopolnjevanja iz angleškega jezika v Norwichu zamudila sprejemne izpite na Pravni fakulteti, ji je, kot pravi, »ostala« le še Fakulteta za družbene vede (FDV), na katero prej ni niti pomislila in se je vpisala bolj na silo. A danes ve, da je bila to edina prava odločitev, saj bi, kot pove, kot pravnica, tudi zaradi pomanjkanja čuta za logiko, gotovo pogorela.

Po končanem študiju novinarstva, smer tržno komuniciranje, je takoj vpisala magistrski študij na FDV. Tako diplomska kot magistrska naloga sta obravnavali temo odnosov z javnostmi in marketinga. Že takrat jo je to področje izjemno zanimalo, poleg tega si je v času študija nabirala izkušnje na eni od slovenskih agencij za oglaševanje in odnose z javnostmi, kjer je tudi v praksi ugotovila, da ji komuniciranje v vseh pojavnih oblikah »leži«. Tam se je pozneje tudi redno zaposlila. Prva služba ji je dajala ogromno možnosti za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje, tako doma kot v tujini, kar je rade volje izrabila; praktične izkušnje je med drugim pridobivala tudi z delom na eni od ameriških PR agencij.

Mnogo bolj kot teorija na področju odnosov z javnostmi, pravi, je pomembna praksa, ki je ne more nadomestiti niti še tako uspešno končana formalna izobrazba. Predvsem pa je za opravljanje dela s področja odnosov z javnostmi pomemben talent, kombiniran z nekaj naravnimi danostmi, kot so pismenost, komunikativnost in ljubezen do dela z ljudmi. In to z množico različnih ljudi, od novinarjev do lokalnih veljakov pa seveda predvsem s svojimi nadrejenimi, ki jim PR zaposleni neposredno odgovarja in je na nek način odgovoren tudi za njihov ugled in ugled podjetja, v katerem dela. V energetiki je to relativno naporno, saj so kadrovske menjave pogoste, in se je treba nenehno prilagajati različnim slogom vodenja, značajem, željam in potrebam. Preden se odločiš za opravljanje takšne službe, je vse to treba vzeti v zakup.

V HSE so odnosi z javnostmi organizirani v okviru Službe komuniciranja, ki ima dve zaposleni. Služba komuniciranja, ki deluje od leta 2002, je štabna služba HSE, kar pomeni, da je neposredno odgovorna generalnemu direktorju.

Odnosi z javnostmi v okviru Službe komuniciranja zavzemajo le delček vseh aktivnosti. S sodelavko **Majno Šilih** tako dnevno spremljata objave o HSE v medijih, pripravljata odgovore na vprašanja novinarjev in odzive na njihova poročanja, organizirata novinarske konference in druge medijske dogodke, seveda pa ves čas tudi dejavno sodelujeta z novinarji. Kot poudarja mag. Petja Rijavec, jo izjemno veseli, da je v zadnjih letih z večino novinarjev, s katerimi sodelujejo, tudi s tistimi najbolj zahtevnimi, vzpostavila prijateljski odnos, ki je podlaga za dobro sodelovanje in izmenjavo informacij.

Poleg dela s področja odnosov z javnostmi se s sodelavko ukvarjata tudi z vsemi drugimi projekti, ki so povezani s komuniciranjem in promocijo HSE navznoter in navzven. Tako v sodelovanju z zunanjimi agencijami koordinirata dejavnosti na področju

korporativnega in produktnega oglaševanja, odgovorni sta za organizacijo dogodkov, skrbita za komunikacijsko podporo projektoma Modra Energija in Modri Jan, ki je med otroci naletel na izjemen odziv. V Službi komuniciranja nastajata tudi dve publikaciji: Energija, ki je časopis skupine HSE, ter Modri Jan, otroška revija s poudarkom na skrbi za okolje, ki so jo začeli izdajati letos in je v slabega pol leta pridobila več tisoč novih naročnikov. Poleg tega skrbita za sponzorstva in donacije ter po potrebi sodelujeta z odvisnimi družbami HSE pri pripravi njihovih komunikacijskih aktivnosti. Na ravni skupine HSE je organiziran tudi tako imenovani komunikacijski kolegij, ki ga sestavljajo osebe, odgovorne za komuniciranje v odvisnih družbah in na katerem načrtujejo prihodnje aktivnosti ter se dogovarjajo o medsebojni pomoči in sodelovanju. Služba komuniciranja skrbi tudi za ažurnost podatkov o družbi na spletni strani in tiskovinah v sklopu celostne grafične podobe HSE, ob koncu leta pa pripravi tudi predlog izdelkov, aktivnosti in dogodkov, s katerimi zaznamujejo zaključek poslovnega leta.

HSE je relativno majhna družba, saj zaposluje le nekaj več kot sto ljudi. Interna komunikacija tako poteka pretežno osebno, po telefonu in elektronski pošti oziroma na sestankih in v neformalni komunikaciji, kjer se dogovorijo o nujnih stvareh. Imajo pa tudi svoj interni portal, na katerem so ažurne informacije o dogajanju v družbi, njena interna zakonodaja in drugo.

Zgolj s komunikacijskega vidika govoriti o tem, kako doseči boljšo motivacijo zaposlenih, je težko, končuje mag. Petja Rijavec. Vsekakor je najprej, tako kot sicer v življenju, potreben pogovor. Nadrejeni morajo ugotoviti, kaj zaposleni potrebujejo, da bi svoje delo opravljali ne le hitro, učinkovito in strokovno, temveč tudi z veseljem. Šele nato lahko določijo motivatorje, ki bodo h končnemu cilju, to je zadovoljstvu zaposlenega in končnega kupca, prispevali. Ker je novembra Naš stik praznoval petdeseti rojstni dan, smo ob tej priložnosti mag. Petjo Rijavec povprašali tudi o tem, kje vidi njegovo vlogo, kakšno je njeno sodelovanje pri nastajanju njegovih vsebin in kako bi se revijo dalo še izboljšati. Povedala je, da je Naš stik panožno glasilo, ki ima tradicijo na eni ter strokovnost, ki jo žanrsko obdelajo izkušeni novinarji, na drugi strani. Ta kombinacija mu v elektroenergetiki daje pomembno komunikacijsko vlogo - je vir informacij ne le za več tisoč zaposlenih, temveč tudi za druge vrste javnosti zunaj tega »kroga«, ki želijo biti o dejavnosti na tekočem. Ob kopici internih glasil, ki jih imajo posamezna elektroenergetska podjetja, ter dejstvu, da se komunikacija s tiska seli na splet, pa se vedno postavlja vprašanje aktualnosti in brnosti medija z mesečno periodiko. Na dolgi rok bi bilo po njenem mnenju treba premisliti, ali ne bi bilo morda bolj smiselno, tudi s stroškovnega vidika, publikacijo v večjem delu prenesti na splet, ki omogoča tudi sprotno ažuriranje novic - te so namreč pogosto, ko dobijo revijo v roke, že nekoliko zastarele.

ŠTEVILO KADROV V PRIHODNJE ŠE POVEČANO

Naloge na področju odnosov z javnostmi v **GEN energiji** opravlja **Tanja Jarkovič**. Služba je bila formalno ustanovljena leta 2009, do

tedaj pa so te naloge, vključno z oglaševanjem, opravljali drugi zaposleni v GEN energiji. S širitvijo dejavnosti družbe in zaradi nenehnega povečevanja potreb po delu na področju odnosov z javnostmi bodo v prihodnje v GEN energiji število kadrov še povečali z dodatnimi sodelavci. Tanja Jarkovič je po izobrazbi univerzitetna diplomirana politologinja in je bila pred prihodom v GEN energijo zaposlena na Slovenski turistični organizaciji.

Obseg dela in nalog službe za odnose z javnostmi je v GEN energiji širok in zajema običajne aktivnosti, povezane z mediji, vključno s pisanjem sporočil za javnost, organizacijo novinarskih konferenc in pisanjem prispevkov za različne medije. Izjave za medije največkrat podaja direktor družbe, po dogovoru pa tudi drugi vodstveni in strokovni sodelavci. Jarkovičeva poudarja, da se ne srečujejo s kakšnimi posebnimi težavami, ki bi bile različne od težav kolegov v panogi, saj se pri delu soočajo tako s korektnimi in pozitivnimi, kot tudi negativnimi ali netočnimi objavami. Oboje pač sodi v piarovski vsakdanjik in veliko pozornosti je pravzaprav namenjeno ravno temu področju. Med drugimi tekočimi nalogami Jarkovičeva našteva pripravo različnih tiskovin, korporativnih in tematskih brošur ter letnega in trajnostnega poročila, organizacijo dogodkov za različne javnosti, vključno z dogodki za zaposlene v družbi ali skupini, urejanje korporativnega spletnega mesta, sodelovanje z organizatorji različnih strokovnih dogodkov in konferenc, ureničevanje sponzorske politike (v sodelovanju s poslovodstvom in pravno službo) itd.

Poleg vsega tega omenja Jarkovičeva še posebne projekte, kot je na primer Energetsko varčna šola, ki je namenjen ozaveščanju o učinkoviti rabi energije v šolah in trajnostni proizvodnji električne energije. Projekt letos teče že tretje leto zapored in bo zgraditvijo novega centra za obiskovalce v Krškem v prihodnosti še razširil svojo vlogo in doseg. Veliko pozornosti razumljivo namenja tudi pripravam na projekt JEK 2, ki bo z vidika odnosov z javnostmi vsekakor zelo obsežna in zahtevna naloga. Dejstvo je, da je v

Sloveniji znanje s področja komuniciranja jedrskih tem omejeno na zelo ozek krog družb oziroma institucij, tako ali drugače povezanih z Nuklearno elektrarno Krško. Zato si, po besedah Jarkovičeve, v GEN energiji prizadevajo širiti in dopolnjevati svoje znanje doma, še bolj pa v tujini, kjer je na voljo več takšnih specializiranih dogodkov.

Odnosi z javnostmi so v GEN-u prepoznani kot ena izmed strateških dejavnosti in temu primerna je tudi podpora vodstva delovanju službe, poudarja Jarkovičeva. V GEN energiji na področju internega komuniciranja za reden in čim bolj neposreden pretok informacij skrbijo z ustaljenimi in pogostimi srečanji na različnih ravneh družbe. Ravno tako tudi temeljne vrednote organizacije, strateške usmeritve ter dokumente posredujejo čim bolj neposredno. Motivacijo, pripadnost in boljše medsebojno komunikacijo skušajo spodbujati z organizacijo čim bolj rednih neformalnih srečanj vseh zaposlenih v družbi.

Ravno v tem smislu je po besedah Jarkovičeve Naš stik za družbo GEN energija pomemben element povezovanja in identifikacije s panogo elektrogospodarstva, omogoča pa tudi primerjavo z drugimi družbami in akterji. Tudi zato se v službi za odnose z javnostmi trudijo z uredništvom Našega stika čim bolj dejavno in tvorno sodelovati in zagotoviti ustrezno poročanje tudi o dogodkih in dosežkih v skupini GEN. Prav tako časopisni svet revije Naš stik pomeni neke vrste panožno povezovanje, kar je za družbe z manj številnim PR oddelkom posebej dragoceno. Dosedanje sodelovanje z novinarji in uredništvom Našega stika ocenjujejo kot učinkovito, postavljeni so tudi dobri okviri za delo v prihodnje, zato verjamejo tudi v uspešno nadaljevanje, poudarja Jarkovičeva.

V TE-TOL ME JE PRIPELJALA SREČNA ROKA USODE

Svetovalka za odnose z javnostmi na **TE-TOL Doris Kukovičič** Lakić pravi, da je že kot otrok vedno počela več stvari hkrati, od nekdaj pa je rada pisala, tudi ko še ni niti znala, in se igrala šolo, kjer je bila najraje učiteljica. Morda se je zato odločila za študij

Foto arhiv Elesa

Foto arhiv HSE

Minka Skubic Mag. Petja Rijavec

novinarstva na FDV, pred tem pa tehtala med študijem angleščine in socialnega dela. FDV ji je dal predvsem splošno širino in disciplino v pisnem in govornem izražanju, ljubezen do angleščine in poučevanja pa je razvijala ob študiju in po njem. Vrsto let je poleg študentskega novinarskega dela vodila tečaje angleškega jezika za otroke, kar jo je pripeljalo v prvo službo v izobraževalno podjetje MUCH, kjer je bila sprva pripravnica, nato strokovna delavka in nazadnje pomočnica direktorice. V petih letih, kolikor je bila tam zaposlena, je pridobila zelo veliko znanja, tako z različnih strokovnih področij kot zgozlj z organizacijskega vidika (vodenje projektov, upravljanje časa in podobno) in prav vse lahko uporablja v TE-TOL-u kot svetovalka za odnose z javnostmi, kjer je že šesto leto. Rada pove, da jo je sem pripeljala »srečna roka usode« in da je to delo, ki jo izpolnjuje in ji nenehno šepeta čez ramo, kaj vse se še da narediti. Znanja ni nikoli preveč, poleg tega pa se bliskovito razvijajo in izpopolnjujejo tudi pristopi do njega. Priložnost za novo znanje in izmenjavo izkušenj je tudi glavni razlog, da je članica društva strokovnjakov za odnose z javnostmi.

Po besedah Doris Kukovič Lakić TE-TOL nima vzpostavljene posebne službe za odnose z javnostmi, temveč področno delo opravlja kot svetovalka za odnose z javnostmi in z odličnimi sodelavci ni težko. Delo obsega interne in eksterne komunikacijske naloge oziroma aktivnosti - od vzpostavljanja in vzdrževanja orodij informiranja, priprave in izvedbe različnih komunikacijskih projektov in dogodkov, pripravo/koordinacijo publikacij družbe, razvijanja in vodenja projektov družbene odgovornosti, urejanja celostne podobe do opravljanja drugih del po navodilih direktorja družbe. Komuniciranje navznoter in navzven poteka po vzpostavljenih komunikacijskih oblikah. Veliko se posvečajo komuniciranju z lokalno skupnostjo. Poleg neposrednega obveščanja in spremljanja našega dela preko spletne strani in mobilnega portala, imajo vzpostavljena tudi redna letna srečanja s četrtno skupnostjo Moste. Takšna srečanja so koristna in utrjujejo zaupanje neposrednih sosedov v delo TE-TOL. Z mediji oziroma novinarji pa poleg že navedene spletne strani in mobilnega portala neposredno komunicirajo skozi odgovarjanje na njihova vprašanja, s sporočili za javnost, s tematskimi novinarskimi konferencami, z dogodki, glasilom in drugim. V vseh oblikah komuniciranja, ne glede na javnost, pa se držijo preprostega načela: da so vselej dostopni, odprti, transparentni in, kar je vsem zainteresiranim najpomembneje, ažurni. Kot poudarja, se zaposleni v PR, še posebej, če so novinarji po stroki, kot je sama, zelo dobro zavedajo, da novinarji opravljajo svoje delo in kot taki ga želijo seveda najbolje opraviti. Njena naloga je zato, da poskrbi, da je TE-TOL kot družba v posredovanju vseh informacij tudi natančna, jasna in razumljiva.

Delo PR predstavnika ima v TE-TOL pomembno mesto, ker ima direktor Blaž Košorok zelo dober posluh za področje odnosov z javnostmi, in razume, skupaj z drugimi predstavniki vodstva, da je še posebej v današnjem času pomembno tudi zavedanje o tako imenovanih mehkih sestavinah komuniciranja, kar sta predvsem empatija in subtilnost. Zato lahko svoje delo opravlja

MAG. MILAN JEVŠENAK,
DIREKTOR ELEKTRO - SLOVENIJA:

»Kot dolgoletni poznavalec in aktivni delavec v slovenskem elektroenergetskem sistemu, ki kljub vrsti reorganizacij v preteklosti in napovedanih za prihodnost, ostaja tehnološka celota, ocenjujem, da Naš stik odigrava pomembno poslanstvo pri pretoku informacij znotraj EES in pri seznanjanju širše javnosti o dogajanjih v našem sistemu. Ta vloga je nesporna, in zato je revija preživela vsa organizacijska preoblikovanja sistema. Slednjemu pa nista sledila ureditev statusa in financiranja revije, ko so družbe EES po letu 1991 postale samostojne gospodarske družbe. Kljub delnemu sofinanciranju in plačevanju stroškov tiskanja je glavna stroškov, vsi stroški štirih zaposlenih novinarjev, ostala v Elesu, kot prenosnemu podjetju. Danes se kot direktor Elesu, ki sem odgovoren za racionalno poslovanje družbe, s tako ureditvijo financiranja ne morem strinjati, in se zavzemam za ustrežnejšo porazdelitev stroškov izhajanja Našega stika. Ne nazadnje urejeno financiranje izhajanja revije pomeni tudi večjo neodvisnost uredništva. To je v minulih letih vlagalo veliko truda v povečevanje obsega revije, pozabilo pa na sodobne načine izdajanja revije, kot je revija na internetu, in spremenjene navade bralcev. Koncept mesečne revije ne more biti zasnovan na novinarskih poročilih z dogodkov, temveč mora stremeti k analitičnejšim novinarskim prispevkom. Uredništvo je kadrovsko dobro zasledeno z novinarji z dolgoletnim novinarskim stažem, delom v družbi in poznavanjem elektroenergetike. Kot izdajatelj smo uredništvu v pomoč oblikovali programski svet. Prepričan sem, da bodo s skupnimi močmi znali koncipirati sodobno revijo, ki jo bomo bralci z veseljem odprli tako na internetu kot vzeli v roke v tiskani obliki. Verjamem, da se bodo za posodobljeno revijo tudi pri drugih družbah elektroenergetskega sistema našli viri za pokritje njenega izhajanja.«

MAG. MATJAŽ JANEŽIČ,
GENERALNI DIREKTOR HSE:

»Elektrogospodarstvo je strateškega pomena za državljanke in državo in v njegovem okviru se prav sedaj izvajajo veliki projekti in sprejemajo pomembne, tudi prelomne odločitve. Prav je, da se o tem redno poroča in da so o dogajanjih na področju zagotavljanja varne, zanesljive in kakovostne oskrbe z električno energijo celovito obveščene vse ciljne javnosti, od lastnikov do kupcev, lokalnih skupnosti in novinarjev. Naš stik to nalogo dobro opravlja že petdeset let, in verjamem, da bo tako tudi v prihodnje. Vsekakor pa bi si želel na tem področju tudi osrednjega informativnega portala, na katerem bi imeli ključni akterji na področju elektroenergetike možnost sprotnega objavljanja novic. Določene informacije namreč med čakanjem na tisk izgubijo ažurnost in relevantnost.«

Foto Vladimir Habjan

Tanja Jarkovič

osredotočeno. Tempo poslovnega življenja je hud, neizprosno in največkrat ne dopušča, da pogledamo še izza posamezne vrstice, besede ali slike, poudarja Doris Kukovič Lakič. Naloga PR je zato tudi usmerjenost pozornosti v globino določenega sporočila, ki ga damo iz sebe in za drugega, ne glede na njegov medij. Včasih je veljalo, da so zaposleni v PR tisti, ki so namesto direktorjev, predsednikov uprav in drugih, govorili z novinarji in namesto njih »olepševali resnico«. Sama danes verjame, da so učinkovita servisna strokovna služba, ki najvišjim predstavnikom družbe, in s tem družbi sami, vsebinsko, oblikovno in izvedbeno pomagajo graditi učinkovite in zgledne vezi z različnimi javnostmi.

V družbi TE-TOL so vzpostavili načine komuniciranja, ki se jim zdijo (poleg klasičnih poslovnih komunikacijskih praks, kot so sestanki, kolegiji, razgovori z vodji/nadrejenimi), najprimernejši glede na organizacijo oziroma vrsto del, ki jih opravljajo. Ker imajo največ zaposlenih v sektorju proizvodnje, v okviru katerega je precej delovnih mest, ki nimajo dostopa do osebne računalnika, so pomembno orodje še vedno oglasne deske. Sicer pa uporabljajo elektronsko pošto in računalniško aplikacijo, v kateri so zaposlenim dostopna obvestila, pomembnejši akti in navodila družbe. Slednja so dostopna tudi na dveh informacijskih računalniških točkah. Zelo pomemben »informator« je tudi interno glasilo Megavat, pred tremi leti pa so uvedli tudi letne strateške konference zaposlenih. Kot pomemben vir informacij za interno javnost je treba omeniti tudi Sindikat družbe in Svet delavcev ter že omenjeno spletno stran in mobilni portal. Zadovoljstvo zaposlenih, bodisi z internim komuniciranjem ali glede splošne klime v družbi, preverjajo z anketami in na podlagi analiz sprejmejo ustrezne ukrepe. Ugotavljanje kakovosti informiranja je v domeni odnosov z javnostmi, splošno klimo pa meri kadrovsko-splošni sektor. Zadovoljstvo in motivacija zaposlenih je izjemno subjektivna in občutljiva raven upravljanja in kot taka terja in je vredna posebne pozornosti - ob zavedanju, da se začeta pri nas samih: v naših pričakovanjih,

Foto Polona Bahun

Doris Kukovič Lakič

spособnostih in odgovornosti do dela in ljudi. Z dogodki, kot so konference, prednovoletna in športna srečanja, udejstvovanje v športnem društvu, uporaba počitniških zmogljivosti, medicinsko-programirani oddih, sindikalni izleti in še kaj bi se dalo naštet, pa po njenem mnenju TE-TOL v najboljši meri prispeva k dobremu počutju svojih zaposlenih.

Doris Kukovič Lakič je v zvezi z revijo Naš stik povedala, da ta ni le pomembno stičišče in prizorišče vsebin, ki krojijo vsakdan elektroenergetske panoge, temveč je tudi primerno komunikacijsko orodje, ki delujočim na področju energetike omogoča ustrezen pretok aktualnih informacij, strokovnih prispevkov in družbeno-socialnih vsebin, ki nas med seboj povezujejo. Uredništvo skozi časopisni svet vseskozi vabi in spodbuja vse člane časopisnega sveta, da se njihove družbe pojavljajo v reviji s svojimi prispevki, in tako bogatimo pestrost in uravnoteženost vsake posamezne številke. Ker imajo družbe večinoma svoja glasila, je morda včasih težko najti primerno vsebino, da se le-te ne bi preveč podvajale.

ZA USPEŠNO DELO JE TREBA IMETI ŠIROK SPEKTER IZKUŠENJ IN ZNANJ

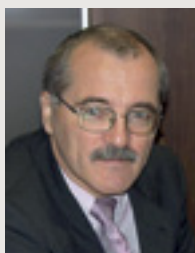
Vodja Oddelka za odnose z javnostmi na Elektru Ljubljana **mag. Violeta Irgl** je pred kratkim dopolnila dvanaest let dela na področju odnosov z javnostmi v podjetju. Doživlja jih kot uspešno, dinamično in pestro obdobje v svojem življenju. Pred tem je krajši čas delala na vladnem Uradu za enake možnosti. Končala je mednarodni študij analize evropske socialne politike in pridobila naziv magistra sociologije. Ob delu je opravila tudi različna izobraževanja in se na ta način usposabljala za delo na področju odnosov z javnostmi. Največ vredna in najboljša šola so, po njenem mnenju, zagotovo izkušnje, ki si jih pridobivamo ob vsakdanjih izzivih. V tem času je končala tudi specializacijo zakonske in družinske psihoterapije in spoznanja tega področja so zelo uporabna pri njenem vsakdanjem delu. Prepričana je, da je v jedru njenega poklica prav kakovostna

komunikacija in odnosi, razumevanje in ustvarjanje le-teh. Prav vsi zaposleni, predvsem vodilni in vodstveni kadri, s svojim odnosom prispevajo namreč k uspešnemu poslovanju podjetja. Gre za poslovno kulturo celotnega podjetja. Ob sodelavcih elektrotehniške stroke pri svojem delu sodeluje predvsem s pravno pisarno. Meni, da je za PR zaposlenega pomembno, da ima širok spekter izkušenj in znanja: od dobrega poznavanja lastnega podjetja, sodelavcev, veščin pisnega izražanja, do trženja, osnov oblikovanja in tudi pogajanja, predvsem pa korektnega in poštenega odnosa in njegove neodvisnosti. V podjetju je zanj zaposleni v PR službi tista stalnica, ki vedno znova povezuje, medtem ko se vodstva menjavajo, in tisti, ki mora imeti pogum in se čuti odgovoren povedati svoje strokovno mnenje, razmišljati s svojo glavo. Predvsem pa mora imeti visoke moralne kriterije. Želi si, da bi tudi vodstva to vlogo prav razumela. Odnosi z javnostmi so namreč usmerjeni v ohranjanje dobrobiti podjetja, predvsem ohranjanju njegovega ugleda, zaščiti in prilagajanju v spreminjajočem se okolju in posledično lažjemu poslovanju. Kot pravi, je ves ta čas članica Slovenskega društva za odnose z javnostmi in občutek pripadnosti tej stroki ji veliko pomeni. S kolegi v društvu se večkrat srečajo, izmenjajo izkušnje, novice in prepričanja.

Kot pove mag. Violeta Irgl, se na njen prihod v Elektro Ljubljana navezujejo tudi začetki odnosov z javnostmi v podjetju. Več kot polovico dvanajstletnega obdobja je na tem področje delala sama. Leta 2005 pa se je oblikovala Služba za odnose z javnostmi s tremi strokovnimi sodelavci. Pozneje so se preimenovali v oddelek, na katerega so prenesli tudi del tržne funkcije. V tem trenutku so v oddelku štirje sodelavci, njihovo delo na področju odnosov z javnostmi pa se prepleta s trženjem. Nekaj časa je bila funkcija odnosov z javnostmi v kabinetu uprave in nekaj časa znotraj organizacijske enote Splošne storitve. Pogodbeno pa ne sodelujejo z nobeno agencijo.

Kot je omenila, oddelek pokriva vse aktivnosti odnosov z javnostmi - od uredništva internega glasila, ki prav letos dopolnjuje deset let izhajanja, do organizacije in izvedbe poslovnih dogodkov, sodelovanja z mediji, komunikacijskih kampanj, urejanja celostne grafične podobe in drugega. Kljub desetletju izkušenj vedno znova z zanimanjem pričakuje objave v medijih po novinarskih konferencah in dogodkih. Zanimivo je prebirati, kaj je posamezne novinarje pritegnilo in kaj so poudarili. Z večino medijev in predvsem s posameznimi novinarji imajo zgrajene dobre dolgoletne odnose. Trudi se za odprto, odkrito in pošteno držo. Kadar so podatki zaupne narave, pa medije prosi tudi za razumevanje tega dejstva. Kot je mag. Violeta Irgl že nakazala, je ključnega pomena za vsa podjetja najprej prav to, koliko osebne odgovornosti, človeške zrelosti, poštenja, spoštovanja, osebne zavzetosti do poslovanja podjetja, do sodelavcev in do vseh javnosti izkazujejo vodstva podjetij s širšim poslovdstvom.

Ob koncu poudarja, da se osebno zelo zaveda, da vsak zaposleni potrebuje informacije in si jih tudi zasluži. V trenutnih razmerah konkurenca in druga dogajanja od zaposlenega zahtevajo polno osebno zavzetost v delovnem procesu. To mu omogoča le

VLADIMIR GABRIJELČIČ,
DIREKTOR SOŠKIH ELEKTRARN
NOVA GORICA:

»Čeprav imamo danes na pretek informacij in so lažje dostopne kot kdaj koli prej, so sistematično zbrane novice in pogledi na razvoj elektrogospodarstva v Našem stiku vedno dobrodošli. Energetika zahteva zanesljivost in tudi revija Naš stik odraža zanesljivost. V uredništvu Našega stika znajo izluščiti aktualno dogajanje in dileme časa ter jih predstaviti na bralcu prijazen način. V uredništvu zgledno skrbijo za širšo seznanjenost s problematiko elektrogospodarstva in celotne energetike kot tehnološke in gospodarske panoge. Kljub častitljivim letom kilometrine volja in merila profesionalnega novinarstva ne pojenjajo. Naš stik z veseljem prelistam, saj ostaja kronist dogajanja v slovenskem elektrogospodarstvu in širše, sistematično pa že pet desetletij spremlja tudi dogajanje v Soških elektrarnah. Uredništvu časopisa Naš stik in njegovim izdajateljem ob jubileju čestitam tako v imenu kolegov Soškarjev kot v svojem imenu. Z veseljem bomo prebirali tudi prihodnje izdaje Našega stika.«

MARTIN NOVŠAK,
DIREKTOR GEN ENERGIJE:

»Tako kot je slovenski elektroenergetski sistem povezan z daljnovodi in ima Eles ključno vlogo pri povezovanju sistema v učinkovito celoto, tako tudi revija Naš stik pomeni pomemben povezovalni element v slovenski energetiki. Različne panoge in akterje znotraj elektroenergetike povezuje tako skozi prostor kot skozi čas – v petdesetih letih spremljanja dogajanj, povezanih z zanesljivo oskrbo slovenskih porabnikov z električno energijo, je bila v reviji popisana pestra zgodovina razvoja te pomembne gospodarske panoge. S širokim pregledom dogajanj v panogi pa ima revija zlasti pomembno vrednost za vse družbe, ki nimajo rednih lastnih internih glasil.«

STANE ROŽMAN,
PREDSEDNIK UPRAVE
NUKLEARNE ELEKTRARNE
KRŠKO:

»Zavezanost preglednosti delovanja – ob stalnem zagotavljanju jedrske varnosti in konkurenčnosti proizvodnje – je ena od prioritet izpolnjevanja poslanstva in odgovornosti Nuklearne elektrarne Krško. Naš stik je prepoznan kot pomemben vir informiranja zaposlenih v panogi in širše javnosti. Celovito, pregledno in razumljivo predstavljanje dogajanj v panogi utrjuje pomen Našega stika.«

dovolj aktualnih informacij. Sama se pridružuje prepričanju, da je največja odgovornost interne komunikacije na ramenih vodilnih, vodij organizacijskih enot, služb in oddelkov tako na osebni ravni do podrejenih, kot na sestankih in kolegijih. Na Elektru Ljubljana interna komunikacija poteka tudi po elektronski pošti, na intranetu, z internim glasilom, na oglasnih deskah in tudi z glasilom elektrogospodarstva.

Mag. Violeta Irgl je Našemu stiku najprej voščila za petdeseti rojstni dan in izrazila priznanje za prvih pet desetletij ter zaželela vse dobro tudi vnaprej. Pravi, da se zaveda, kako veliko truda in dobre volje je bilo treba vložiti. Nekaj let je bila tudi sama članica časopisnega sveta in z veseljem je sodelovala z uredništvom in s kolegi elektrogospodarskih podjetij. V nemirnih časih, polnih pasti in čeri so uspevala uredništva pripraviti vsebinsko pestre številke in ohraniti potrebno neodvisnost. Vlogo revije vidi predvsem v povezovanju celotnega slovenskega elektrogospodarstva, širjenju strokovnih tem in obveščanju zaposlenih o skupni problematiki. Z novinarji in uredništvom zelo dobro sodeluje in si želi še veliko vsebinsko aktualnih in kakovostnih števil.

IZKUŠNJE IZ MEDNARODNEGA OKOLJA SO NADVSE DRAGOCENE

Vodja Službe za marketing na **Elektru Gorenjska** mag. **Renata Križnar** je po poklicu univerzitetna diplomirana ekonomistka. Pridobila si je znanstveni naziv magister znanosti poslovnih ved na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru. Pred zaposlitvijo v Elektru Gorenjska je bila kot specialistka za tržno komuniciranje osem let zaposlena v Simobilu, kjer si je v mednarodnem okolju pridobila zelo dragocene izkušnje, ki jih, kot poudarja, še vedno s pridom uporablja. Udeležuje se različnih seminarjev, je članica društva za odnose z javnostmi in redno spremlja novosti na tem področju. V Elektru Gorenjska se zavedajo, da so odnosi z vsemi njihovimi javnostmi ključnega pomena. Pri tem vse javnosti

obravnavajo enako in svojo pozornost namenjajo vsem - odjemalcem, lokalni skupnosti, medijem, interni javnosti ter tudi odločevalski in strokovni javnosti. Vesela je, da se v podjetju tega zavedajo in da zato dosegajo dobre rezultate. V zadnjem času lahko še posebej izpostavi segment internega komuniciranja, kjer so dosežanje aktivnosti nadgradili tudi s spletnimi orodji. Z njimi vse sodelavce še bolj vključujejo v skupno delovanje, ki se izraža v izvajanju in nadgradnji temeljnega poslanstva podjetja.

Po besedah mag. Renate Križnar je njeno delo, predvsem v orodjih komuniciranja, obsežno in zahtevno. Za vzpostavljane dobrih odnosov z mediji skrbi s sporočili za medije, novinarskimi konferencami ter z rednimi proaktivnimi in tudi reaktivnimi odnosi z mediji. Odnose z odjemalci gradi s tiskovinami, sporočili na spletnem mestu, namensko odstranjevanje, direktno pošto ter seveda paketoma Porabim, kar rabim, in Vedno porabim, kar rabim. Posebno občutljivi so odnosi z lokalno skupnostjo, ki jim posvečajo še posebno pozornost. V podjetju pripravljajo družbeno odgovorne akcije in načine vračanja v okolje, sponzorirajo in donirajo sredstva in podobno. Redna praksa podjetja je tudi namen skost sredstev, saj namesto v poslovna darila finančna sredstva namenijo za potrebe lokalne skupnosti. Interni javnosti so namenjeni interno glasilo, intranet, sporočila za zaposlene, oglasne deske, dogodki za zaposlene in še kaj bi se našlo. Svoje aktivnosti posveča tudi strokovna javnost, v to področje pa spadata predvsem sodelovanje na panelih in izobraževanje. Njeno delo v podjetju obsega tudi področje oglaševanja. Pripravlja oglaševalske akcije, promocijsko gradivo in korporativno gradivo družbe ter skrbi za sponzoriranje in donacije družbe.

Kot pravi, redno komuniciranje z načeli transparentnosti in z upanja zagotovo pomaga pri upravljanju sprememb, tako kadrovske kot tudi poslovne. Tako v primeru imenovanja novega predsednika uprave družbe mag. Bojana Luskovca niso zaznali nobenih težav v segmentu komuniciranja, saj so vsi njihovi deležniki imeli

Foto Miroslav Piko

Foto Polona Balun

Mag. Violeta Irgl Mag. Renata Križnar

zaupanje v njihovo komunikacijo. Zagotovo pa tega ne bi mogli ustvariti čez noč, saj je zaupanje stvar procesa in izkušenj.

PR služba je v podjetju poimenovana kot Služba za marketing, ki deluje v okviru enote Splošne in tehnične storitve. Službo sicer sestavlja pet zaposlenih, od katerih trije pokrivajo področje marketinga in odnosov z javnostmi.

V podjetju se zavedajo pomena zaposlenih za uspešno delo, zato internemu komuniciranju posvečajo veliko pozornost in ga tudi strateško upravljajo. Vsako leto tako pripravijo letno strategijo internega komuniciranja, ki jo potem tudi implementirajo v okviru kvartalnih operativnih komunikacijskih načrtov. Glavni cilj internega komuniciranja v letu 2010 je doseči široko informiranost zaposlenih, zato se osredotočajo na upravljanje čim širšega spektra orodij, ki bodo omogočila, da dosežejo razmeroma raznoliko strukturo zaposlenih. Njihova usmeritev v prihodnje je upravljanje sprememb, ki jih bodo deležni vsi elektrodistributerji, na način, da zadržijo motiviranost zaposlenih, poudarja mag. Renata Križnar. Služba za marketing izvaja celotni proces internega komuniciranja – od načrtovanja, izvajanja aktivnosti in merjenja njihove učinkovitosti, kar zajema mnogo aktivnosti. Neposredni komunikaciji vseh zaposlenih je namenjena možnost osebnega srečanja s svojimi nadrejenim ali z drugimi vodilnimi in vodstvenimi delavci, kjer jim predstavijo svoje težave, želje, predloge ali pobude. Med letom to poteka v obliki srečanj vodstev z zaposlenimi, v formalni obliki pa enkrat na leto tudi na letnih razgovorih. S pomočjo dnevne komunikacije med zaposlenimi, pošiljanjem obvestil, sporočil in povzetkov dnevnega pregleda medijev skrbi tudi za elektronsko obliko komuniciranja. Upravlja s sistemom EAD, to je elektronski arhiv dokumentov, veljavnih pravilnikov, internih aktov ter prejete in poslane pošte. Vzpostavljeno je spletno središče (interne spletne strani), ki ga trenutno prenavljajo. Njena skrb je tudi interno glasilo Elgo, ki ga skupaj s priloženimi majhnimi presenečenji zaposlenim skupine Elektro Gorenjska, upokojencem in štipendistom pošilja po pošti ter je vodilno orodje notranjega komuniciranja. Zaposlenim je na voljo tudi glasilo elektrogospodarstva Naš stik, ki jim ponuja širino pri razumevanju energetske panoge, v kateri delujejo. Orodje notranjega komuniciranja so še klasične oglasne deske, ki so namenjene tistim zaposlenim, ki delajo večidel na terenu. Kot pravi mag. Renata Križnar, ne smemo pozabiti na interne dogodke. Tako vsako leto septembra organizirajo dan podjetja, ob koncu leta pa še srečanje upokojencev, novoletno srečanje zaposlenih in obisk Božička za otroke zaposlenih. V sklop internega komuniciranja uvrščajo tudi interesna združenja. V skupini deluje Športno društvo Elektra Gorenjska, ki promovira rekreativne športne aktivnosti zaposlenih in je namenjeno povezovanju zaposlenih. Poleg tega znotraj skupine deluje tudi Fotografska sekcija, ki je prav tako namenjena neformalnemu povezovanju zaposlenih.

Poleg vsega naštetega podjetje in sama redno spremlja odziv zaposlenih, saj je interno komuniciranje dvosmerni proces, in jih zato zanimajo povratne informacije. Na leto tako izvajajo merjenje organizacijske klime, ankete o branosti internega glasila, v načrtu

DR. ROBERT GOLOB,
PREDSEDNIK UPRAVE GEN-I:

»Naš stik je nedvomno edinstveno glasilo, saj je ostal eden redkih povezojočih elementov znotraj elektroenergetskega sektorja. S tega vidika je njegova vloga neprecenljiva, in le upam lahko, da bo s svojim poslanstvom nadaljeval

tudi v prihodnje. Kot eno redkih slabosti bi omenil precej dolg časovni zamik med nastankom prispevkov in njihovo objavo. To je posebej moteče v sekciji aktualnih dogodkov. Ta zamik bi se dalo odpraviti najelegantneje z uvedbo (skrajšane) verzije Našega stika v internetni izdaji. Konkretno bi to pomenilo tedensko ažuriranje aktualnih vsebin na internetu. Druge novice lahko ostanejo v sedanji obliki. Gen-I v preteklosti sicer ni bilo posebej zastopano v vsebinah, se pa to počasi izboljšuje. Kar je povsem razumljivo, saj smo še »zelo mlad član elektrogospodarstva«.

BOGDAN BARBIČ,
DIREKTOR HESS:

»Revija Naš stik je v času izdajanja v stalnem vzponu, zato jo lahko ocenjujem kot pozitivno, tako s strokovnega stališča kot tudi s področja obveščanja. Menim, da je začrtana pot naravnana v pravo smer, ki v prihodnosti

lahko zagotovi še kvalitetnejši izdelek. Predstavitev in obseg gradiv, ki jih v vaši reviji namenjate družbi HESS, sta v zadovoljivem obsegu.«

TOMO MALGAJ,
DIREKTOR TEB:

»V današnjem času množičnih občil je zelo pomembno, da imamo v energetiki svojo revijo, ki nas seznaja o pomembnih dogodkih v energetskih družbah, aktualni energetski strategiji, kakor tudi družbenem življenju zaposlenih. Naš stik ocenjujem kot privlačno, razgibano in širšemu krogu prijazno čtivo, ki zagotovo upravičuje svoje poslanstvo. Menim, da ima sedanje uredništvo pravo mero novinarskega čuta v zvezi z objavo aktualnih vsebin in dogodkov v energetiki, predvsem pa je pomembno, da je njihova vsebina kratka, jedrnata in lahko berljiva. Sama oblika revije je bralcu prijazna in pregledna, tako da ne vidim potreb po kakršnih koli spremembah. Prostor, ki ste ga namenili našemu podjetju glede objave aktualnih dogodkov, je zadovoljeval naša pričakovanja. Za konec naj vam zaželim ob srečanju z Abrahamom veliko poslovnih izzivov in še veliko število objavljenih številčk Našega stika.«

Foto osebni arhiv

Karin Zagomilšek

Foto Vladimir Habjan

Andreja Bezjak

pa imajo tudi anketo o internem komuniciranju.

Po besedah mag. Renate Križnar je revija Naš stik pomemben vezni člen v energetiki, ki skrbi za tekoče obveščanje, sporočanje novosti, predvsem pa povezuje posamezna področja delovanja. Širina in strokovnost postavljata revijo ob bok znanstvenim revijam, zato sem mnenja, da je revija nujno potreben pripomoček vsakega predstavnika za odnose z javnostmi v energetiki. Zagotovo pa je zanimiva tudi za širši medijski prostor. Po njenem mnenju je podjetje predstavljeno v taki meri, kolikor samo vloži truda. Meni, da je njeno podjetje v reviji dobro zastopano. Vsak mesec se trudijo, da posredujejo novičke, v katerih se ustrezno predstavljajo drugim v panogi. Ker so člani časopisnega sveta predstavniki posameznih podjetij, meni, da ta način delovanja omogoča sprotno obdelavo predlogov, novosti in sprememb, ki jih revija lahko ponudi.

SLUŽBA ZA ODNOS Z JAVNOSTMI ELEKTRA MARIBOR SE KOT SAMOSTOJNA SLUŽBA ŠELE POSTAVLJA NA NOGE

Služba za odnose z javnostmi v **Elektru Maribor** organizacijsko sodi v Področje komercialne, marketinga, odnosov z javnostmi in inženiringa in ima trenutno eno zaposleno. Odnosi z javnostmi imajo po besedah **Karin Zagomilšek** ustrezno podporo vodstva in je tako tudi medsebojno sodelovanje zelo dejavno. Želeli pa bi si izboljšati predvsem dojemanje pomembnosti odnosov z javnostmi znotraj celotnega podjetja, in na tem v zadnjem času še posebej delajo.

Služba za odnose z javnostmi sicer pokriva področja komuniciranja z novinarji, zaposlenimi in poslovnimi javnostmi, skrbi pa tudi za organizacijo različnih dogodkov in podobno. Za komuniciranje z zunanjimi javnostmi v Elektru Maribor uporabljajo predvsem sporočila za javnost ter poskrbijo za izjave na določene teme in pripravo odgovorov na novinarska vprašanja. Kot pravi Karin Zagomilšek, imajo z mediji korektne odnose, še največ preglavice

pri vsakdanjem delu pa jim povzročajo vprašanja, ki jih prejmejo konec delovnega dne, nanje pa bi novinarji želeli odgovor takoj, in objave nepreverjenih informacij. Za komuniciranje z zaposlenimi pa uporabljajo različne komunikacijske kanale in orodja, od oglašnih desk, elektronske pošte, intraneta, internega časopisa in različnih tiskovin do uradnih in družabnih srečanj zaposlenih (zbori delavcev, dnevi podjetja), zaposlenim pa so na voljo tudi mesečni razgovori s predsednikom uprave. Kot poudarja, najprimernejši komunikacijski kanal izberejo glede na vsebino, skoraj vedno pa jih kombinirajo več. Skupna revija slovenskega elektrogospodarstva Naš stik sicer po njenem mnenju deluje kot odličen informator in prenosnik informacij v panogi.

POMENA PIAROVCA SE ŠE PREMALO ZAVEDAMO

V **Elektru Celje** posebne službe za odnose z javnostmi nimajo. PR dejavnost organizacijsko sodi v Sektor skupnih storitev in so jo uvedli leta 2007. Delo predstavnice za komuniciranje in marketing, kot je uradni naziv delovnega mesta, opravlja **Andreja Bezjak**, po izobrazbi univerzitetna diplomirana ekonomistka, smer za marketing, ki na področju odnosov z javnostmi ni povsem brez izkušenj. Prve si je nabirala v marketingu Olimpijskega komiteja Slovenije, kjer je dobila tudi prve praktične izkušnje s področja piara. V podjetju Celjski sejem si je pridobila izkušnje s področja prodaje, nadaljevala pa v družbi Hernaus, kjer je imela veliko stikov s poslovnimi partnerji. Opravila je tudi tečaj šole retorike. Je članica celjske skupine Slovenskega društva za odnose z javnostmi in redno obiskuje strokovna predavanja. Po prihodu v Elektro Celje je v okviru Londonske šole odnosov z javnostmi dobila veliko praktičnih izkušenj, od kreativnega pisanja, do nastopanja pred kamero, odnosov z mediji idr. Mnenje Bezjakove je, da formalna izobrazba pri tem poslu sicer daje oporo, ki pa ni zadostna, da bi lahko v vsaki situaciji ustrezno ukrepal. Osebnostne lastnosti, ki odločilno vplivajo na kakovost piarovca, so po njenem mnenju preplet strokovnosti,

človeške energije, kreativnosti in zanesljivosti.

Bezjakova je posrednik pri novinarskih vprašanjih, pri čemer pri pripravljanju odgovorov sodeluje skorajda z vsemi službami v podjetju. Pravi, da je v mnogih primerih pri pripravi odgovorov samostojna, sicer pa se posvetuje z upravo. Nujno se ji zdi potrebno usklajeno delovanje z upravo, saj to omogoča, da gredo v javnost enotne informacije in ne prihaja do nesporazumov. Po besedah Bezjakove to sodelovanje zelo dobro poteka. Pri tem poudarja, da je zelo pomembno, da so ji v podjetju v pomoč ljudje, ki posredujejo kakovostne in hitre informacije, saj je njeno načelo, da komunicira proaktivno, hitro in verodostojno. V vlogi piarovca se poleg predsednika uprave s svojimi članki in izjavami pojavlja tudi v medijih, pri čemer si je za naslednje leto zadala cilj, da bi kot govornike v podjetju spodbudila in aktivirala tudi druge, ki se bolj spoznajo na strokovno področje, o katerem poročajo.

Kot največje težave pri svojem delu Bezjakova v času kriznega komuniciranja omenja poročanje določenih medijev, ki je vzeto iz konteksta. Z nekaterimi novinarji, ki imajo že vnaprej izdelano mnenje, ne najdejo pravega stika, zato jim posredujejo zelo precizne in bolj skope informacije. Taki iščejo predvsem senzacionalne zgodbe, s katerimi poskušajo privabljati svoje bralce. Kot pravi, je v zadnjem času njihova panoga v javnosti precej na udaru in ljudje to radi berejo in komentirajo. Med piarovci distribucijskih podjetij so po njenih besedah stične točke, saj se vsi spopadajo z enakimi problemi. Po mnenju Bezjakove je notranja javnost ena izmed najpomembnejših dejavnikov, ki vplivajo na zadovoljstvo zaposlenih, ki sliko o podjetju prenašajo tudi v javnost. V Elektru Celje zaposlene obveščajo z internim glasilom Gec, ki izhaja trikrat na leto. Uredniški odbor poskuša objavljati ne samo o stroki, pač pa tudi o prostočasnih dejavnostih, kajti o tem zaposleni radi berejo in to pozitivno vpliva na delovno okolje. Kot pravi, je pri tem pomemben tudi poslovnik kakovosti, ki vpliva na način pretoka informacij v podjetju. Za komuniciranje z interno javnostjo je v uporabi tudi intranet, pri čemer je ugodno to, da ima večina zaposlenih omogočen dostop, tisti redki, ki ga nimajo, pa informacije dobijo na oglasnih deskah in pri nadrejenih. Za vnos vsebin po posameznih področjih so pristojni področni uredniki, za naslovno stran pa skrbi Bezjakova. Povratne informacije od zaposlenih dobivajo v podjetju preko intranetnega foruma. Da bi dobili čim več povratnih informacij o organizacijski klimi v podjetju, so pred kratkim med zaposlenimi izvedli anketo, vendar rezultatov še nimajo. Letos jeseni je uprava uvedla tudi novost – dneve odprtih vrat, na katerih lahko vsak zaposleni pride v stik z vodstvom. Zaposlene v Elektru Celje obveščajo tudi z elektronsko pošto. Kot obliko internega komuniciranja Bezjakova omenja tudi sestanke znotraj posameznih organizacijskih enot. Med zaposlenimi so zelo priljubljena srečanja zaposlenih ob dnevu elektrogospodarstva, ki zadnja leta dosegajo rekordno udeležbo.

Bezjakova bi si želela, da bi bila vloga piarovca v podjetju še bolj prepoznavna. »Kljub vsemu se še premalo zavedamo pomena piarovca. Velja prepričanje, da so piar le odnosi z novinarji, vendar je ta vloga precej kompleksnejša in bi morala doseči večji učinek tudi

MAG. MATJAŽ VODUŠEK,
DIREKTOR SODO:

»Vloga revije Naš stik je v slovenskem prostoru, pa ne le energetskega, zelo pomembna, saj so na enem mestu zbrane vse aktualne informacije, dogajanje in tudi mnenja s področja energetike v Sloveniji. Če bi takšne revije v Sloveniji ne imeli, bi na tem področju prav gotovo bila zelo velika informativna praznina. Zato pričakujem, da bo ta revija obstajala tudi v prihodnje. Menim, da je lahko vsako pridruženo elektroenergetsko podjetje ali družba v reviji Naš stik zastopano ravno toliko, kot je pripravljeno v to vložiti truda. Ni se nam namreč še zgodilo, da bi kakšna vsebina, ki smo jo želeli objaviti v Našem stiku, ne bila objavljena. Poleg tega se zavedamo, da bi lahko bilo o SODO v reviji napisanega še več, če bi se lahko odzvali vsakemu povabilu odgovornega urednika revije. Na splošno pa menim, da je v reviji vsega ravno prav. Glede možnosti izboljšav pa bi raje povedal, kje vidim dodatne priložnosti za revijo. Kot vsi vemo, se novinarji v zadnjem času še posebej zanimajo za vse novice s področja energetike v Sloveniji. Z načrtno distribucijo revije tudi celotni adremini novinarjev, ki pokrivajo področje gospodarstva, bi veliko novic bilo še dodatno razpršenih med zainteresirano in tudi drugo javnost. In s tem bi bil dosežen tudi širši namen revije. Prav tako bi se lahko pozitivno vplivalo na mnenje o energetske branži, ki neupravičeno velja za zaprto. Prav je, da je o dogodkih o tej pomembni veji gospodarstva seznanjena čim širša javnost.«

RAĐE KNEŽEVIČ,
PREDSEDNIK UPRAVE
ELEKTRA CELJE:

»Revijo Naš stik spremljam že od začetka svojega dela v elektrogospodarstvu, to je 28 let. Zame revija ves čas pomeni nekakšen vezni člen elektrogospodarskega sistema Slovenije v smislu pretoka informacij, znanja in izkušenj. Revija je ravno prav strokovna, predvsem pa omogoča hiter aktualni pregled nad dogajanjem v panogi. Ne osredotoča se zgolj na proizvodnjo ali distribucijo, kakor tudi znotraj enega sistema ne daje prednosti le določenim akterjem. Vedno skuša biti objektivna in aktualna. Revija nam daje možnost, da svoje dosežke predstavimo javnosti, kar pa včasih tudi premalo izrabimo. Kljub temu, da se ob častitljivi 50-letnici revije poraja vprašanje prihodnosti revije, sem mnenja, da bi bilo škoda, če bi reviji ne omogočili, da praznuje tudi zlati jubilej.«

v širšem kontekstu, na primer na kadrovskem področju. Od zaposlenih, ki se ukvarjajo s pomembnimi projekti, bi morala služba za odnose z javnostmi dobivati dovolj informacij, ki bi jih predstavili tudi navzven. Tako bi odjemalci dobili več informacij, ne samo, kako pride elektrika do hiše, če malce poenostavim, pač pa tudi o vsej dejavnosti podjetja. Pomen informacij za ljudi se mi torej zdi izredno pomemben,« pravi Bezjakova. Ob menjavah direktorja je vedno prisoten izziv, kako bo delo odnosov z javnostmi potekalo naprej, saj vsi ne komuniciramo na enak način. Na naše vprašanje o tem, kako je na to vplivala letošnja zamenjava predsednika uprave, je Bezjakova povedala, da sta z novim predsednikom uprave našla skupen jezik in da sodelovanje poteka usklajeno.

Naš stik ima po mnenju Bezjakove pomembno vlogo pri obveščanju. Gre namreč za komunikacijski kanal, kjer zaposleni v Elektru Celje dobijo informacije ne samo o podjetju, pač pa tudi o celotni panogi. »S strokovnimi članki si zaposleni širijo obzorja. Naš stik prinaša v podjetja novo znanje, ki ga zaposleni pri svojem delu lahko tudi uporabijo. Energetika ne sme postati zaprta panoga, kjer bi vsak okopaval svoj vrtiček, temveč se morajo znanje in izkušnje pretakati med podjetji v sistemu, in Naš stik omogoča ravno to. Zato si tudi sama kot članica časopisnega sveta prizadevam, da bi drugim podjetjem predstavila, kaj se pri nas dogaja, in to ne samo na strokovnem področju. Vedeti namreč moramo, da vsi bralci niso strokovnjaki. Elektro Celje v Našem stiku ni zapostavljeno, je pa res, da bi bilo v reviji še več objav iz našega okolja, če bi bili pri pripravljanju tem bolj dejavni tudi mi,« končuje Andreja Bezjak.

DOGAJANJE V PODJETJU PREDSTAVITI TAKO, DA BO ZANIMIVO ZA MEDIJE

Dejavnější vlogo pri odnosih z javnostmi je v **Elektru Primorski** čutiti šele v zadnjih nekaj letih, ko je to delo prevzela komunikologija **Tjaša Frelih**. Sveže pridobljeno znanje na fakulteti je

kot pripravnica takoj začela prenašati še v prakso. Kot pravi, je v teoriji precej drugače kot v praksi, kjer ni idealnih delovnih razmer. Ker v podjetju odnosi z javnostmi niso bili organizirani v svoji službi, si na začetku mnogi niso prav predstavljali, kaj naj bi delo komunikatorja sploh pomenilo. Frelihova ob tem poudarja, da je bilo zato treba tudi v interni javnosti pojasnjevati, kaj so naloge komunikatorja. Vendar pa kaže, ji je šlo dobro od rok, saj ji je praktično brez pravega mentorja delo lepo steklo, na kar je ponosna. Tako je kot novost uvedla tiskovne konference, ki jih prej skorajda niso imeli, saj v preteklosti v javnem podjetju niti ni bilo čutiti potrebe po komuniciranju z javnostjo. Zdaj so časi drugačni in je posredovanje informacij javnosti več kot nujno.

Služba za odnose z javnostmi kot posebna organizacijska oblika ne obstaja, Frelihova pa je razporejena v komercialni sektor. Na področju komuniciranja z mediji Frelihova tesno sodeluje s predsednikom uprave, pri marketingu pa s komercialnim direktorjem. Delo odnosov z javnostmi predstavlja sodelovanje z novinarji, posredovanje informacij med novinarji in upravo, pri čemer gre največkrat za vprašanja predsedniku, v primerih napak na omrežju posreduje med novinarji in strokovnimi službami, včasih napiše tudi kak članek v medije, med drugim tudi v Naš stik. Kot pravi Frelihova, poskuša na čim bolj zanimiv način predstaviti dogajanja v podjetju širši javnosti, da so novinarji pripravljeni o tem pisati. Dejavnost podjetja je po besedah Frelihove namreč pogosto suhoparna, gre za investicijska vlaganja, vzdrževanje in podobno, ki za medije in bralce ni tako zelo zanimivo. Na področju marketinga predstavlja delo Frelihove oglaševanje, lansiranje novih paketov, kjer je treba vzpostaviti komunikacijsko verigo, promocija, sledenje sponzorskimi in donatorskimi pogodbam in podobno. Frelihova ni članica Slovenskega društva za odnose z javnostmi in ji po njenem mnenju tovrstna izmenjava izkušenj manjka, žal ne sodeluje prav veliko niti s komunikatorji drugih distributerjev. Po njenem mnenju ji manjka predvsem drugega znanja, na primer

Foto Vladimir Habjan

Foto arhiv GEN-I

Tjaša Frelih Ksenija Jankovič Banovšek

ekonomije in prava, nujno potrebno je tudi poznavanje vsebine, saj če razumeš, kaj kdo dela, lahko to tudi predstaviš, pravi Frelihova. V dokaj kratki dobi sodelovanja z mediji se je spopadla tudi z vrsto težavami, med katere na primer šteje sodelovanje z rumenimi mediji. Ti včasih vzamejo kako izjavo iz konteksta in mora zato pisati zahteve za popravke. Po mnenju Frelihove pa vztrajanje pri popravkih ni vedno tudi smiselno in učinkovito.

V Elektru Primorski uporabljajo kot obliko notranjega komuniciranja v največji meri intranet, kjer vsaka služba objavlja svoje vsebine. Ker nimajo uredniškega odbora in urednika po mnenju Frelihove na intranetni strani niso vedno objavljeni najbolj sveži podatki, zato poteka interno obveščanje tudi po drugačnih, neformalnih kanalih. Sama na intranetu ne sodeluje prav veliko, največkrat pa v imenu uprave objavlja sporočila za javnost in sporoča razne novice. Kot pravi, zaposlene najbolj zanimajo splošni podatki, na primer o kadrih, dopustih in podobno. Zelo pogosta oblika komuniciranja je tudi elektronska pošta, včasih tudi oglasna deska, internega glasila pa nimajo. Na naše vprašanje o predlogih izboljšanja, pravi, da bi službo za odnose z javnostmi organizirala kot samostojni oddelek in poskušala čim več informacij posredovati po uradnih kanalih.

Kot pravi Frelihova, poteka sodelovanje z uredništvom Našega stika uspešno. Žal ni članica časopisnega sveta, kar bi njeno delo na področju medijev gotovo precej olajšalo in izboljšalo. Želela bi namreč поблиže spoznati dogajanje in nastajanje revije. Pravi, da zaposleni z veseljem prelistajo Naš stik, vendar se izraža bojazen, da za lastno interno glasilo ne bi bilo dovolj pripravljenosti za sodelovanje. Na splošno pa so zaposleni večinoma pripravljeni sodelovati in ji pomagajo pri pridobivanju potrebnih informacij, tudi, če vseh osebno še ne pozna, konča Tjaša Frelih.

ZNANI PO KRATKIH ODZIVNIH ČASIH NA NOVINARSKA VPRAŠANJA

V primerjavi z nekaterimi podjetji v elektroenergetiki, kjer si dejavnost odnosov z javnostmi šele utira svojo pot, je v družbi **GEN-I** tovrstna služba ne le potrebna, pač pa je uspešnost podjetja neposredno povezana z učinkovitostjo dela komunikatorja. V mladem, rastočem podjetju, katerega glavna dejavnost je povezana s trgov električne energije, so delovno mesto vodje službe za marketing in odnose z javnostmi formalno postavili šele v letu 2009, začetki dela na tem področju pa segajo že v čas po ustanovitvi družbe. Delovno mesto opravlja izkušena komunikatorka **Ksenija Jankovič Banovšek**, ki je bila zunanja svetovalka že pred prihodom v podjetje.

Jankovič Banovškova je po poklicu novinarka, ki si je nabrala celo vrsto izkušenj. Že med študijem je sodelovala pri gospodarski reviji Barometer in pri radijski oddaji. V podjetju Krka zdravilišča je od pripravnice napredovala do svetovalke trženja, potem pa jo je zaneslo v politiko. Tri leta je bila svetovalka za odnose z javnostmi v državnem zboru, pozneje je vodila volilno kampanjo Milana Kučana. Poklicno pot je kot direktorica piar centra nadaljevala v Studiu Marketing, pozneje pa je spet zajadrala v novinarske

ANDREJ RIBIČ,
PREDSEDNIK UPRAVE ELEKTRA
LJUBLJANA:

»Revijo Naš stik redno prebiram že vrsto let. Vsebina je aktualna in pestra, še posebej rubrike, kot so Tema meseca, Aktualni intervju in iz Energetskih okolij. Tudi Elektro Ljubljana je z aktualnimi vsebinami redno navzoče. Pomen revije je velik, tako v celotnem elektrogospodarskem sektorju kot tudi v širšem slovenskem prostoru. Za vse naslednje številke si želim, da bi bila vsebina še bolj kritična, da bi uredništvo poiskalo in objavilo različna, tudi nasprotujoča si stališča, in da bi bila vsebina revije povsem nepolitična. Sedanjemu in vsem dosedanjim uredništvom ter vsem sodelavcem Našega stika izrekam vse priznanje in jim čestitam ob 50-letnici izhajanja ter želim še naprej uspešno delo.«

JULIJAN FORTUNAT,
PREDSEDNIK UPRAVE ELEKTRA
PRIMORSKA:

»Ocenjujem, da je revija Naš Stik kakovostna, ter da korektno povzema vse dogodke in dogajanje v slovenskem elektrogospodarstvu. V družbi Elektro Primorska nimamo internega časopisa, zato tudi zaposleni toliko bolj z zanimanjem sledimo številkam Našega Stika. Novinarji revije Naš Stik so vedno pripravljeni poročati o naši družbi, tudi ko gre za manjše dosežke v elektrogospodarstvu. Sodelovanje z revijo je že tradicionalno in dolgoletno, ter upam, da bo tako ostalo tudi v prihodnje.«

MAG. BOJAN LUSKOVEC,
PREDSEDNIK UPRAVE ELEKTRA
GORENJSKA:

»Revija Naš stik predstavlja slikovit pregled čez vsa energetska področja. Bralcu ponuja uravnotežene energetske vsebine, in je zato zelo dobrodošla revija v elektrogospodarstvu.«

MAG. ANDREJ KOSMAČIN,
PREDSEDNIK UPRAVE ELEKTRA
MARIBOR:

»Menim, da ima Naš stik pomembno funkcijo kot prenosnik informacij in mnenj v elektroenergetiki. Je tudi dober arhiv dogajanj v panogi. V reviji sodelujemo na lastno pobudo in tudi pobudo novinarjev Našega stika, zato je po moji oceni vsebin vezanih na naše podjetje v posameznih številkah revije dovolj.«

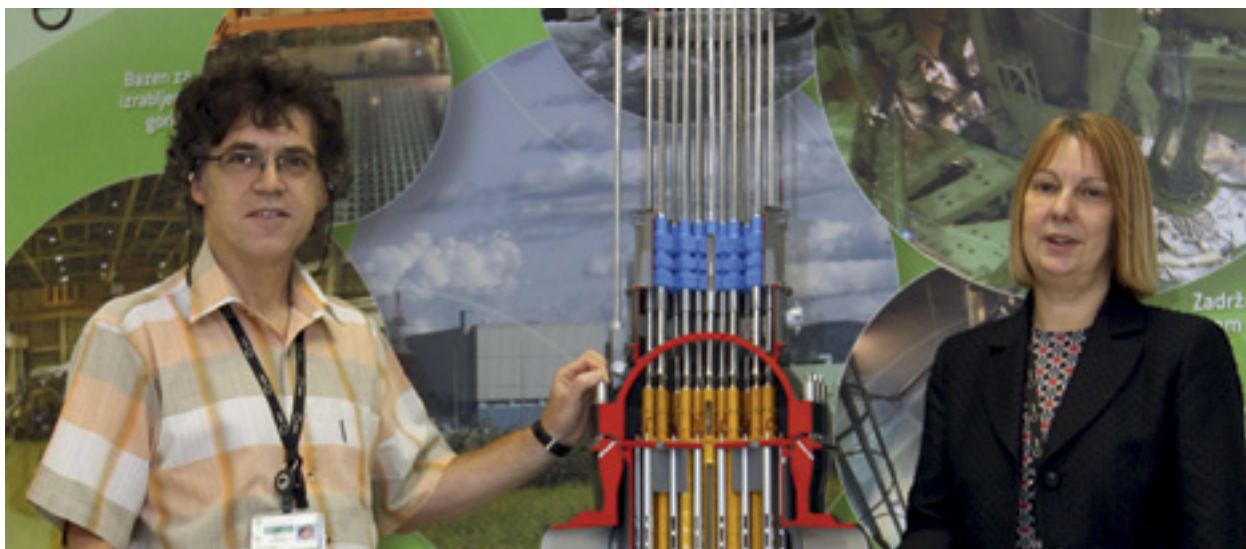

Foto arhiv NEK

Miran Pribožič in Ida Novak Jerele

vode in postala urednica priloge časnika Finance. Preden se je spet podala v gospodarske vode, je več let oblikovala odnose z javnostmi v podjetjih Futura in Futura PR, kjer je bila izvršna direktorica. O sebi pravi, da je včasih nepotrpežljiva, vendar vedno neposredna in usmerjena k cilju, kar so, kot kaže tudi prave lastnosti za sinergijo vseh zahtevnih funkcij v GEN-I.

Kot zunanja svetovalka je za GEN-I delala bolj reaktivno, ne proaktivno, po prihodu v družbo pa se je zadev lotila tudi bolj strateško, pri čemer so dejavnosti komuniciranja in marketinga med seboj tesno povezane. Kot je povedala, so v branži aktivni in z rednimi sporočili poskušajo medijem posredovati svoja stališča. Delo piarovca predstavlja pisanje tiskovnih sporočil za javnost, podlaganje določenih zgodb, odgovarjanje na novinarska vprašanja, pri čemer se Jankovič Banovškova pohvali, da so – kot pravijo novinarji – znani po kratkih odzivnih časih. Pogosto se Jankovič Banovškova v medijih pojavlja tudi kot avtorica, kjer pojasnjuje stališča podjetja, piše demantije idr. Služba za odnose z javnostmi je v GEN-I organizirana štabno in je neposredno podrejena upravi, pri čemer sta s predsednikom uprave dr. Robertom Golobom dosegla visoko stopnjo vzajemnega strokovnega spoštovanja. Kot pravi, se z drugimi podjetji znotraj energetike ne povezujejo veliko, so bolj »prosti strelec«. Je pa dejavna v Slovenskem društvu za odnose z javnostmi, kjer je bila pred leti tudi v komisiji za nagrado za prizmo.

Od prihoda v podjetje se je Jankovič Banovškova bolj sistematično lotila tudi področja marketinga. Že lani so razvili blagovno znamko Poceni elektrika, ki jo je bilo treba aktivno promovirati. Pred vstopom na trg gospodinjstva so izpeljali raziskavo trga, pri čemer jih je zanimalo, kako čim bolj preprosto predstaviti menjave dobavitelja, da bi bil za stranke čim bolj enostaven. Vzpostavili so klicni center in spletno stran, torej dve vstopni točki, telefon in spletni obrazec. Tu pa so naleteli na nizko stopnjo prepoznavnosti, torej zagato, da je GEN-I v poslovnih javnostih zelo znan, med

odjemalci pa je bil popolna neznanka. Strahov pri menjavah dobavitelja je bilo toliko, da so se morali temu posebej skrbno posvetiti. Zato so se že vnaprej pozanimali, kaj vse jih lahko odjemalci sprašujejo, naredili so nekaj fokusnih skupin in zanje pripravili predloge odgovorov, sočasno pa so intenzivno delali tudi na prepoznavnosti produkta. Uspeh ni izostal, doživeli so pravi razmah, veliko povečanje novih gospodinjstskih odjemalcev in prejeli priznanje Odjemalcem prijazen dobavitelj, na kar so, kot pravi Jankovič Banovškova, kar ponosni.

Internemu komuniciranju posvečajo po besedah Jankovič Banovškove veliko pozornosti, vendar tega nikoli ni dovolj. Tako vse zaposlene na več lokacijah tako v Sloveniji kot v tujini informirajo z rednimi okrožnicami, ki so sestavljene z novic iz družbe, pa tudi zunanega sveta, na primer s kadrovskimi spremembami, o večjih sklenjenih poslih, raznih dogodkih, uspehih športnih iger in podobno. Obveščanje izvajajo tudi po elektronski pošti in ob tem sporočilu pogosto pripnejo tudi različne slikovno zajete (skenirane) dokumente. V razvoju imajo intranetni portal, z vrsto funkcionalnostmi (med drugim bo lahko vsak dobil podatke o tlorisu, posameznih sedežih in osebah). Naj omenimo še zanimive oblike posebnih video konferenc, kjer se lahko zaposleni ob posebnih priložnostih v živo povezujejo s kolegi na vseh drugih lokacijah. Kako od zaposlenih dobijo povratne informacije? Po besedah Jankovič Banovškove je veliko neformalnega povezovanja, pogosto vprašanja pošiljajo tudi po elektronski pošti, vse poteka dokaj neposredno in niti ni kakšne potrebe po anonimnosti.

S posebnimi težavami pri delu se naša sogovornica, razen preobilice dela, ne srečuje. Sama tako ali tako pravi, da se najbolje znajde v kolektivu, kjer se kaj dogaja. V GEN-I je s tehničnimi strokovnjaki razvila zanimiv medsebojni odnos. Sama je pridobila nekaj tehničnega znanja, po drugi strani pa so se od nje učili tudi kolegi in poglobljeno spremljajo odnose z javnostmi, posebej z mediji, ter učinke oglaševanja. Kot pravi Jankovič Banovškova, je revija

Naš stik »mnenjski voditelj«, ki dobro pokriva panogo tudi na daljši rok, kjer strokovnost ne niha, kjer je visoka kakovost in se odpirajo trendi, ter ji je enostavno – všeč.

ŽIVIMO V ČASU, KO SO SPREMEMBE EDINA STALNICA

»Delo na področju odnosov z javnostmi, kjer je naše vodilo odprtost, preglednost in sistematičnost, je dinamično,« pravi **Miran Pribožič** in **Ida Novak Jerele**, ki v **Nuklearni elektrarni Krško** delata na področju odnosov z javnostmi. Ob tem dodajata, da res živimo v času, ko so spremembe edina stalnica, a je v NEK stalnica tudi odprtost in preglednost delovanja ter stabilnost kolektiva. Oba na tem področju delata že več kot dve desetletji in v pomoč jima je, da ima eden od njiju tehnično predznanje in drugi družboslovno. Znanje s področja odnosov z javnostmi poglobljata s sodelovanjem na usposabljanjih doma in v okviru mednarodnih združenj s področja jedrske industrije. »Dobro usposabljanje pa je tudi vsakodnevno delo,« zatrjuje. Področje odnosov z javnostmi je bilo v NEK opredeljeno kot pomembno že ob začetku zgraditve elektrarne in organizacijsko umeščeno v splošno administracijo, kot je še danes. Tudi osrednja področja dela so ostala nespremenjena: delo z mediji, delo z obiskovalci in notranje komuniciranje. »Medijem zagotavljamo sprotne informacije o vseh vidikih delovanja elektrarne s sporočili za javnost, novinarskimi konferencami, odgovori in zagotavljanjem kompetentnih sogovornikov za izpostavljene teme,« pravi Ida Novak Jerele in doda, da je ob obojestranskem razumevanju sodelovanje z mediji korektno.

Nova komunikacijska orodja prinašajo nove izzive. Leta 1997 se je NEK prvič predstavila na svetovnem spletu s podatki o elektrarni in načinom proizvodnje električne energije. Danes lahko obiskovalci na njihovem spletnem mestu najdejo tudi mesečna in letna poročila ter aktualne podatke o delovanju NEK z vsemi meteorološkimi podatki in podatki o radioaktivnem sevanju. Svetovni splet je postal pot za pridobitev odgovorov ne le za medije, temveč tudi za šolajočo se mladino, ki išče odgovore in podatke za pripravo svojih nalog. V NEK je vzpostavljen tudi intranet, ki je eno od nepogrešljivih orodij pri vsakodnevnom delu in informiranju zaposlenih. Notranje komuniciranje dopolnjujejo redni sestanki, bilteni in druga pisna gradiva – kot je na primer remontni priročnik – ter oglasne deske. »Skozi desetletja uveljavljena politika vedno odprtih vrat pomeni, da so v NEK vrata vedno odprta tudi za obiskovalce. Narava objekta in veliko zanimanje javnosti za obiske zahtevata predhodno najavo. Na leto sprejmemo okrog pet tisoč obiskovalcev različnih strok in starosti iz Slovenije in tujine,« pojasnjuje Miran Pribožič, ki se spomni odprtja informativnega centra v Kulturnem domu v središču mesta v osemdesetih, kjer še danes sprejemajo obiskovalce in jim ob maketah v sodelovanju s kolegi iz drugih organizacijskih enot predstavljajo različne vidike obratovanja elektrarne, preden gredo na ogled elektrarne, z avtobusom ali peš. »Sodelovanje s sodelavci različnih strok zagotavlja možnost širitve obzorij. In vsak dan prinese novo izkušnjo,« se strinjata sogovornika iz NEK.

BLAŽ KOŠOROK,
DIREKTOR TE-TOL:

»Naš stik je ena tistih revij, ki jih rad vzamem domov in prebiram v miru. Ponuja veliko pestrih strokovnih vsebin, ki niso nujno vezane na trenutno dogajanje v energetiki, a je kljub temu dovolj aktualna. Je že skorajda zaščitni znak elektrogospodarstva, v katerem je dobil svoje mesto tudi TE-TOL, bodisi z lastnimi prispevki bodisi z vašim poročanjem o našem delu.«

DR. BORIS ŽITNIK,
DIREKTOR ELEKTROINŠTITUTA
MILAN VIDMAR:

»Elektrogospodarstvo potrebuje takšno revijo, kot je Naš stik. Revija namreč skozi svojo zgodovino ustrezno in nazorno spremlja delovanje tega sistema. Prepričan sem, da je Naš stik odigral pravo vlogo v elektrogospodarstvu in bi moral tudi v prihodnje nadaljevati s takšnim delom ter s tem ohraniti svojo vlogo. Njegove vsebine so zanimive, zato večjih potreb po spremembah oziroma izboljšavah ne vidim. Prilagajanje spremembam in izboljšave revije v pozitivni smeri so se dogajale sproti, res pa je, da nič ni tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše. Tudi, če gre samo za podrobnosti. Mislim, da bo prilagajanje vsem spremembam v elektrogospodarstvu Našemu stiku uspevalo tudi v prihodnje. V reviji je dobro zastopan tudi naš inštitut, se sliši o nas. Če bi sami poskrbeli za to in se bolj potrudili, pa bi bila naša zastopanost lahko še boljša. Prav gotovo bomo tudi v prihodnje še sodelovali in z lastnim angažiranjem še povečali našo zastopanost v Našem stiku.«

KOMUNICIRANJE – KLJUČNI ELEMENT USPEŠNOSTI PODJETIJ

Komuniciranje je v bistvu temelj dela novinarjev in komunikatorjev, ki smo skupaj v dolgih petdesetih letih, kar izhaja revija elektrogospodarstva, Naš stik, nagovarjali tako notranjo kot zunanjo javnost. Če so ob začetkih izhajanja revije naši predhodniki zaposlene še obveščali na oglasnih deskah in tiskali s ciklostilno tehniko, danes poteka to bistveno drugače. Pravzaprav je napredek tako neverjetno hiter, da temu – ob vsakodnevnih obilici dela – komajda še uspemo slediti.

Zato je okrogla obletnica revije priložnost, da se za hip ustavimo, si izmenjamo izkušnje in poskušamo na tisto, s čimer se ukvarjamo, pogledati še z očmi poznavalca. Igor Savič, avtor z dolgoletnim stažem, urednik številnih medijev, komunikacijski svetovalec in kreator komunikacijskih rešitev s posebnim razumevanjem logike vsebin, nam je s svojimi predavanji, ki smo jih večkrat poslušali, že razširil obzorja. Prav zato smo ga obiskali. Je direktor sodobne content marketing agencije PM, poslovni mediji in se s komuniciranjem ukvarja profesionalno.

Na spletnih straneh podjetja Poslovni mediji piše, da v komunikacijski praksi podjetij prihaja do velikih sprememb. Do kakšnih?

»Prva velika sprememba, ki je bila posredno povzročena tudi z gospodarsko krizo, je večja pomembnost učinkovitosti komuniciranja. Če je bilo v času »debelih krav« manj pomembno, kako je komuniciranje učinkovito, je to zdaj izrazito pomembno. Druga zadeva je, da se je komunikacijsko okolje podjetij izrazito spremenilo. Spreminja se tako hitro, da so podjetja še pred dobrimi desetimi leti živela v popolnoma drugačnem svetu. Današnji svet je veliko bolj odvisen od komunikacijskih procesov. Podjetja, ki tega ne razumejo ali temu ne sledijo, imajo preprosto zelo velike težave. Podjetja bi se morala zavedati, da morajo svet okoli sebe razumeti. V komunikacijskem svetu so se pojavili novi mediji, zaradi katerih se je način komuniciranja spremenil. Komunikacija je postala dvosmerna, ne poteka več od zgoraj navzdol, pač pa horizontalno. Razvila se je cela vrsta novih vrst orodij in novih medijev, ki jih moramo obvladati in z njimi znati delati. Spremenili pa so se tudi ljudje. Postali so zahtevni, veliko vedo, znajo na internetu sami najti natančne informacije o zadevah, ki jih potrebujejo, o storitvi ali izdelku, dogaja se celo, da so včasih celo bolj razgledani in več vedo o produktih kot prodajalci. Zato ponavljam, podjetja, ki tega ne razumejo, so lahko velika, vendar so podobna dinozavrom.«

Če prav razumem, vpliva dobra komunikacija tudi na uspešnost in učinkovitost podjetja?

»To je zelo zanimivo in dobro vprašanje. Nekatere raziskave kažejo celo, da uspešnost komuniciranja postaja ključni element uspešnosti podjetij. Kaj se namreč dogaja? Veliko podjetij ponuja zelo podobne produkte ali storitve, pri čemer na odločitev kupcev ne vpliva samo kakovost, pač pa je pomembno vse, kar se dogaja

okrog njih. Tu pa nastopi komuniciranje in ta dimenzija postaja dejansko ključna za njihovo uspešnost.«

Ali je dodano vrednost komunikacijskih procesov mogoče tudi izmeriti?

»V bistvu je komunikacijski učinek zelo lahko meriti, čeprav je treba temu nameniti določena sredstva. O komunikacijskih učinkih govorimo, kadar komunikacija neposredno sproži ali premik v razumevanju določene stvari ali v odnosu do organizacije, branda, človeka. To se da meriti in to razvita podjetja v svetu natančno merijo. Večji problem nastopi v povezavi med komunikacijskimi in poslovnimi učinki. To pa zato, ker je poslovni uspeh podjetij posledica različnih vplivov, ne samo komunikacijskih, in je včasih težje vzpostaviti neposredno povezavo med obojimi učinki. Mi namreč lahko dobro komuniciramo, podjetje pa določenih produktov preprosto nima ali pa ima kake druge razloge, ki slabšajo poslovno učinkovitost. Vsa podjetja, ki znajo izmeriti komunikacijske učinke, znajo tudi bolj ali manj natančno povezati komunikacijske učinke s poslovnimi.«

Je v kriznih časih vloga komuniciranja kako spremenjena?

»Križa postavlja komuniciranje v ospredje na dva načina. Prvi je akutni, drugi bolj sistematični ali dolgoročni vidik. Učinkovito komuniciranje je sestavni del reševanja sprememb, ki so potrebne za reševanje krize. V resnici nobene krizne situacije ni mogoče rešiti brez jasno zasnovanega in dobro izpeljanega komuniciranja. Drugi nivo pa je strateški in sem ga že omenil – da podjetja pravzaprav nimajo prihodnosti ali bo veliko slabša, če se ne bodo zavedala pomena komuniciranja.«

Kako naj se komunikatorji v podjetjih odzivajo na zahteve sodobnega komuniciranja?

»Glede na to, da so se spremenili svet okoli podjetij, komunikacijska infrastruktura, pomen komuniciranja znotraj poslovnih procesov, se je tudi vloga komunikatorjev izrazito spremenila. Rešitve in načini izpred desetih let preprosto ne morejo biti dobri odgovori za prihodnost. Kdor se tega ne zaveda, ima lahko osebni, poklicni razvojni problem. Gre seveda za novo kombinacijo komunikacijskih znanj in kompetenc, ki zajemajo celo vrsto področij. Sodobni poslovni komunikator mora imeti tako novinarske, marketinške, kot piarovske in seveda sistemske projektne kompetence in znanja. Če tega nima, preprosto ni sposoben načrtovati in izvajati komunikacijskih procesov.«

Katera nova orodja oziroma tehnologije bi moral poznati in uporabljati današnji komunikator?

»Orodij je zelo veliko, zato bi bilo mogoče bolj natančno vprašanje, kakšna so primerna orodja glede na komunikacijske cilje, ki si jih postavljamo, upoštevajoč cenovno optimizacijo. Če vas boli glava, je aspirin mogoče dobro orodje. Če pa vas boli glava zaradi drugih razlogov, to preprosto ne bo več pravo orodje. Treba je zelo

jasno vedeti, kje je problem, ga diagnosticirati, vedeti, kaj hočemo, kaj narediti in potem pride nabor orodij sam po sebi. Orodij je danes tako veliko in tako raznolika so, da obstajajo strokovnjaki celo za posamezne dele orodij. Ko so strateški cilji jasni, je treba orodja izbrati in jih udejanjiti. Verjamem, da so v resnici dobra tista orodja, ki so močni nosilci vsebin. Interrupting marketing orodja, ki nas v našem življenju zmotijo, so slabša kot tista, ki temeljijo na strategiji content marketinga in izhajajo iz neke vsebine.«

Kaj je content marketing in zakaj je bolj učinkovit?

»Content marketing je nov način razmišljanja o tem, kako naj podjetja komunicirajo s pomembnimi javnostmi in temelji na podmeni, da so podjetja v nekem poslovnem svetu z razlogom, da počnejo nekaj, kar nekdo potrebuje, da se vežejo na neke realne potrebe. Potem samo sledimo temu, kar v resnici želijo, in jim pomagamo, da pridejo do pravih vsebinskih informacij. Če na primer nekdo potrebuje rešitev svojih energetskih vprašanj, potem je naloga tistega, ki ponuja rešitev, da komunicira s svojo potencialno stranko na tak način, da prinaša neko dodano vsebinsko vrednost, da zadovolji njegovo informacijsko potrebo, če lahko temu tako rečem. To ni nekaj, s čimer bi se hvalili, da smo mi pri tem najboljši, pač pa izhaja iz tega, da posredujemo vsebinsko informacijo, ki prejemniku omogoča, da svoje življenje izboljša, olajša svoje poslovne ali osebne odločitve. Vsa orodja za content marketing niso primerna. V dvajsetsekundnem TV oglasu ne moreš povedati veliko vsebinskega, lahko ustvariš določen vtis ali zbudiš pozornost, več pa v resnici ne. Pri content marketingu gre za klasična, nam dobro znana orodja, ki so se pojavila in imajo neko funkcijo. Tak primer so korporativne revije, kjer lahko podjetja s svojimi javnostmi močno vsebinsko komunicirajo. Da je res tako, kaže dejstvo, da je to eno najhitreje rastočih komunikacijskih področij povsod po Evropi. Kdor se sprašuje o prihodnosti tiskanih medijev, bi moral pogledati neverjetne številke rasti števila in naklad korporativnih revij, ki izhajajo v Evropi in svetu. Obstajajo tudi druga content orodja, vezana na elektronske medije, na primer video medij.«

Ali pride content marketing v poštev tudi za podjetja, ki nimajo individualnih strank?

»Dejstvo je, da ta orodja dobro delujejo tako pri podjetjih z individualnimi strankami, kot pri B2B, torej pri poslovnem komuniciranju. Mnoga podjetja so močno vpeta in dejansko odvisna samo od svojih poslovnih partnerjev in nimajo produkta za končne stranke. Podjetja, ki imajo strateški značaj, pa morajo zelo jasno komunicirati s strateškimi javnostmi. Če je na primer uspeh nekega podjetja odvisen od tega, kaj o tem podjetju misli politika ali župani ali druge pomembne javnosti, potem mora komunicirati z njimi. Čedalje bolj se kaže, da je ravno vsebinsko komuniciranje z njimi ključno za uspešnost. Na prvi pogled je morda videti, da nekaterim monopolistom tega ni treba početi, vendar imajo tudi oni svoje strateške javnosti, od katerih je odvisen njihov status v družbi in morajo z njimi komunicirati. Po drugi strani vsi vemo, da se

Foto: arhiv PM, polarni mediji

Igor Savič

procesi spreminjajo, kar je bilo včeraj, ni nujno, da bo tudi jutri in ker živimo na odprtem evropskem trgu, pomeni, da se tudi te situacije lahko spremenijo. Zato si pametne organizacije ustvarjajo nek komunikacijski kapital, ki pa se lahko zgradi samo z vsebinskim komuniciranjem.«

Ali lahko v prihodnosti pričakujemo nekakšen razmah komuniciranja, podobno kot je bil pred leti na področju informatike? Je nujno, da so komunikatorji pozicionirani v vodstvu?

»Nedvomno. Svet se razvija v tej smeri. Vendar govorim o komunikaciji kot strateški funkciji, ne o tem, kdo to strateško funkcijo opravlja. V tujini in v upravah velikih slovenskih podjetij vidimo, da pomemben del predvsem strateških komunikacijskih funkcij v resnici opravljajo vodje uprav ali njihovi člani. Glede na to, da toliko ljudi obvlada produkcijske funkcije, trdijo nekateri, da bo v prihodnosti glavna naloga uprav in menedžmenta obvladovanje kadrov in komunikacij. S tem postaja komuniciranje zahtevna strokovna naloga. To, da vsi komuniciramo tako ali drugače, še ni jamstvo, da razumemo komuniciranje kot strokovno in poslovno funkcijo, kar pomeni, da je treba funkcijo komuniciranja v podjetjih profesionalizirati. To pomeni, da mora biti ali posameznik ali oddelek, ki bo razumel in podpiral komunikacijske procese, ki jih bo sposoben na visoki ravni podpirati. Po mojem mnenju bodo določene strateške komunikacijske funkcije še vedno ostale v upravah oziroma neposredno v vodstvih. Številne raziskave dokazujejo, da če nosilci komunikacijskih procesov niso sestavni del vladajočih koalicij v podjetjih, ne morejo uspešno voditi komunikacijskih procesov.«

Katera javnost je pomembnejša – notranja ali zunanja?

»Tu ni ali – ali, obe sta pomembni. Če zaposleni v podjetju ne razumejo, kaj delajo in zakaj, na kašen način, kaj lahko ponudijo, katere rešitve, potem tega ne morejo delati dobro. Je pa zanimivo,

da so orodja komuniciranja pravzaprav zelo podobna. Za malo specifičnih orodij bi lahko rekli, da so samo orodja notranjega komuniciranja. Poglejmo na primer revije. Obstajajo tako za zunanjo kot notranjo javnost. Kako so narejene, kako so komunikacijski cilji vpeti, pa je seveda stvar natančnega razumevanja procesov na eni in drugi strani. Revija ali na primer newsletteri kot občasna obvestila, pa dogodki, vsi funkcionirajo za obe vrsti javnosti, ki omogočajo neposredno komunikacijo. Skratka, na ravni orodij ni velikih razlik, moramo pa razumeti, kaj se znotraj orodij dogaja, na kakšen način. Tu se zahteva visoko profesionalno znanje, tu preprosto z zdravim razumom in občutkom ni več mogoče reševati komunikacijskih izzivov.«

V čem so prednosti interaktivnega letnega poročila?

»Interaktivnost je prednost komunikacije same po sebi. Če komunikacija teče v obeh smereh, potem ima koristi za oba. Zanimiva plat dobre in globoko razvite interaktivne komunikacije je, da lahko podjetje ali organizacija iz povratnih informacij (feed backa) dobi veliko informacij, ki ji pomagajo pri njenih odločitvah. Bolj je komunikacija interaktivna, več lahko prinese. Za podjetja torej letno poročilo ne bi smelo biti le kup papirja. Jaz ga razumem kot izjemno zanimivo komunikacijsko orodje za zelo specifične javnosti, predvsem finančno in širšo poslovno, in tem javnostim je treba prilagoditi vsebino in obliko. Interaktivno poročilo na nek način sledi tej logiki in omogoča bralcem ali tistim, ki vstopijo v to komunikacijo, da si lažje izberejo tisto, kar jih zanima, in jih na nek način vodi skozi vsebino, po drugi strani pa omogoča nam, da vidimo, kaj ljudi zanima.«

Kakšne so prednosti spletne revije glede na tiskano?

»Vsaka ima določene prednosti. Spletne revije omogočajo multimedialnost, v svetu to imenujejo bogati medij (rich media). V interaktivni spletni reviji lahko hkrati uporabimo celo vrsto medijev naenkrat. Delamo tako s tekstom, fotografijo, grafiko, kot oblikovanjem, temu lahko dodamo živo sliko, video v različnih variantah, bodisi kot posnetek ali celo živo sliko, dodamo lahko interaktivne elemente, kot igrice, vprašanja in odgovore, skratka gre res za bogat medij. To seveda pomeni za uporabnike neko informacijsko bogastvo in na to tudi odreagirajo. Po drugi strani spletne revije omogočajo tudi takojšnjo in neposredno analizo, kjer na dnevni podlagi vidimo, kaj ljudje berejo, koliko časa se zadržijo na določeni strani, kaj jih res zanima, na katero vprašanje odreagirajo, na katero ne, skratka, omogoča, da mi in s tem naš klient bolje razume ljudi, s katerimi v resnici komunicira. Prednosti tiskane revije ugotavljamo s pomočjo analiz, ki potekajo na najbolj razvitih svetovnih trgih. Te pa so, da v ustrezni, ljudem prijazni formi, nosijo krasno vsebino in da marsikje nosijo tudi nek element ugleda in imidža. Dogaja se namreč, da uporabniki simbolno vrednost tiskanih revij ocenjujejo zelo visoko. Če dobi bralec v roke dobro narejeno, vrhunsko oblikovano, na dobrih besedilih zasnovano revijo, to zelo ceni.«

Naj bo spletni dostop plačljiv ali ne?

Kako sicer pokriti stroške?

»Podjetja imajo včasih iluzije, da lahko naredijo medij, s katerim bodo komunicirala svojo vsebino, plačal pa ga bo kdo drug. To je vendar ključna komunikacijska prodajna vsebinska naloga podjetja! Jedro tega modela je, da se podjetja zavedajo, da je smiselna in da se to splača financirati. Včasih so podjetja financirala oglaševanje, izvajala sponzorstva idr., in se niso niti natančno spraševala, kakšni so učinki. Zdaj imamo celo pahljačo veliko bolj učinkovitih, jasno definiranih orodij, in je vprašanje, kdo bo to financiral, pravzaprav smešno. Podjetja sama vendar! Je pa res, da nekateri mediji, ki jih podjetja producirajo, lahko postanejo tako dobri in tako zanimivi, da nase potegnejo še določene druge poslovne interese in je možno, da se v klasičnih revijah znajde tudi oglasni del ali kakšna druga oblika, ki omogoča dodatno financiranje. Vendar svetovne raziskave kažejo, da tega ni več kot 20 odstotkov in drugo, nikjer to ne ogroža osnovne funkcije tega orodja. Če imaš namen komunicirati, da boš dosegel poslovno uspešnost, zakaj bi potem v nek medij vpeljeval neke vsebine, ki s tem nimajo nobene zveze? Vsak evro, vložen v dobro narejeno poslovno revijo, je veliko bolj učinkovit kot evro, vložen v oglaševanje.«

Se spletna revija lahko poveže z družbenimi omrežji?

»Mnoga slovenska podjetja imajo s tem dobre izkušnje. Družbena omrežja razumem kot nove medije, ki sicer delujejo na nekoliko drugačen način, so pa še vedno mediji, ki so interaktivni, imajo svojo vsebino, urednike, ljudi, ki prispevajo vsebine. Ta medij je lahko tudi poslovno koristen, kar nekatera podjetja s pridom tudi izkoriščajo.«

Na kakšen način je mogoče dobiti odziv zaposlenih? So tu kakšne nove tehnike?

»Še vedno je najboljša komunikacija osebna, tu ni nobenega dvoma. Za pomembna vprašanja je treba načrtovati osebno komunikacijo. Bolj ko je komunikacija osebna, bolj je učinkovita. Ni pa vedno mogoča in ni najbolj poceni. Zato obstaja vrsta vmesnih tipov in orodij, ki omogočajo določeno stopnjo personalizacije. Za obveščanje o rutinskih procesih so dobra neosebna orodja, od informativnih tabel in pisem (newsletter), do internih revij. V njih lahko nosilci posredujejo poglobljene informacije, ki jih zaposleni potrebujejo.«

Komuniciranje, o katerem ste govorili, verjetno zahteva visoko stopnjo razumevanja in razgledanosti. Kako vse to v našem hitrem ritmu in vsakdanu tudi uspeti uveljaviti?

»Komunikatorji smo pravzaprav zdravniki, ki se soočamo s komunikacijskimi boleznimi. Komunikacijske izzive lahko rešujejo le tisti, ki o tem nekaj zares vedo, saj imajo nekateri s tem tudi negativne izkušnje. Naloga komunikacijskega zdravnika je, da na pravi način diagnosticira težave in zna prepisati in nenazadnje tudi izdelati komunikacijsko zdravilo, ki bo zares delovalo.«

POVEČANI NEPOSREDNI ODJEM

Deseti letošnji mesec je bilo iz prenosnega omrežja prevzetih ena milijarda 44,6 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je za 7,1 odstotka več kot v istem času lani in za 0,6 odstotka nad prvotnimi bilančnimi pričakovanji. Od tega so neposredni odjemalci oktobra iz prenosnega omrežja prevzeli 126,6 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 26 odstotka več kot oktobra lani in tudi za 12 odstotkov nad prvotnimi bilančnimi napovedmi. Distribucija pa je oktobra iz prenosnega omrežja prevzela 888,9 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 1,8 odstotka več v primerjavi z istim lanskim mesecem.

VIŠJI TUDI DELEŽ HIDROELEKTRARN

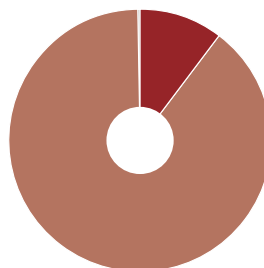
Vse domače elektrarne in kvalificirani proizvajalci, ki so priključeni na prenosno omrežje, so oktobra v to omrežje oddali 861,3 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je za 30,6 odstotka manj kot v istem času lani in tudi za 16,2 odstotka nad prvotnimi bilančnimi pričakovanji. Ob tem je oktobrski delež hidroelektrarn pri pokrivanju potreb po električni energiji znašal 371,5 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 50 odstotkov več kot v istem času lani. NEK in termoelektrarne pa so skupno prispevale 478,8 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 51,5 odstotka manj kot v istem času lani.

UVOZ POSKOČIL, IZVOZ UPADEL

Iz drugih elektroenergetskih sistemov (pogodbene vrednosti čezmejnega prenosa) smo oktobra prejeli 808 milijonov kilovatnih ur, kar je za 42,1 odstotka več kot v istem lanskem obdobju. V sosednje elektroenergetske sisteme pa je bilo v tem času oddanih 595,4 milijona kilovatnih ur ali za 27 odstotkov manj kot oktobra lani. Sicer pa je bilo v letošnjem desetmesečnem obdobju iz prenosnega omrežja prevzetih 9 milijard 937,6 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je za 8,1 odstotka več kot v istem času lani in za 3,5 odstotka več, kot je bilo sprva načrtovano. Iz domačih virov nam je v omenjenem obdobju uspelo zagotoviti 11 milijard 768,5 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 1,8 odstotka manj kot v istem lanskem obdobju in za 3,6 odstotka več, kot je bilo sprva načrtovano. Sicer pa naj bi načrtovane količine električne energije, glede na tehnično usposobljenost elektrarn in pričakovane hidrološke razmere, dosegli tudi v naslednjem mesecu.

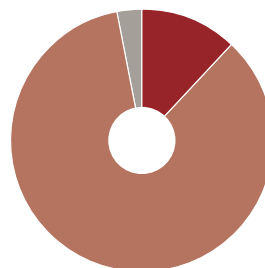
Miro Jakomin

oktober 2009

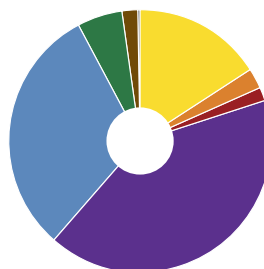
	oktober 2009
● neposredni	100,5 GWh
● distribucija	873 GWh
● ČHE Avče	2,3 GWh
skupaj	975,8 GWh

oktober 2010

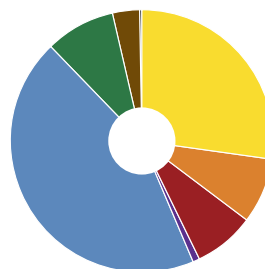
	oktober 2010
● neposredni	126,6 GWh
● distribucija	888,9 GWh
● ČHE Avče	29,1 GWh
skupaj	1.044,6 GWh

oktober 2009

	okt. 2009	okt. 2010
● DEM	196 GWh	236,2 GWh
● SAVA	31,3 GWh	68,9 GWh*
● SENG	20,3 GWh	66,4 GWh
● NEK	511,9 GWh	-6,5 GWh

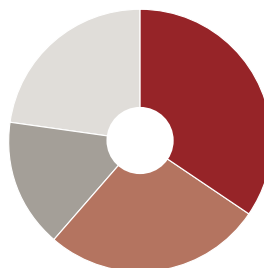
oktober 2010

	okt. 2009	okt. 2010
● TEŠ	381,3 GWh	380,4 GWh
● TET	67 GWh	74,5 GWh
● TE-TOL	25,6 GWh	30 GWh
● TEB	0,8 GWh	0,5 GWh

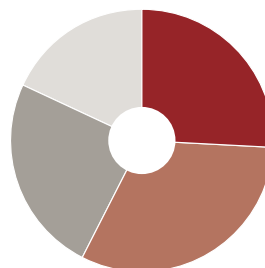
* Delež SEL 36,1 GWh, HESS 32,8 GWh

oktober 2009

	oktober 2009
● proizvodnja	1.241,8 GWh
● poraba	975,8 GWh
● uvoz	568,4 GWh
● izvoz	815 GWh

oktober 2010

	oktober 2010
● proizvodnja	861,3 GWh
● poraba	1.044,6 GWh
● uvoz	808 GWh
● izvoz	595,4 GWh

JAVNA AGENCIJA ZA ENERGIJO

PRIHODNJE LETO SPOJITEV SLOVENSKEGA IN ITALIJANSKEGA TRGA

Agencija za energijo

Svet Javne agencije RS za energijo je na seji 13. oktobra podprl krovni sporazum glede načel in ciljev projekta spojitve trgov električne energije Slovenije in Italije. Ta potrditev omogoča, da bo januarja 2011 prišlo do spojitve slovenskega in italijanskega trga z električno energijo. Po njej bo dodeljevanje razpoložljivih čezmejnih prenosnih zmogljivosti na dnevni ravni potekalo z uporabo tako imenovanih implicitnih dražb, ki bodo nadomestile dosedanje eksplcitne. Bistvena razlika med njimi je, da pri eksplcitnih dražbah poteka pridobivanje prenosnih zmogljivosti ločeno od nakupa oziroma prodaje električne energije, pri implicitnih pa ti dve dejavnosti potekata hkrati. Pogoj za uvedbo implicitnih dražb sta delujoči borzi z električno energijo na obeh straneh meje, zato bosta pri spojitvi trgov ključno vlogo igrali slovenska in italijanska borza, BSP Southpool in GME. Seveda bosta dejavno sodelovala tudi oba sistemska operaterja prenosnega omrežja, slovenski Eles in italijanska Terna, ki bosta še naprej določala razpoložljive prenosne zmogljivosti na meji. V prvem letu izvajanja implicitnih dražb bosta sistemska operaterja prenosnega omrežja izvajala tudi vlogo posrednikov med obema borzama.

Implicitne dražbe zaradi hkratnega nakupa pravice uporabe čezmejnih prenosnih zmogljivosti in energije omogočajo učinkovitejšo izrabo prenosnih zmogljivosti in poenostavljajo postopek trgovanja za trgovce z električno energijo. Zmanjšujejo tudi tveganja trgovcev, da na eksplcitnih dražbah ne bi dobili prenosnih zmogljivosti za že nabavljeno ali prodano energijo na tujem trgu, ali da bi pridobili zmogljivosti, pozneje pa na tujem trgu energije ne bi mogli nabaviti ali prodati. Pomembna prednost spajanja trgov bo tudi povečanje likvidnosti slovenske borze z električno energijo.

V prvi fazi spojitve trgov Slovenije in Italije bodo implicitne dražbe potekale le na dnevni ravni. Sama narava implicitnih dražb namreč zahteva trgovanje s fizičnimi produkti električne energije, s katerimi se na borzah trguje le za dan vnaprej ali znotraj dneva. V prihodnjih letih pričakujemo uvedbo implicitnih dražb tudi pri čezmejnem trgovanju znotraj dneva. Dražbe za pravico uporabe čezmejnih prenosnih zmogljivosti na letni in mesečni ravni pa bodo tudi v prihodnje ostale eksplcitne.

Spojitev trgov Slovenije in Italije je skladna tudi z evropsko uredbo št. 1228/2003/ES o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije. Ta v svoji prilogi, smernicah upravljanja in dodeljevanja razpoložljive prenosne zmogljivosti povezuje med nacionalnimi omrežji, določa, da se lahko razpoložljive čezmejne prenosne zmogljivosti dodeljujejo tako z eksplcitnimi kot implicitnimi dražbami. Skupina za koordinacijo projektov (Project Coordination Group - PCG), ki je bila ustanovljena v okviru evropskega združenja energetske regulatorjev ERGEG, je leta 2009 spojitev trga določila za ciljni model za dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej na skupnem evropskem trgu z električno energijo. Po letu 2015 naj bi se tako na vseh evropskih mejah za dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej uporabljale impli-

citne dražbe. Slovenija si že vse od začetka pristopnih pogajanj za vstop v EU prizadeva za svojo čimprejšnjo in popolno vključitev na skupni evropski energetski trg. Zato je čimprejšnja spojitev trgov Slovenije in Italije tudi v interesu države.

ELEKTRO-SLOVENIJA

MINISTRICA RADIČEVA OBISKALA ELES

Minka Skubic

Na delovnem obisku v Elektru - Slovenija sta se 26. oktobra mudila ministrica za gospodarstvo mag. Darja Radič in direktor direktorata za energetiko mag. Janez Kopač. Glede na to, da ministrica šele tri mesece opravlja to delo, jo je predvsem zanimalo, kako deluje Eles kot sistemski operater in elektroenergetsko omrežje, ki ga le-ta vodi iz svojega centra vodenja. Poleg centra vodenja ji je vodstvo Elesa med drugim predstavilo strategijo razvoja družbe, povezano z zahtevami, ki jih pred družbo prinaša evropska zakonodaja.

Foto Minka Skubic

Ministrica Radičeva si je z zanimanjem ogledala republiški center vodenja EES.

Ta med drugim predvideva tudi prevzem celotnega prenosnega omrežja, ki ga sedaj poleg Elesa upravljajo še distribucijske in proizvodne družbe.

Mag. Milan Jevšenak, direktor Elesa, je gosta seznanil s podatkom, da proizvodne elektroenergetske družbe pri ovrednotenju novih naložb pozabljajo na stroške sistemskih storitev, ki niso zanemarljivi.

Ministrica **Darja Radić** je ob obisku med drugim dejala, da čedalje bolj spoznava, da v energetiki veliko stvari ni urejenih, da se delajo investicije brez tehničnih premislekov, kar pa ne pomeni, da bi obupali. Del rešitev vidi v novem Nacionalnem energetskem programu, katerega predlog je izdelan, in bo strateški dokument, iz katerega bodo izhajali operativni načrti družb. Da bo NEP na trdnih temeljih, bo potrebno, da ga pregleda skupina recenzentov. Pri tem pregledu računa tudi na strokovnjake iz Elesa, ki imajo jasno predstavbo o slovenskem elektroenergetskem sistemu, kaj ta potrebuje, za kakšno ceno in kakšne omejitve imamo sprejete.

NASLEDNJE LETO BOSTA TERCIARNO REGULACIJO ZAGOTAVLJALA GEN ENERGIJA IN EFT

Minka Skubic

Četrtega novembra je v prostorih družbe Elektro-Slovenija, d. o. o., potekala javna dražba rezerve delovne moči za terciarno regulacijo za leto 2011. Predmet dražbe je bil nakup 348 MW moči za terciarno regulacijo frekvence v obliki treh produktov, in sicer za produkt A 134 MW, produkt B 66 MW in produkt C 148 MW, ki jih mora Elesa, kot sistemski operater slovenskega elektroenergetskega omrežja, zagotoviti skladno z določili 22. člena Energetskega zakona in jih potrebuje v primeru izpadov proizvodnih enot na območju Slovenije. Zahtevano je bilo, da je dobava električne energije iz zakupljene terciarne rezerve opravljena znotraj regulacijskega območja Republike Slovenije. V dveh primerih je bila izbrana GEN energija in v enem EFT.

Dražbo je vodil namestnik direktorja Elesa Aleksander Mervar.

Foto Minka Skubic

Medtem, ko je lani potekala dražba za vse storitve sočasno, po elektronski poti, pa je bilo letos za sistemske storitve ponujanja delovne moči za sekundarno regulacijo, zagon agregatov brez zunanje napajanja in zakup jalove moči za regulacijo napetosti izpeljan postopek povpraševanja s pogajanjem. Septembra so bile pogodbe za omenjene tri storitve podpisane. Z namenom večje preglednosti, nediskriminatornosti in ker je število ponudnikov pri sistemske storitvi ponujanja terciarne rezerve večje, pa je bila za to storitev izpeljana javna dražba.

Postopek dražbe sta sestavljala dva dela. V prvem, ki je bil končan 25. oktobra, je Elesa strokovna komisija ugotavljala tehnične sposobnosti ponujanja terciarne rezerve. Na podlagi priznanih sposobnosti je k dražbi pristopilo šest ponudnikov, in sicer TE-TOL, HSE, GEN energija, ki so ponujali domače vire in EFT, GEN-I in Hrvaško elektrogospodarstvo s tujimi viri. Kot najugodnejši ponudniki so bili izbrani: za produkta A in B GEN Energija in za produkt C EFT.

Skupni strošek zakupa moči terciarne rezerve za leto 2011 znaša 9,3 milijona evrov. V primerjavi z letom 2010 to pomeni prihranek 4,4 milijona evrov. V primerjavi z letom 2009, za katerega je bil zakup sklenjen leta 2008, pa znaša prihranek kar 14,7 milijona evrov. Še dodatna primerjava: strošek zakupa moči terciarne rezerve za leto 2011 pomeni samo 38 odstotkov stroška zakupa moči terciarne rezerve za leto 2009.

»Postopek smo peljali na najbolj transparenten način, skladno z zahtevami 6. točke 15. člena EU direktive 72/2009 in 23. člena A K T-a o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja in metodologiji za obračunavanje omrežnine.

Zavedamo se, da s transparentnim in nediskriminatornim postopkom dosežemo najnižje stroške zakupa moči za terciarno rezervo. Ocenjujem, da so nizke ponudbe posledica nizkih cen električne energije na prostih trgih. Med ceno zakupa terciarne rezerve in cenami električne energije obstaja dokaj tesna korelacija.

Pripravljeni smo na kritike neizbranih ponudnikov te storitve iz RS, katerih se ne bojimo, saj imamo za svoje ravnanje več kot dovolj argumentov. Želim si, da ta sredstva ostanejo v RS, seveda pa je prvi pogoj konkurenčnost ponudb in zmožnost slovenskih ponudnikov, da te storitve tudi fizično zagotovijo. Stroške zakupa teh storitev na koncu posredno plača prek dela v omrežni vsak porabnik električne energije v Republiki Sloveniji, zato še zdaleč ni nepomembno, po kakšni ceni jih zakupimo. Poudarjam pa, da bodo ti stroški v prihodnje naraščali, saj v prihodnosti pričakujemo povečanje ponudbenih cen, poleg tega pa bomo morali od leta 2015, ko naj bi začel obratovati šesti blok v TEŠ, zakupiti še dodatnih 205 MW terciarne rezerve,« je dejal ob koncu dražbe namestnik direktorja Elesa in vodja dražbe **Aleksander Mervar**.

ELES POSTAL DELNIČAR DVEH ALOKACIJSKIH HIŠ ZA DODELJEVANJE PRENOSNIH ZMOGLJIVOSTI

Minka Skubic

Direktor Elektra - Slovenija mag. Milan Jevšenak je 11. novembra v Luksemburgu podpisal pogodbo o pristopu Eles, sistemskega operaterja slovenskega elektroenergetskega sistema, delničarja k alokacijski hiši CASC (Capacity Allocation Service Company CWE S.A.). Omenjena hiša skrbi za dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos električne energije prek meja centralno-zahodne regije EU.

Tako so se ustanovnim članicam CASC, sistemskim operaterjem iz Luksemburga, Nizozemske, zahodnega dela Nemčije, Belgije in Francije, poleg slovenskega sistemskega operaterja, pridružili še sistemski operaterji (TSO) Švice, Avstrije, Grčije in Italije z namenom, da bo dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti na mejah te regije transparentno, po enotnih kriterijih za vso regijo, kar je skladno z usmeritvami Evropske komisije in razvojem trga električne energije v EU.

»Do sedaj so bila pravila na posameznih mejah različna in s tem netransparentna za udeležence trga z električno energijo. S članstvom v CASC pa bodo pravila za vse člane enotna in dosegljiva na enem mestu. Vsi člani omenjene hiše smo enakopravni in zato tudi člani nadzornega sveta alokacijske hiše, ki bo ponujala storitve za vse nas,« je ob tej priložnosti dejal **mag. Milan Jevšenak**, direktor Eles.

Eles je vključen v CASC z dodeljevanjem čezmejnih prenosnih zmogljivosti za prenos električne energije prek italijansko-slovenske meje. Za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti prek slovensko-avstrijske meje pa je vključen in je delničar alokacijske hiše CAO (Central allocation office) s sedežem v nemškem Freisingu. CAO dodeljuje zmogljivosti za prenos električne energije v centralno-vzhodni regiji in ima osem družbenikov. V prihodnje se Elesu obeta še vključitev v tretjo alokacijsko hišo jugovzhodne regije, kamor bodo vključene prenosne

zmogljivosti prek slovensko-hrvaške meje.

»Ustanavljanje in delovanje omenjenih regijskih alokacijskih hiš je prehodno obdobje h končnemu cilju: skupnemu evropskemu trgu električne energije z enakimi pravili na tem področju,« je pojasnil mag. Milan Jevšenak, direktor Eles.

S pristopom slovenskega sistemskega operaterja v omenjene alokacijske hiše in poenotenjem pravil za dodeljevanje prenosnih zmogljivosti se dosedanja pravila Eles prilagodijo novim razmeram, ki bodo zanj začela veljati 1. januarja 2011.

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO

KONČAN REMONT V NEK

Ida Novak Jerele

V Nuklearni elektrarni Krško se je s ponovno vključitvijo elektrarne v elektroenergetsko omrežje v petek, 5. novembra zaključil remont, ki se je začel 30. septembra. S tem se je v elektrarni začel 25. gorivni cikel, ki se bo zaključil spomladi leta 2012. Priključitev na omrežje je bila izvedena nekoliko pozneje, kot je bilo prvotno načrtovano, zaradi dodatnega obsega del na varnostni opremi, turbinskem ležaju in dodatnih testiranj na obnovljenem električnem generatorju.

Med remontom 2010 so bila opravljena načrtovana dela: preventivno vzdrževanje gradbenih struktur, strojne, elektro in merilno-regulacijske opreme ter nadzorna testiranja. V reaktorsko sredico je bilo vloženi 56 svežih gorivnih elementov. Izvedene so bile načrtovane modernizacije sistemov in opreme, ki zagotavljajo večjo varnost in stabilnost delovanja elektrarne, med njimi: zamenjava statorja glavnega električnega generatorja, navarjanje bimetalnih zvarov tlačnika, zamenjava električnega motorja reaktorske črpalke, zamenjava regulatorja moči grelnikov tlačnika, zamenjava sistema za čiščenje olja za mazanje turbine, zamenjava izolacijskih ventilov na sistemu za odvajanje zaostale toplote, zame-

Električni generator z novim statorjem.

njava zbiralk 400-kilovoltnega sistema, rekonstrukcija seizmične instrumentacije, zamenjava kavlja polarnega dvigala.

Remont je bil zelo zahteven tako po obsegu del kot po vsebini. Pri opravljanju remontnih del je poleg zaposlenih v NEK sodelovalo okvirno 1500 zunanjih sodelavcev. Remontna dela je nadzirala Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost in pooblašene organizacije.

HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE

PRODAN 51-ODSTOTNI DELEŽ V BOLGARSKI TERMoeLEKTRARNI RUSE

Holding Slovenske elektrarne

Holding Slovenske elektrarne je 23. novembra na račun prejel kupnino od prodaje večinskega, 51-odstotnega deleža termoelektrarne-toplarne Toplifkatsia Ruse v Bolgariji v višini 52 milijonov evrov. S tem se je končalo njegovo lastništvo v termoelektrarni, ki jo je HSE kupil od bolgarske države leta 2007.

Foto Miran Pribožič

Kot je znano, je HSE 28. avgusta 2007 z Republiko Bolgarijo podpisal pogodbo o nakupu 100-odstotnega deleža termoelektrarne-toplarnice Toplifikatsia, d. d., Rousse, Bolgarije (TE Ruse). Skoraj štiri mesece pozneje, natančneje 17. decembra 2007, pa je za kupnino 50 milijonov evrov HSE prenesel 49 odstotkov lastništva v TE Ruse na vodilno rusko rudarsko in jeklarsko skupino Mechel oziroma na njeno holding družbo s sedežem v Švici. Partnerski pristop k tej naložbi je bil v tistem obdobju najbolj ustrezen rešitev, saj je pomagal optimalno sodelovanje proizvajalca premoga (Mechel) na eni ter trgovca z električno energijo (HSE) na drugi strani, na ta način pa so bila tudi bistveno zmanjšana poslovna in finančna tveganja naložbe.

Zaradi spremenjenih tržnih razmer in obsežnih investicij v Sloveniji ter dobre ponudbe s strani Mechela je HSE slednjemu zdaj prodal še preostali, 51-odstotni delež. HSE je tako s to svojo naložbo, katere nabavna vrednost je bila 85 milijonov evrov, iztržil 102 milijona evrov. Dodatni zaslužek pa je HSE v vmesnem času ustvaril še iz naslova izvajanja storitev tržnih raziskav in trgovanja z električno energijo, proizvedeno v TE Ruse, v skupni višini 2 milijona evrov. HSE na bolgarskem trgu ostaja navzoč preko svoje družbe za trgovanje z električno energijo HSE Bulgaria EOOD.

Mag. Matjaž Janežič, generalni direktor HSE, je ob prejemu kupnine iz naslova prodaje večinskega deleža TE-TO Ruse povedal: »Ta novica je v luči zadnjih dogodkov v slovenski energetiki pravo olajšanje. V HSE si bomo še naprej prizadevali obdržati položaj zanesljivega, kakovostnega in strateško pomembnega akterja v regiji JV Evrope, kjer smo si v skoraj desetih letih svojega obstoja in delovanja ustvarili ime in ugled ter z različnimi aktivnostmi pomembno prispevali k dobremu poslovnemu rezultatu družbe in skupine HSE.«

SODO

V PRIPRAVI NOV DESETLETNI RAZVOJ DISTRIBUCIJSKEGA OMREŽJA

mag. Milena Delčnjak

Sistemske operater distribucijskega omrežja je 17. novembra organiziral posvet na temo razvojnih načrtov elektrodistribucijskega omrežja v Sloveniji za obdobje 2011-2020. Sklepi

posveta nakazujejo potrebo po dodatni optimizaciji investicijskih virov in investicijskih vlaganj v elektrodistribucijsko omrežje, obvezno vključitev naprednih sistemov merjenja, vključevanje razpršenih in obnovljivih virov energije ter polnilnih mest za polnjenje vozil na električni pogon.

SODO je odgovoren za pripravo desetletnega načrta razvoja elektrodistribucijskega omrežja v Sloveniji, ki ga mora do 15. decembra predložiti v sprejem Ministrstvu za gospodarstvo. V SODU se zavedajo, da je kakovostno in varno delovanje elektrodistribucijskega omrežja nujno potrebno za razvoj slovenskega gospodarstva. Zato so na posvet povabili predstavnike Direktorata za energijo, predstavnike petih elektrodistribucijskih podjetij, Javne agencije Republike Slovenije za energijo, Eles, Elektroinštituta Milan Vidmar in HSE. Slovenija mora zaradi upoštevanja direktiv Evropske unije uskladiti načrte razvoja omrežja in prek njih zagotoviti potrebno doseganje okoljskih ciljev Slovenije ter uvajanje novih tehnologij, kot so napredni sistemi merjenja ter pametna omrežja.

Sodelujoči so na posvetu iskali odgovore na številne izzive, na katera mora odgovoriti prihodnji desetletni razvojni načrt. Med številnimi podanimi rešitvami je za razvoj omrežja v Sloveniji ključnega pomena definicija smeri in kriterijev razvoja elektrodistribucijskega omrežja; ekonomska, tehnična in časovna ocenitev uvedbe naprednih merilnih sistemov; izbor nabora ključnih projektov in ocene stroškov za uresničitev razvojnih načrtov; podajanje sklepov analiz učinkov investicij v minulem obdobju ter prihodnja pričakovanja glede ključnih razvojnih področij. Za nadaljnji kakovostni in varni razvoj omrežja je treba v razvojnem načrtu opredeliti še kakovost oskrbe, staranje opreme, večje porabe električne energije, uvajanja naprednih merilnih sistemov in pametnih omrežij, uvajanje razpršenih virov, sistemov vodenja in avtomatizacije omrežja ter ukrepov zmanjševanja vpliva nelinearnih porabnikov.

Sodelujoči so se strinjali, da mora novi desetletni razvojni načrt elektrodistribucijskega omrežja nujno zasledovati cilje dodatne optimizacije investicijskih virov in investicijskih vlaganj v elektrodistribucijsko omrežje, obvezno vključitev naprednih sistemov merjenja, vključi-

tev razpršenih in obnovljivih virov energije ter polnilnih mest za polnjenje vozil na električni pogon. Odjemalci električne energije bodo z vpeljavo novih tehnologij občutili številne koristi. Najpomembnejša med njimi pa bo zagotovo možnost vplivanja na porabo električne energije za lastne potrebe.

ELEKTRO LJUBLJANA

NADZORNI SVET ELEKTRA LJUBLJANA PODELIL PROKURO

mag. Violeta Irgl

Nadzorni svet Elektra Ljubljana je na 18. redni seji, 10. novembra, za prokurista družbe imenoval Branka Ogorevca. Poleg tega se je seznanil tudi s poročilom o poslovanju družbe od januarja do septembra 2010. Rezultati so nekoliko nižji od načrtovanih, predvsem zaradi neporavnanih obveznosti odjemalcev, številnih stečajev podjetij in septembrskih havarij, ki so jih povzročile poplave. Nakup in prodaja električne energije na trgu na debelo v obdobju april-avgust 2010 je v skladu z načrtom za leto 2010 in ga še nekoliko presega. Nadzorni svet se je seznanil še s strateško usmeritvijo prenove informacijskega sistema zaradi izločitve tržnega dela družbe.

ELEKTRO PRIMORSKA

OBNOVLJEN ZAHTEVNEJŠI DEL DALJNOVODA V VAS ČADRG

Tjaša Frelj

Delavci Elektra Primorske so oktobra končali obnovo 20 kV daljnovega Čadrg. Čadrg je vas na Tolminskem, ki slovi po težki dostop-

Delo na daljnovodu, kipoteka na zelo strmim pobočju pod cesto v Čadrg.

pnosti. Edini možni je namreč iz vasi Zatolmin prek Hudičevega mostu nad koriti reke Tolminke, po ozki cesti nad številnimi globokimi prepadi in grapami, ki tudi od izkušenega voznika zahtevajo precej poguma. Vasica šteje 30 prebivalcev in je prva ekološka vas v Sloveniji. Prvi daljnovod v Čadrg, ki poteka od transformatorske postaje Na Lazu do Čadrga, je bil zgrajen leta 1953. Od takrat naprej so delavci Elektra Primorske v sklopu vzdrževalnih del zahtevne in težko dostopne dele trase prečeli z železnimi jambori, ki so omogočali izvedbo daljših razpetin. Najdaljša ima celih 360 metrov, trasa tega odseka pa je dolga skoraj tri kilometre. Trasa daljnovega Čadrg je izjemno zahtevna, saj poteka nad strmim pobočjem, ki vodi do reke Tolminke. Višinska razlika med začetno in končno točko 20 kV daljnovega je skoraj tristo metrov. Zadnjo večjo rekonstrukcijo daljnovega so izvedli leta 1986. Tokratna rekonstrukcija je potekala na 1600 metrov dolgem delu trase, na delu od transformatorske postaje Na Lazu do Grosalce. Obnova daljnovega na tem odseku je obsegala 27 obstoječih stojnih mest. Delavci Elektra Primorske so jih zamenjali 16, ostalih 11 pa so trajno opustili. Obnovo dela trase v dolžini 720 metrov, ki poteka po najzahtevnejšem terenu, so izvedli z železnimi jambori. Zaradi

omejenega prostora so za ta odsek izbrali in postavili jambore z najmanjšimi razpoložljivimi tlorisnimi gabariti. Na tem delu so uporabili vodnik, ki ima dobre mehanske in antikorozijske lastnosti, ter zadovoljive električne lastnosti oziroma manjšo upornost. Vse gradnike daljnovega so izbrali upoštevajoč tehnične predpise, zadnje stanje tehnike ter dolgotrajne izkušnje in preverjeno prakso pri gradnji tovrstnih objektov. Preostali, manj zahteven, vendar še vedno strojno nedostopen del trase, so izvedli z zamenjavo obstoječih oporišč z novimi. Na tem delu so obstoječe vodnike zamenjali s takimi, ki so za vrsto daljnovega in razmere na tem področju optimalni. Ker je šlo za rekonstrukcijo na geološko zelo zahtevnih terenih, je bil posebej za ta vzdrževalna dela izdelan tudi varnostni načrt.

Celotna obnova je trajala tri mesece. Družba Elektro Primorska je za obnovo namenila 170.000 evrov. Predvsem pozimi so napake na elektroenergetskem omrežju na tem območju zaradi snega, zmrzali in žleda pogostejše. Glede na nedostopnost terena je tudi za delavce Elektra Primorske odpravljanje napak težje, nevarnejše pa tudi bolj dolgotrajno. Z obnovo daljnovega so prebivalci vasi Čadrg nedvomno pridobili kakovostnejšo in zanesljivejšo oskrbo z električno energijo.

Dr. Eko

Foto arhiv TE-TOL

kovi s svojim brezbržnim odnosom do okolja povzročijo skoraj pravo ekološko katastrofo, za katero pa obtožijo bližnjo tovarno. Otroci se zato neke noči odpravijo v tovarno, da bi našli dokaze o onesnaževanju. Znajdejo se v laboratoriju, kjer spoznajo Dr. Eka. Ta jih popelje na skrivnostno pot potovanja umazanih in prašnih delcev, ki se skozi različne postopke prečiščevanja očistijo in v ozračje izstopijo kot vodna para. Otroci spoznajo, da so v tovarni s prečiščevalnimi napravami in uporabo ekoloških surovin mnogo prispevali k zmanjšanju onesnaženja. Otroci stopijo skupaj in s pomočjo Dr. Eka poiščejo pravega krivca....

To je kratek opis nadvse duhovite in poučne lutkovne predstave Obisk Dr. Eka, ki je nastala v koprodukciji Lutkovnega gledališča FRU-FRU in Termoelektrarne Toplarnne Ljubljana in, ki na preprost način sporoča, da se ključne okoljske vrednote rodijo doma. Premierno je bila predstavljena ob tednu otroka v KUD-u Franceta Prešerna, primerna pa je za male in velike otroke. Dr. Eko svojega mesta ne bo imel zgolj v lutkovni predstavi, temveč se bo skupaj z nahrbtnikom, polnim okoljskih izzivov, podal v otroški in odrasli svet. Potovanja z njim se veselimo tudi v Termoelektrarni Toplarnni Ljubljana. Greste z nami?

TE-TOL

OKOLJSKI MOBILNI PORTAL TE-TOL EDEN IZMED NAJBOLJŠIH NA SVETU

Doris Kukovič Lakič

Pod okriljem Svetovnega vrha za informacijsko družbo Združenih narodov je World Summit Award izbral mobilni portal TE-TOL za eno izmed petih najboljših praks na svetu s področja mobilno dosegljivih okoljskih vsebin. Tako se je poleg Avstrije, Egipta, Indije in ZDA tudi Slovenija uvrstila med tiste države, ki imajo najboljše mobilne vsebine in aplikacije s področja varovanja okolja in zdravja, TE-TOL pa je med vsemi izbranimi edina energetska družba. Globalna pobuda World Summit Award (WSA), ki je nastala in deluje v okviru in sodelovanju s Svetovnim vrhom za informacijsko družbo (World Summit for Information Society), je letos prvič izvedla izbor za najboljše mobilne vsebine in aplikacije na svetu - WSA-mobile. Nanj so se lahko za eno od

osmih razpisanih kategorij prijavile tiste mobilne vsebine in aplikacije, ki so bile predhodno nominirane s strani nacionalnih članic mednarodne žirije oziroma so bile izbrane na predhodnih nacionalnih izborih.

Prejeli so več kakor 420 kandidatur iz skoraj stotih držav, izbrali pa po pet zmagovalcev v vsaki kategoriji. TE-TOL je na predlog slovenske članice WSA, vodje Laboratorija za odprte sisteme in mreže z Instituta Jožef Stefan prof. dr. Borke Jerman Blažič sprejel nominacijo in kandidiral s svojim mobilnim portalom v kategoriji 'm-okolje in zdravje', v kateri je bil izbran kot eden izmed petih najboljših na svetu. Slovenija si tako ugledno priznanje deli z Avstrijo, Indijo, Egiptom in ZDA. Države z največ nagrajenimi projekti v vseh osmih kategorijah sta Indija in ZDA s štirimi zmagami, sledita pa jima Rusija in Nemčija s tremi.

PRİŠEL JE DR. EKO

Doris Kukovič Lakič

V isti ulici malega mesta živi družini Skrbnik in Potratnik. Medtem ko Skrbnikovi zdravo živijo in lepo skrbijo za okolje (ločujejo odpadke, reciklirajo in se na izlete vozijo s kolesi), Potratni-

SOŠKE ELEKTRARNE NOVA GORICA

SOŠKE ELEKTRARNE DONIRALE ZA ŠOLANJE

Soške elektrarne Nova Gorica

V Soških elektrarnah Nova Gorica smo se tudi letos spomnili črnega torka, 9. septembra 2008, ko se je v jutranjih urah na gradbišču črpalne hidroelektrarne Avče zgodila huda delovna nesreča. Zato smo družinam pokojnega Ramiza Jusića donirali za šolanje enega otroka. Pred dvema letoma smo pretrese- no sprejeli novico o tragični nesreči na gradbišču ČHE Avče in se takoj po naših močeh vključili v zbiranje pomoči družinam pokojnih prek novogoriške enote Rdečega križa.

Novi odkop je obiskal tudi direktor Premogovnika Velenje dr. Milan Medved s sodelavci.

Foto Premogovnik Velenje

Obljubili smo dodatno pomoč pri šolanju in zdaj to tudi uspeli uresničiti. Mati štirih hčera je pomoč z veseljem sprejela, saj so dekleta pridne učenke in jim bo pomoč zelo dobrodošla. V Soških elektrarnah smo skupaj s Primorjem Geotehnika, kjer so bili udeleženi v nesreči zaposleni, postavili spominsko tablo z imeni pokojnih delavcev. Tabla stoji na vhodu v vertikalni jašek, na mestu, kjer prehaja nadzemni jekleni tlačni cevovod v podzemni del.

PREMOGOVNIK VELENJE

ZAGNALI NOVI ODKOP K.-50/C S PODPORJEM NOVE GENERACIJE

Premogovnik Velenje

V jami Pesje v Premogovniku Velenje je 17. novembra začel obratovati novi odkop z

imenom k.-50/C. Njegova posebnost je v tem, da je na njem montiranih 88 sekcij novega hidravličnega podporja, ki so izdelane iz zelo kakovostnih materialov na podlagi izkušenj Premogovnikovih strokovnjakov ter prilagojenih razmeram v velenjskem premogovniku. Glavni cilj novega podporja je povečati učinke pri odkopavanju ob hkratnem zagotavljanju varnosti za zaposlene. Razvoj hidravličnega podporja v Premogovniku Velenje poteka neprekinjeno, odkar so začeli uvajati Velenjsko odkopno metodo in z njo mehanizirati odkopavanje premoga. Posamezne sekcije podporja širine 1,75 metra in višine 4 metre predstavljajo vrhunec rudarske tehnološke opreme v evropskih in svetovnih razmerah. Ker imajo z njimi v Premogovniku Velenje že nekaj dobrih izkušenj, so se ob odločitvi za nakup novega podporja odločili za še izboljšano različico tega tipa podporja ter v razvoj nove generacije podporja skupaj s proizvajalcem vključili svoje tehnične rešitve.

Ob prehodu na odkopavanje le na dveh odkopih je izrednega pomena večja zane-

sljivost opreme. Sekcije hidravličnega podporja v Premogovniku Velenje namreč ne opravljajo samo funkcije podpiranja sloja premoga, temveč so tudi delovni stroji, saj sodelujejo pri točenju premoga iz stropa in pri pridobivanju premoga spredaj, pri čelni steni, v čemer je Premogovnik Velenje edinstven v pridobivanju premoga, po pridobljenem premogu na specifično površino odkopa pa predstavlja sam svetovni vrh učinkovitosti. Novo podporje je težje in robustnejše, na drugi strani pa pričakujejo, da bo kos najtežjim razmeram pri odkopavanju v jami. Zaradi večje svetle površine omogoča bistveno večjo pretočnost zraka čez odkop, zaposlenim pa boljše delovne razmere, kajti gibanje na odkopu je lažje.

Kot zanimivost dodajmo, da je ena sekcija hidravličnega podporja težka 20 ton, kar pomeni, da samo 88 sekcij predstavlja težo več kot 1.700 ton, prišteti pa je treba še transporter in kombajn. To pomeni, da je treba v jamo za pripravo enega odkopa prepeljati in v njej zmontirati okrog 2.500 ton materiala in opreme.

MESTNI MUZEJ KRŠKO

NA OGLED RAZSTAVA V SRCU SLOVENSKE ELEKTROENERGETIKE

Brane Janjič

V Mestnem muzeju Krško si lahko še do konca tega leta ogledate zanimivo razstavo fotografij s področja elektroenergetike fotografa Dušana Ježa, ki je bil dolga leta tudi zunanji sodelavec revije Naš stik in v tem obdobju posnel vrsto zanimivih fotografij. Dušan Jež je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja vodil Foto skupino Moste. Njegov fotografski učitelj je bil Tihomir Pinter, v starih fotografskih tehnikah pa se je izpopolnjeval pri brazilskem fotografu Luizu Monforteju. V letih 1997–2001 je v Sobotni prilogi Dela objavil 400 fotografij, iz tega opusa je prejel dve nagradi svetovnih fotografskih natečajev UNESCO in dve nagradi korporacije Nikon. Njegovi znani fotografski cikli so: ljubljanski graffiti, idrijska rudar-
Utrinke z otvoritve razstave.

ska dediščina, partizanska bolnišnica Franja, Po poteh Don Kihota, Ljubljana–Amsterdam in slovenske elektrarne.

ELEKTRO CELJE

Elektro Celje, d.d.

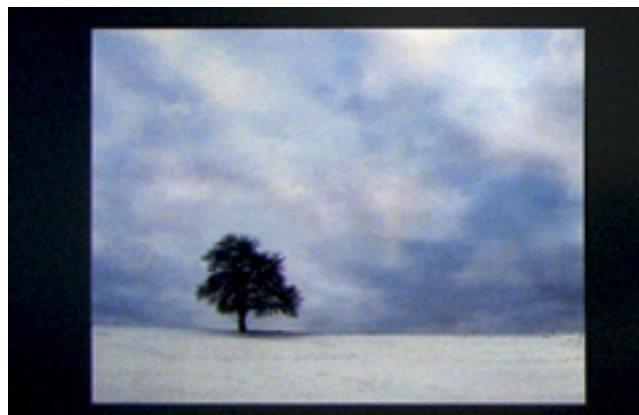
RAZSTAVA FOTOGRAFIJ MARKA REBOVA

Andreja Bezjak

Novembra je bila v avli upravne stavbe Elektra Celje v Celju na ogled razstava fotografij Marka Rebova. Tematika Rebovovih fotografij so pokrajine, portreti in tihožitja. V svet fotografije ga je popeljal oče že v osnovnošolskih letih in ga seznanil tudi z osnovami dela v, takrat še črno-beli, temnici. Jeseni 2002 je prvič poslal svoja dela na domačo razstavo, februarja naslednjega leta pa so mu sprejeli prvo delo na mednarodni razstavi FIAP v

Eschu v Luksemburgu. Od takrat je sodeloval na skoraj sto različnih razstavah. Njegove fotografije so bi razstavljene v fotografskih salonih v več kakor tridesetih državah, od Avstralije do Velike Britanije. Pomembna prelomnica v ustvarjanju Marka Rebova je priključitev k fotografski skupini, iz katere je avgusta 2006 nastalo Društvo fotografov SVIT. To mu je dalo veliko prepotrebne energije in volje do ustvarjanja. Od februarja 2007 je tudi predsednik društva. Posledica intenzivnega dela je nekaj deset nagrad na prestižnih salonih FIAP in PSA, od katerih sta najodmevnejši zlata medalja na razstavi FIAP v Luksemburgu, zlata diploma na razstavi FIAP na Danskem, zlata medalja za tihožitje na 31 Greater Lynn International, PSA zlata medalja na 6th Holland Int. Image Circuitu in Best of show na PSA circuitu v ZDA v Georgii ter naziv kandidata za mojstra fotografije Fotografske zveze Slovenije.

Foto osebni arhiv Dušana Ježa

ENOTNA EVROPSKA ENERGETSKA POLITIKA POTREBUJE SODELOVANJE IN POENOTENJE

V Mariboru je 3. in 4. novembra potekala že 6. mednarodna konferenca o distribuciji, prenosu in trgu električne energije Energija 10. Na konferenci se že tradicionalno srečujejo snovalci energetske politike in vodilni predstavniki domačih in tujih energetskih podjetij. Obravnavali so najaktualnejše energetske teme, največ poudarka pa so dali reguliranemu delu, delovanju sistemskih operaterjev ter distribucijskemu oziroma maloprodajnemu delu vrednostne verige oskrbe z električno energijo.

Na tem področju se namreč tako v Sloveniji kot v vsej Evropi obetajo številne spremembe, ki bodo precej vplivale na konkurenco na trgu in na odjemalce. Kot je poudaril predsedujoči konferenci **Tomaž Orešič**, je konferenca v teh letih postala najvplivnejša tovrstna konferenca v regiji in edina, ki dejansko sooči globalno evropsko energetske politiko in evropske energetske trende s specifičnimi vprašanji in problemi Jugovzhodne Evrope in tudi Slovenije.

ZA ODPRAVLJANJE OZKIH GRL POTREBEN MISELNI PRESKOK

Kot je v uvodnem nagovoru udeležencem konference ponazoril direktor Direktorata za energijo **mag. Janez Kopač**, je slovenska energetika velik tanker, ki se počasi obrača. Nekatere drobne zgodbe se zgodijo hitro, po drugi strani pa imamo več velikih zgodb, ki na žalost potekajo počasi. Ena takšnih majhnih zgodb je novi prispevek za učinkovito rabo energije, ki je v manj kot letu dni povzročil pravo ljudsko gibanje, rezultat pa je več kakor 15 tisoč vlog za investicije v učinkovito rabo energije v gospodinjstvih. Prav tako je bilo letos v omrežje vključenih že prek dvesto novih elektrarn na obnovljive vire. S tem ne presegamo le letošnjih ciljev, temveč tudi cilje, ki smo si jih v Akcijskem načrtu za obnovljive vire energije s področja fotovoltaike zadali do konca prihodnjega leta. To so lepi, a drobni rezultati, saj imamo na drugi strani številne velike projekte, ki pa se ne premaknejo nikamor. Izpostavil je dejstvo, da še vedno nimamo Nacionalnega energetskega programa. A tudi če bi ga imeli, po mnenju mag. Kopača, nanj polagamo prevelike upe. V njem namreč ne bo nič takšnega, česar ne vemo že danes. Ključni poudarek programa bo vezan na Akcijski načrt za obnovljive vire energije, kjer se je Slovenija zavezala, da bo s sedanjih 16 odstotkov rabe obnovljivih virov v strukturi končne rabe do leta 2020 prišla na 25 odstotkov. Po njegovih besedah bo to izjemno težko, saj moramo obseg proizvodnje elektrike iz obnovljivih virov povečati s 27 na več kot 40 odstotkov in toplote z 20 na 32 odstotkov, obseg obnovljivih virov v prometu pa dvigniti z 1,2 na deset odstotkov. Samo, če želimo povečati obseg proizvodnje električne energije, potrebujemo celo vrsto novih objektov, in to ne samo množice majhnih, temveč tudi nekaj velikih. Vendar se je zastavilo pri njihovem prostorskem načrtovanju in sedaj projekti ležijo spravljani v predalu Ministrstva za okolje in prostor. Eden teh je veriga HE na srednji Savi, druga HE Učja in tretja zgraditev daljnovoda Čirkovce–Pince. Po njegovih besedah se na ministrstvu

oziroma Direktoratu za energijo trudijo, da bi se projekti premaknili z mrtve točke, a jim to nikakor ne uspe. Kljub vsemu pa se je nekaj projektov v zadnjem letu vseeno premaknilo. Eden teh je na predovanje prostorskega načrtovanja HE Brežice, drugi je začetek gradnje daljnovoda Beričevo–Krško in tretji začetek skupnega načrtovanja HE na Savi na mejnem odseku s Hrvaško. Korak k srečnemu koncu je tudi končni dogovor z Italijo o mejni točki prehoda daljnovoda Okroglo–Udine. Tako kot se zatika Sloveniji pri uresničevanju strateških dokumentov, se zatika tudi marsikje drugod v EU, in razmišljanje o odpravi ozkih grl bo zahtevalo velik miselni preskok. Prostorsko načrtovanje, ki je danes v domeni držav članic, bi moralo vsaj za projekte evropskega pomena postati sestavni del evropskega pravnega reda. Problem, s katerim se Slovenija prepogosto srečuje in bi ga lahko razrešili na ravni EU, je presojanje vplivov na okolje. EU bi namreč po mnenju mag. Kopača lahko poenotila metodologijo za presojanje vplivov na okolje v fazi prostorskega načrtovanja, kjer bi moralo biti več ekonomskega vrednotenja, ne pa subjektivnega vrednotenja naravovarstvenikov.

»Slovenska energetika je velik tanker, ki se počasi obrača. Nekatere drobne zgodbe se zgodijo hitro, po drugi strani pa imamo več velikih zgodb, ki na žalost potekajo počasi, je stanje v Sloveniji ponazoril direktor Direktorata za energijo mag. Janez Kopač.«

Slovenija ima tako kot druge države članice težave ne samo pri prostorskem umeščanju, temveč tudi pri financiranju potrebnih investicij. Morda je omrežnina res prenizka, in je zato potrebna prevetritve, vendar so prevetritve potrebni tudi stroški v vseh podjetjih, ki izvajajo regulirano dejavnost, saj le-ti jemljejo zalet pri izvajanju nujno potrebnih investicij, še posebej v pametna omrežja.

Kot še poudarja mag. Kopač, EU ves čas grozi ekonomski nacionalizem, ki ga države poskušajo odpraviti z različnimi ukrepi, ki spodbujajo delovanje skupnega trga. Eden takšnih je spajanje trgov in na bilateralni ravni je uspešna tudi Slovenija, saj sta slovenski Eles in italijanska Terna nedavno podpisala memorandum o spajanju trgov in se že pripravljata na začetek skupnih avkcij. To bo lahko rabilo tudi za učni primer, kaj lahko storimo na slovensko–avstrijski meji in pozneje na slovensko–hrvaški meji. Kot je končal, je evropska zgodba o uspehu tudi agencija Acer, saj smo z njeno ustanovitvijo dobili nekoga, ki bo skrbel za čezmejnost energetike. Za Slovenijo pa je ta zgodba uspešna tudi zato, ker bo sedež agencije v Ljubljani.

ENERGETIKA PRVIČ OBRAVNAVANA V DUHU SOLIDARNOSTI

Vodja oddelka za energetske politike, zanesljivost oskrbe in omrežja pri Evropski komisiji **Jean Vinois** je zbranim predstavil

prihajajoči evropski infrastrukturni paket. Paket prvič obravnava izključno energetiko, ki je prav tako prvič obravnavana v duhu solidarnosti. Ključni poudarki so na zagotavljanju delovanja notranjega trga, zanesljivosti oskrbe, učinkoviti rabi in obnovljivih virih energije ter na spodbujanju povezav elektroenergetskih omrežij držav EU. Prav tako naj bi bil do konca marca 2011 sprejet tretji paket notranjega trga z električno energijo, ki bo prispeval k energetsko učinkoviti Evropi, ki bo igrala vodilno vlogo pri razvoju novih tehnologij in pri gradnji sodobnih omrežij.

Direktor Sekretariata energetske skupnosti **Slavtcho Neykov** je poudaril, da se države srečujejo s številnimi težavami. Vendar pa največja težava teh držav ni pomanjkanje denarja za investicije, pač pa okoljevarstvena zakonodaja, saj je lignit še vedno glavni energetski vir v regiji.

Poglede so soočili tudi direktorji avkijskih hiš, sistemskih operaterjev in trgovci z električno energijo. Med drugim je direktor Elesia **mag. Milan Jevšenak** predstavil desetletni načrt razvoja slovenskega sistema prenosnega omrežja. Skupna vrednost investicij, ki jih predvidevajo v naslednjih letih, znaša 1,3 milijarde evrov. Vprašanje pa je, kje pridobiti potreben denar. V sistemu ga namreč ni dovolj, od odjemalcev pa ga tudi ne moremo zahtevati.

INVESTITORJE BO V REGIJO PRIVABILA JASNA ZAKONODAJA

Državni sekretar na srbskem ministrstvu za rudarstvo in energetiko **prof. dr. Nikola Rajaković** je spregovoril o investicijskih

projektih v srbskem elektroenergetskem sektorju. Kot pravi, Srbija nujno potrebuje nove proizvodne zmogljivosti, saj je večina termo- in hidroelektrarn zelo starih, prav tako pa ne ustreza jo evropskim okoljskim standardom in ne zagotavljajo varnosti oskrbe. V prihodnjem letu ali leta 2012 bodo začeli investicijski ciklus v nove zmogljivosti, kamor naj bi do leta 2015 vložili več kakor devet milijard evrov iz različnih virov financiranja, ki pa še niso opredeljeni. Poleg tega mora Srbija najti tudi idealno energetsko mešanico ter izboljšati in okrepiti elektroenergetsko omrežje in čezmejne povezave s sosednjimi državami. Na področju obnovljivih virov energije pa so že sprejeli shemo zagotovljenih odkupnih cen za obnovljive vire energije.

Stalni predstavnik Bosne in Hercegovine pri ZN in univerzitetni profesor na Univerzi v Tuzli **Mirza Kušljagić** je predstavil energetske strategije in naložbene politike v Bosni in Hercegovini. Po njegovih besedah je interesentov, ki bi vlagali v njihovo energetiko, veliko, a jih od tega odvrnejo zapleteni odnosi v politiki, saj ni enotnega pogleda in jasnih usmeritev energetske politike, pač pa se odločitve sprejemajo na treh ravneh. Pričakuje pa, da se bodo projekti, ki so trenutno le na papirju, v prihodnosti začeli izvajati, saj je v pripravi kar nekaj zakonodajnih okvirjev na državni ravni.

OZKE REGIONALNE INTERESE JE TREBA PRESEČI

Uvodna razprava v drugi dan posvetovanja je bila namenjena pogovoru z ministrico za gospodarstvo **Darjo Radić**, ki je v pozdravnem nagovoru poudarila, da je podrobnejši pregled slovenskega elektrogospodarstva žal pokazal, da ne gre za urejen sistem,

Gospodarska ministrica Darja Radić poudarja, da je treba preseči ozke regionalne interese.

Foto Brane Janjč

kot je mislila ob prevzemu ministrske funkcije, temveč panogo, v kateri je še veliko odprtih vprašanj in različnih interesov. Tudi slovenska energetika se nahaja pred novimi pomembnimi razvojnimi izzivi, pri čemer sta v ospredju predvsem nadaljnja liberalizacija energetskega trga in zagotovitev konkurenčnosti. V prihodnje bo pri tem imela ključno vlogo tudi integracija prenosnih omrežij posameznih držav v širše regionalno oziroma enovito evropsko omrežje. Tako nas poleg zahtevnih naložb v nove proizvodne vire, ki jih predvideva tudi predlog novega Nacionalnega energetskega programa in ki vključujejo tako hidro, termo kot jedrske vire, je dejala Darja Radić, čakajo tudi pomembne investicije v prenosno in distribucijsko omrežje. Za izvedbo vseh načrtovanih projektov pa bo treba zagotoviti precejšnja naložbena sredstva, zato je ministrstvo tudi predlagalo združitev obeh energetskega stebrov, saj bi tako precej pridobili ne samo na področju sinergije finančnih učinkov, temveč tudi na račun združevanja potrebnih kadrov. V tej luči je tudi poudarila, da energetika vsekakor ostaja med perspektivnejšimi gospodarskimi panogami, poklici s tega področja pa tisti, za katere bo zagotovljeno povpraševanje tudi v prihodnje.

V nadaljevanju je izpostavila predvsem sedanjo nesprejemljivo regionalno razdeljenost energetskega interesov in opozorila, da jo bo treba čim prej preseči, saj se v nasprotnem ne bomo mogli uspešno upreti pritiskom velikih evropskih energetskega multinacionalk. Pravih ovir za združitev obeh energetskega stebrov ne vidim, in tudi doslej me še ni nihče prepričal, da bi z združitvijo proizvodnje dejansko ogrozili konkurenčnost na tem področju, je dejala Darja Radić. Glede na to, da gre pri obeh stebrih za istega lastnika, je bila že dosedanja konkurenčnost na področju veleprodaje bolj navidezna. Dejansko pa bi bilo mogoče v prihodnje še nekaj več storiti pri povečanju konkurenčnosti na maloprodajnem trgu, pri čemer pa je treba vsem akterjem zagotoviti enake pogoje. Na

konkretno vprašanje, ali je združitev obeh energetskega stebrov ustavljena, je povedala, da je bila le začasno odložena, pri čemer naj bi vmesni čas izrabili za podrobnejšo predstavitev argumentov za izpeljavo reorganizacije koalicijskim partnerjem.

Ne glede na razplet, pa je treba odjemalcem jasno sporočiti, je opozorila Darja Radić, da dolgoročno vendarle ni mogoče pričakovati, da se bodo cene električne energije zniževale, temveč je treba prej tudi zaradi naraščanja števila in višine različnih dodatkov, povezanih s končno ceno električne energije, pričakovati, da se bodo cene elektrike postopoma zviševale. Sedanja proizvodna organiziranost oziroma razdeljenost proizvodnih virov na tretjine je idealna, in bi jo zato kazalo ohraniti tudi v prihodnje, kar pa še ne pomeni, da ni treba načrtovanih projektov temeljito pretehtati. Po besedah gospodarske ministric naj bi bil tako dokončnega premisleka deležen tudi projekt TEŠ 6, in sicer takoj, ko bodo na mizi odgovori na vsa z njim povezana še neodgovorjena vprašanja in jih na ministrstvu še čakajo.

Prav tako bo treba v kratkem odgovoriti tudi na prihodnje izzive, povezane z nadaljnjo izrabo jedrske energije v Sloveniji ter nekatere druge že načrtovane projekte. Po njenem mnenju je eden zanimivejših gradnja črpalne hidroelektrarne Kozjak, ki je v sklepnih fazah načrtovanja in za katero se ta hip pripravlja ustrezen državni prostorski načrt. Omenjeni projekt naj ne bi bil zanimiv le po energetski, temveč tudi po ekonomski plati, pomeni pa investicijo v vrednosti nekaj sto milijonov, s katero bi lahko dali pomemben nov zagon domačemu gospodarstvu. Kar se tiče nasprotovanj lokalnega prebivalstva temu, pa tudi drugim energetskim projektom, pa je Darja Radić povedala, da naj bi po informacijah z Ministrstva za okolje in prostor, vsaj kar se ČHE Kozjak tiče, nesoglasja uspešno odpravljali in je bil dosežen načelni konsenz, da se naložbo lahko izpelje. Na splošno pa bo treba v zvezi s tem narediti

»Tudi slovenska energetika se nahaja pred novimi pomembnimi razvojnimi izzivi, pri čemer sta v ospredju predvsem nadaljnja liberalizacija energetska trga in zagotovitev konkurenčnosti. V prihodnje bo pri tem imela ključno vlogo tudi integracija prenosnih omrežij posameznih držav v širše regionalno oziroma enovito evropsko omrežje. Tako nas poleg zahtevnih naložb v nove proizvodne vire, ki jih predvideva tudi predlog novega Nacionalnega energetskega programa in vključujejo tako hidro, termo kot jedrske vire, je dejala ministrica za gospodarstvo mag. Darja Radič, čakajo tudi pomembne investicije v prenosno in distribucijsko omrežje.«

nek miselni premik, saj če želimo zagotoviti gospodarski razvoj in ohraniti energetska neodvisnost, se bomo morali tudi kakšnim lokalnim in osebnim interesom odreči ter graditi energetske objekte pač tam, kjer so za to potenciali in najboljše naravne danosti.

RAZVOJ PAMETNIH OMREŽIJ GRE NEZADRŽNO NAPREJ

Dr. Philip E. Lewis iz VasseATT-a je v nadaljnji razpravi, ki je bila namenjena različnim aktualnim energetskim vprašanjem, poudaril, da multinacionalke pri razvoju pametnih omrežij ne poudarjajo več le pomena tehnologije, temveč v ospredje čedalje bolj postavljajo zakonodajo in potrebe odjemalcev ter vprašanja, kako jih pritegniti in vključiti v prihodnji razvoj. Zato bi se po njegovem mnenju distribucijska podjetja morala v prihodnje bolj osredotočiti na poglede in potrebe odjemalcev. Kot je dejal, se moramo tudi zavedati, da v prihodnosti razvoj pametnih omrežij ne bo omejen le na energetiko, temveč je pričakovati tudi čedalje večje zanimanje mejnih panog, pri čemer se nekatera velika mednarodna telekomunikacijska podjetja že sedaj aktivno vključujejo na ta področja. Ob tem je opozoril, da smo na področju uvajanja pametnih omrežij priča izjemno hitrih sprememb, zaradi česar lahko zelo hitro zmotna postanejo tudi sedanja prepričanja, da v zvezi s tem še dolgo ne bo prišlo do velikih sprememb. Pametni števeci in napredne aktivne naprave so namreč že tu, so del naše vsakdanje uporabe in ti izdelki bodo množično vstopili na trg že čez dve do tri leta, saj prinašajo številne prednosti. Potenciali, povezani z učinkovitejšo rabo energije in sodobnimi omrežji, so namreč veliki, saj naj bi po nekaterih izračunih že samo z dodatnim izobraževanjem odjemalcev privarčevali do 17 odstotkov potrebne energije, dodatnih 30 odstotkov pa naj bi prihranili na račun uporabe sodobnejših naprav v gospodinjstvu. V praksi, zlasti na območju ZDA, je

bilo že kar nekaj primerov, ko je obratovalcem elektroenergetskega sistema z uvedbo različnih spodbujevalnih varčevalnih ukrepov uspelo preprečiti razpad sistema. Tako naj bi praksa kmalu potrdila, je dejal dr. Lewis, da sta energetska učinkovitost in upravljanje porabe lahko precej cenejša možnost obvladovanja porabe od gradnje novih proizvodnih virov. Pri uveljavitvi obeh konceptov pa postajajo poleg nekaterih že uveljavljenih naprav, kot so različni pametni merilni instrumenti in termostati, ključni element prav pametna omrežja. Razvoj teh se je tudi prav zaradi dodatnih potreb tako sistema kot odjemalcev že začel, in poti nazaj ni, če bomo priložnost zamudili, pa bodo v naš prostor vstopili drugi igralci, ki si že skušajo pot do končnih odjemalcev priboriti z različnimi rešitvami in bogato ponudbo storitev, je sklenil svoja razmišljanja dr. Philip Lewis.

Da razvoja pametnih omrežij ni moč zadrževati, je bil mnenja tudi direktor EIMV **dr. Boris Žitnik**, ki je poudaril, da je razvoj koncepta pametnih omrežij dejansko zgolj posledica sprememb v elektroenergetskem sistemu, ki so sledile pojavu razpršenih virov in novih tehnologij. Tudi sam je bil mnenja, da je ključni element za prihodnji uspeh koncepta pametnih omrežij, koliko nam bo vanj uspelo pritegniti odjemalce, pri čemer bodo pomembno vlogo imeli tudi ekonomija, tehnologije, ki šele prihajajo, in tudi zakonodaja. Ob tem je še opozoril, da se je treba zavedati, da je koncept uvedbe pametnih omrežij zgolj nadgradnja obstoječega omrežja, ki pa zaradi investicijske podhranjenosti v minulih letih ni v stanju, kot bi si glede na naraščajoče potrebe želeli. Kot zanimivost je ob tem navedel podatek, da naj bi distribucijska podjetja samo letos za načrtovane naložbe potrebovala dobrih 187 milijonov evrov, pri čemer pa lahko iz lastnih sredstev zagotovijo le dobrih 51 milijonov ali le 27,5 odstotka vseh potrebnih sredstev. Vsekakor, pa je sklenil dr. Boris Žitnik, je razvoj pametnih omrežij velika priložnost za slovensko gospodarstvo, ki bi se lahko v ta koncept vključilo z razvojem novih izdelkov in storitev, ki bodo zanimivi tudi za globalne trge.

Kako kupcu ponuditi več, je bilo po besedah **mag. Roka Vodnika** iz Petrola, tudi temeljno vodilo pri vstopanju njihove družbe na trg z električno energijo, pri čemer so imeli pred očmi predvsem cilj več produktov in storitev na enem mestu. **Dr. Tomaž Štokelj** iz HSE je v nadaljevanju podrobneje orisal razmere na slovenskem trgu z električno energijo in ob tem opozoril, da bi bilo treba doseči večjo likvidnost slovenske borze z energijo, saj bi tako kupci dobili jasnejši cenovni signal o realnih dogajanjih na lokalnem trgu, ki je sedaj precej vezan na nemške cene. Razpravo je s predstavitvijo pilotskega projekta gradnje sončnih elektrarn na ključ sklenil predsednik uprave Elektra Maribor **mag. Andrej Kosmač**. Kot je dejal, so tudi razprave na tokratnem posvetu potrdile, da je v slovenski energetiki akumuliranega veliko znanja, ki pa bi ga morali čim prej koristno izrabiti.

DANE VSE ZAKONSKE PODLAGE ZA POENOSTAVITEV IN POSPEŠITEV POSTOPKOV UMEŠČANJA

ZAKONODAJA

Konec oktobra je začel veljati nov Zakon o umeščanju infrastrukture državnega pomena v prostor. Zakon ureja več področij, glavnilno pa pomeni postopek priprave državnih prostorskih načrtov (DPN), s poudarkom na celostni sinhronizaciji tega postopka s postopki celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) ter presoje vplivov na okolje (PVO). Novi zakon bo postopke načrtovanja in umeščanja pospešil, predvsem pa poenostavil. Osrednji namen tega zakona pa je tudi omogočanje učinkovitejšega črpanja evropskih nepovratnih sredstev za prednostne nacionalne infrastrukturne razvojne projekte.

Pobudo, da bi se uredilo tisto, kar je najbolj kritično pri umeščanju infrastrukture državnega pomena v prostor, predvsem z vidika načrtovanja, pridobivanja potrebnih zemljišč ter kandidiranja za evropska sredstva, je Ministrstvu za okolje in prostor (MOP) spomladi leta 2009 dalo Ministrstvo za gospodarstvo oziroma za promet. Prav tako kot investitorji, ki so tudi stali za to pobudo, so se namreč zavedali, da je njihovo umeščanje težavno in prepočasno. Kot pravi soavtor zakona **Luka Ivanič** z Direktorata za prostor na MOP, so se te naloge lotili najprej z anketo med ministrstvi, investitorji in nosilci urejanja prostora, da bi tako pridobili mnenja, kaj bi v dosedanjih postopkih spremenili in kako. Pojavilo se je tudi vprašanje, ali popraviti obstoječo zakonodajo ali pripraviti nov zakon. Odločili so se za slednjo možnost, zakon, ki je bil uvrščen tudi na »vladni semafor«, pa je s tem dobil tudi težo. Zakon so na MOP nato pripravljali jeseni kot Zakon o umeščanju prometne, energetske in vodne infrastrukture v prostor in januarja letos je šel v medresorsko obravnavo, ki je prinesla številne pripombe in predloge s strani drugih resorjev, civilnih iniciativ in načrtovalske stroke. Najpogostejši očitke, ki so ga tudi pričakovali, pa je bil: zakaj sploh spreminjati zakon, saj so spremembe zakonodaje zelo naporene za uporabnike zakonodaje. Predvsem pa je bil očitek, zakaj iz zdajšnjega zakona izvzeti samo določene vrste prostorskih ureditev državnega pomena in zanje pripraviti nov zakon. V siceršnjem sistemu prostorskega načrtovanja se ta deli med državo in občine, ki načrtujejo večino prostora. Država pa je načrtovala tiste ureditve, ki so zaradi državnega pomena ali ker pokrivajo veliko področje, tehnično bolj zapletene ali zahtevajo veliko denarja. S tem zakonom pa bi iz državnih ureditev sedaj izvzeli še prometno, energetsko in vodno infrastrukturo, torej bi imeli še posebno raven, ki bi se urejala s posebnim zakonom. Na MOP so se tega problema dobro zavedali, in se zato lotili priprave zakona, kot ga poznamo danes – torej zakona o umeščanju vseh prostorskih ureditev državnega pomena v prostor. Kot pojasnjuje **Luka Ivanič**, so določbe, ki so povezane z državnimi ureditvami, črtali iz zakona o prostorskem načrtovanju iz leta 2007, tako da ta sedaj ureja le občinsko raven prostorskega načrtovanja. Novi zakon pa poleg postopka priprave DPN ureja tudi določena vprašanja v zvezi s pridobivanjem nepremičnih,

potrebnih za izvedbo DPN, ki so deloma izvirne, deloma pa povzete po področnih zakonih. Tako pripravljeni zakon je šel maja letos še enkrat v medresorsko obravnavo, vanj so se nato vnesli še nekateri popravki, 1. julija ga je potrdila vlada, kot že rečeno, pa je veljati začel konec oktobra. Kot še pravi **Luka Ivanič**, MOP že dejavno pripravlja potrebne podzakonske akte.

POSTOPEK PRIPRAVE DPN PO NOvem DVOFAZEN

Kot smo že zapisali, glavnilno zakona sestavlja postopek priprave DPN, od pobude do sprejema vladne uredbe. Bistvena novost je ta, da je ta po novem dvofazen. Prva faza je načrtovanje različic trase, kjer se po novem izvede tudi postopek CPVO. V tej fazi se nato izvede tudi ena javna razgrnitev in ena javna obravnavo. Podobno se v drugi fazi, potem ko vlada že potrdi izbrano različico in se ta že podrobneje načrtuje, spet izvede ta javna razgrnitev in javna obravnavo. Izvede pa se tudi že postopek PVO. Ko je torej DPN sprejet z vladno uredbo, je tudi že okoljsko presojan, s tem pa je pridobljeno okoljevarstveno soglasje, kar sedaj ne bremeni več investitorja. Že po samem sprejemu uredbe pa lahko kandidiramo tudi za črpanje evropskih nepovratnih sredstev. Ko je izdana vladna uredba in je okoljska presoja končana, je treba načrtovano gradnjo še podrobneje projektirati, investitor pa lahko začne postopke pridobivanja gradbenega dovoljenja. V zvezi s pripravo DPN je prišlo do še ene spremembe že takoj na začetku postopka. Po prejšnji ureditvi se je ta pričel s sklepom o pripravi, ki je bil izdelan na podlagi pobude tistega ministrstva, v katerega pristojnost sodi določena infrastruktura. Po novem pa se od pobudnika terja bistveno bolj natančna pobuda z veliko načrtovalskih vsebin, ki je že skoraj identična dosedanjemu osnutku DPN. Potem se na to pobudo pridobivajo smernice, podatki in strokovne podlage ter šele nato se pripravi sklep o pripravi DPN, ki pa je že dosti bolj natančen in operativen. **Luka Ivanič** poudarja, da so postopek priprave DPN želeli narediti predvsem sistematičen in logičen, s čimer naj bi postal tudi hitrejši. Dejstvo pa je, da je to odvisno od sodelujočih strani. Če ni volje, spretnosti in potrebne znanja tako ministrstev, investitorjev in vseh drugih sodelujočih, vključno z javnostjo, se bo postopek priprave DPN kljub določenim terminskim rokom zagotovo zavlekel.

UREJENO VPRAŠANJE PRIDOBIVANJA NEPREMIČNIN IN OCENJEVANJE NJIHOVE VREDNOSTI

Drugi del novega zakona ureja določena vprašanja v zvezi s pridobivanjem zemljišč in pravic na njih, potrebnih za gradnjo z DPN načrtovanih objektov in omrežij, predvsem pa kot novost uvaja tudi sistem ocenjevanja vrednosti teh nepremičnin, kar sicer ob začetku priprave ni bilo predmet zakona. Razlog za uzakonitev tega sistema so predvsem opažanja tako investitorjev, v določenih primerih pa tudi Računskega sodišča, da so odkloni pri vrednotenju za isto nepremičnino nerazumno

Soavtor novega zakona o umeščanju infrastrukture državnega pomena v prostor Luka Ivanič z Direktorata za prostor MOP.

S konference Energija 10

3. novembra v Mariboru:

»Direktor direktorata za energijo mag. Janez Kopač upa, da je Slovenija svoje ozko grlo pri prostorskem načrtovanju odpravila z nedavnim sprejetjem novega zakona o umeščanju objektov državnega pomena v prostor. Morda se bo med njegovim izvajanjem pokazalo kaj nedoslednosti, pa vendar gre za velik miselni preskok pri prostorskih načrtovalcih in odločevalcih v politiki. Nova zakonodaja naj bi potrebne postopke s sedanjih sedmih do desetih let skrajšala na štiri do pet let. Poenotila in poenostavila bo postopke presoje vplivov na okolje, kar bo skrajšalo čas umeščanja infrastrukture v prostor. Prav tako bo rešila sedanje probleme z razlastitvijo zemljišč, ki so potrebni za gradnjo infrastrukture, in razlastitev skrajšala z dveh na en postopek ter ob tem vzpostavila rezervni fond za razlaščence. To bo omogočilo pričetek gradnje že pred koncem formalnega postopka razlastitve.«

Foto Polena Bahur

visoki. Čeprav vrednotenje izvajajo strokovnjaki, so razlike včasih tako nerazumno velike, da se lahko podvomi v njihovo strokovnost in se pokaže sum, da nekaj ni v redu. Na MOP so se tako odločili, da sistemsko uredijo to področje, nosilec priprave zakona v tem delu pa je bila Geodetska uprava Republike Slovenije. Vrednotenje se bo izvajalo na podlagi mednarodnih standardov vrednotenja, metodologije, ki bo še določena, ter na podlagi podatkov o vrednosti nepremičnin, ki se vodijo v javnih evidencah, iz registra nepremičnin in drugih virov. Ta del zakona bo začel veljati 1. januarja 2012, saj je treba še opredeliti metodologijo. Luka Ivanič poudarja, da to ni sistem administrativnega določanja vrednosti nepremičnin, temveč ocenjevanja njihove vrednosti. Številni investitorji so se zbal, da bo to prineslo večji odstotek razlastitev, kar pa ne drži, saj bo ta sistem pravzaprav veljal tudi za določanje odškodnin pri razlastitvah. Zaradi zahtevnosti izdelave metodoloških podlag in ustreznega prehoda na nov sistem ima ta del zakona zelo dolg uveljavitveni rok. Kot je še povedal, so bili pri pripravi tega dela zakona, ki dejansko posega v zasebno lastnino posameznika, zelo previdni, saj bi se kaj hitro lahko znašli na robu ustavnosti. Prav tako so bili deležni tudi očitkov občin, da imajo, ko gre za umeščanje lokalne infrastrukture v prostor, same enake

probleme, zato bi moral model ocenjevanja vrednosti veljati tudi zanje. S tem se strinja, zato bi bilo po njegovem mnenju treba nekaj narediti tudi na občinski ravni oziroma vzpostaviti sistemski predpis, ki bo to urejal za vse potrebe vseh subjektov v vseh primerih.

V JAVNI RAZPRAVI SO NAJVEČ PRIPOMB PODALE CIVILNE INICIATIVE

MOP je v javni razpravi prejel kar nekaj pripomb. Podale so ga uradne institucije, različna strokovna združenja, investitorji, največ pa civilne iniciative. Njihove pripombe so bile enotne, večidel pa so se dotikale sodelovanja javnosti v postopku priprave DPN in področja energetike oziroma, naj zakon določi vkopavanje daljnovodov. Kot pojasnjuje Luka Ivanič, slednje ne more biti del tega zakona, ker gre za tehnične rešitve, ki jih mora opredeliti stroka na podlagi Energetskega zakona in Zakona o graditvi objektov. Glede sodelovanja javnosti v postopku pa je bil MOP soočen z dvema popolnoma nasprotnima predlogoma. Medtem ko so se civilne iniciative bale, da bo sodelovanje javnosti v postopkih manj, so investitorji želeli, da se točno določi in omeji njihovo sodelovanje v postopkih. Dejstvo je, da je sodelovanje javnosti določeno z evropskimi predpisi in

»Bistvena novost novega zakona o umeščanju infrastrukture državnega pomena v prostor je ta, da je postopek priprave DPN po novem dvofazen. Prva faza je načrtovanje različic trase, kjer se še išče tisto optimalno, in kjer se po novem izvede tudi postopek celovite presoje vplivov na okolje. V tej fazi se nato izvede tudi ena javna razgrnitev in ena javna obravnava. Podobno se v drugi fazi, ko vlada že potrdi izbrano različico in se ta že podrobneje načrtuje, spet izvede javna razgrnitev in javna obravnava. Izvede pa se tudi že postopek presoje vplivov na okolje.«

njihovo omejevanje bi bilo popolnoma neustavno. Novi zakon pozna tri priložnosti, ob katerih se vključuje javnost. Skrajno formalizirani sta dve, in to sta obe javni razgrnitvi oziroma javni obravnavi. Obstaja pa še tretja, sicer neformalna, in to je vpogled v pobudo za pripravo DPN, ki je objavljena na spletni strani MOP. Torej omogoča ljudem vpogled v to, kaj država načrtuje že takoj na začetku. Očitek, da se jih poskuša zamejiti in

jim zmanjšati vlogo pri prostorskem načrtovanju, je prišel tudi s strani občin. Vendar je treba poudariti, da se občina tudi pojavlja kot nosilec urejanja prostora in ima dvakrat možnost sodelovanja s podajanjem smernic in mnenj. Kot pravi Luka Ivanič, novi zakon tako širši javnosti kot občinam daje več mehanizmov in več priložnosti sodelovanja, kot jih je dajal prejšnji.

SODELOVANJE VSEH NOSILCEV UREJANJA PROSTORA

Postopki priprave DPN pomenijo najbolj kompleksne postopke (po številu sodelujočih, po fazah, po predpisih in po dolgotrajnosti postopkov) priprave splošnih pravnih aktov. Zato je bilo težko z enim zakonom rešiti vse, kar je zapisano tudi v številnih drugih zakonih in v izvajanju številnih ministrstev in drugih organizacij. Ker je vsak resor poskušal poskrbeti predvsem za svoje interese, je skozi leta prišlo do številnih odklonov od obstoječega sistema in do posebnih ureditev, kar se je pokazalo ravno pri urejanju prostora oziroma pri postopkih priprave prostorskih aktov. Pri pripravi zakona so zato na MOP mestoma posegali tudi v druge zakone, ki se tako ali drugače tičejo postopkov priprave DPN. Po besedah Luka Ivaniča so poskušali v zakon vključiti tisto, kar se je zdelo urejeno bolje, področni zakonodaji pa pustiti tisto, kar bolje deluje tam. Dejstvo pa je, da morajo biti zakoni, ki se

tako ali drugače tičejo urejanja prostora, usklajeni, posledično pa mora biti usklajeno tudi delovanje tistih, ki te zakone izvajajo. Zato so kot novost uvedli tudi, tako imenovano prostorsko konferenco. Gre za delovno skupino, ki je zamišljena kot mesto usklajevanja, soočanja argumentov, mnenj in iskanja skupnih rešitev, nikakor pa ne mesto preglasovanja. Da bi dejansko prišlo do ustreznih ukrepov, so na MOP predlagali, da jo sestavljajo direktorji direktoratskih ministrstev ter direktorji zavodov oziroma institucij. To so strokovno podkovani ljudje z veliko avtoriteto in visokimi pooblastili. Ugotovljeno je bilo namreč, da je bistveno premalo sodelovanja in usklajevanja med različnimi resorji, ki se ravna po svojih zakonih. Uzakonili so, da se pri vsakem DPN v fazi po pridobitvi smernic, podatkov in strokovnih podlag sestane delovna skupina, ki obravnava in usklajuje osnutek sklepa o pripravi DPN. V primeru kakršnih koli težav pa se lahko skliče tudi izredna prostorska konferenca.

Kot končuje Luka Ivanič, MOP od novega zakona pričakuje predvsem to, da bo prinesel sistematično in logično pripravo DPN. In če bo tako, bo prinesel tudi pospešitev in poenostavitev postopkov umeščanja v prostor. Je pa iluzorno pričakovati, da bo vse težave rešil samo en zakon. Te terjajo namreč tudi drugačen pristop na drugih področjih in sodelovanje vseh, ki delajo pri pripravi DPN.

POZIV ČLANICAM EU GLEDE JEDRSKIH ODLAGALIŠČ

Evropska komisija je novembra predlagala varnostne standarde za odlaganje rabljenega jedrskega goriva in radioaktivnih odpadkov iz jedrskih elektrarn ter iz uporabe v zdravstvu ali raziskavah. S predlogom direktive je države članice pozvala, naj predstavijo nacionalne programe, v katerih bodo določile, kdaj, kje in kako bodo zgradile in upravljale končna odlagališča, ki bodo ustrezala najvišjim varnostnim standardom. Z direktivo želi Komisija zagotoviti pravno zavezujoč in veljaven okvir na ravni EU, da bodo vse države članice uporabljale skupne standarde, ki so bili razviti v okviru Mednarodne agencije za atomsko energijo za vse faze odstranjevanja rabljenega jedrskega goriva in radioaktivnih odpadkov do končnega odlaganja. | ec.europa.eu |

ELEKTRIČNA ENERGIJA IZ SONČNE SAHARE

Po napovedi evropskega komisarja za energijo Güntherja Oettingerja bodo države EU v prihodnjih petih letih začele uvažati »čisto« električno energijo iz Sahare. Investicija je ocenjena na štiri milijarde evrov in je del načrta Evropske unije, po katerem naj bi države članice do leta 2020 petino energije pridobivale iz obnovljivih virov. V EU se zavedajo, da rešitev za pridobivanje čiste energije leži v Sahari. Če bi samo en odstotek njene površine prekrili s fotovoltaičnimi ploščami, bi zadovoljili večino svetovnih potreb po električni energiji. Zato se je EU odločila izrabit bližino afriške puščave za zadovoljevanje energetskih potreb. Tako načrtuje gradnjo novih daljnovodov pod Sredozemskim morjem, prek katerih bo električna energija iz severnega dela Afrike potovala v Evropo. Nekateri okoljevarstveniki sicer opozarjajo, da bi novozgrajene daljnovode lahko uporabljali tudi za uvažanje elektrike iz afriških termoelektarn, kar bi bilo v nasprotju z namenom njihove gradnje. | dne.ena.com |

NALOŽBE V INOVATIVNE NIZKOOGLJIČNE TEHNOLOGIJE

Evropska komisija je novembra objavila prvi razpis za zbiranje predlogov za najobsežnejši program na svetu - za naložbe v predstavitvene projekte s področja nizkoogljičnih tehnologij in obnovljivih virov energije. V okviru pobude, znane tudi pod imenom NER300, bo znatno finančno podporo prejelo najmanj osem projektov, povezanih s tehnologijami zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida, ter najmanj 34 projektov, povezanih z inovativnimi tehnologijami za izkoriščanje OVE. Pobuda, ki jo Komisija izvaja v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko, naj bi okrepila razvoj nizkoogljičnega gospodarstva v Evropi, ustvarila nova zelena delovna mesta in prispevala k doseganju visoko zastavljenih ciljev EU na področju boja proti podnebnim spremembam. Podjetja, ki želijo vložiti omenjene predloge, morajo ponudbe predložiti v treh mesecih na nacionalni ravni. Pobuda bo financirana s prodajo tristo milijonov emisijskih kuponov, predvidenih v rezervi za nove udeležence (NER – New Entrants Reserve) v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami. | ec.europa.eu |

Foto: arhiv Elea

DAJNOVOD CIRKOVCE-PINCE ŠE VEDNO ČAKA NA DOLOČITEV DRŽAVNEGA PROSTORSKEGA NAČRTA

Na ministrstvu za okolje in prostor končujejo postopek oblikovanja stališč do pripomb in predlogov javnosti in občin k dopolnjenemu osnutku državnega prostorskega načrta za meddržavni prenosni daljnovod Cirkovce-Pince. Zatika se pri določitvi poteka trase v občini Lendava, kjer je energetski interes trčil ob zunanjepolitičnega. Dosežen pa je bil napredek pri določitvi nadomestnih habitatov.

Načrtovana gradnja 2 x 400 kV daljnovoda Cirkovce-Pince, ki bo našo državo povezal z Madžarsko in tako omogočil zanesljivejše obratovanje slovenskega elektroenergetskega sistema in dostop do vzhodnoevropskih trgov z električno energijo, se, kot trenutno kaže, spet odmika. Kateri so pglavitni razlogi in v kateri fazi je dejansko obtičala priprava na gradnjo te prve meddržavne daljnovodne povezave s sosednjo Madžarsko, smo se pogovarjali s predstavnico Ministrstva za okolje in prostor **Marjetico Ilich Štefanec**, ki omenjeni projekt spremlja že dalj časa.

Kot nam je povedala, je javna razgrnitev dopolnjenega osnutka državnega prostorskega načrta in predstavitev poročila o njegovih vplivih na okolje potekala že konec leta 2009, pri čemer so na Ministrstvu za okolje in prostor zaradi kompleksnosti problematike in številnih podanih pripomb zainteresirane javnosti že tedaj pričakovali, da se bodo nadaljnji koraki nekoliko

zavlekli oziroma podaljšali preko sprva načrtovanih rokov.

Po skoraj letu dni smo, pravi Marjetica Ilich Štefanec, zdaj v sklepni fazi priprave stališč in odgovorov na podane pripombe, pri čemer pa te faze postopka žal še ni mogoče skleniti, saj manjka odgovor na eno izmed ključnih vprašanj, kje naj bi potekala trasa prihodnjega 400 kV daljnovoda na območju občine Lendava. Predstavniki tamkajšnje lokalne skupnosti so namreč ob razgrnitvi prvotnega predloga podali zahtevo, da se prouči tudi možnost poteka trase vzporedno z obstoječo traso 110 kV daljnovoda, ki pa po enem delu poteka po sedanjem hrvaškem katastrskem območju. Ker dokončna meja med Slovenijo in Hrvaško uradno še ni določena in potrjena, pa obravnava takšne različice trase, ki je po večini proučevanih kazalcev sicer res nekoliko ugodnejša, kljub večkrat ponovljenim občinskim zahtevam do razrešitve mejnega vprašanja med državama ni mogoča.

Ministrstvo za okolje in prostor, pravi Marjetica Ilich Štefanec, se je tako znašlo v precepu dveh javnih interesov – energetskega, katerega nosilec je Ministrstvo za gospodarstvo, in zunanjepolitičnega, katerega nosilec je Ministrstvo za zunanje zadeve. Zato smo Ministrstvo za gospodarstvo in investitorja pozvali, da morata o pomenu teh dveh interesov najprej med seboj presojsati resorja, v katerih delovno področje ta dva interesa sodita, in da naj Ministrstvo za okolje in prostor nato

Foto Dušan Jez

Izbor trase za načrtovani 2 x 400 kV daljnovod Cirkovce-Pince se od dosedanjih razlikuje tudi po tem, da je bilo treba zaradi dejstva, da predvidena trasa kar nekajkrat posega v območje Nature 2000, poiskati tudi nadomestne habitate. Gre za prvi tak primer na področju energetike, rešitve, ki bodo predlagane, pa bodo rabile tudi kot vzor pri reševanju podobne problematike v prihodnje.

obvestita, kako naj se odgovor oblikuje. Šele konec septembra letos smo z Ministrstva za zunanje zadeve dobili stališče, ki pa je bilo bolj načelne narave in zapisano v smeri, da posegi v prostor na tem območju do razrešitve mejnega vprašanja s Hrvaško niso zaželeni in bi lahko pomenili prejudiciranje določenih rešitev. S tem pa smo na MOP ostali tudi brez zahtevanega odgovora, katera trasa je z nacionalnega oziroma javnega interesa na tem delu poteka sprejemljiva, kar z drugimi besedami pomeni, da postopka podajanja odgovorov na pripombe ni mogoče končati in s tem tudi ne potrditi državnega prostorskega načrta za omenjeni daljnovod. Čeprav se zavedamo,

Postopka podajanja odgovorov na pripombe in predloge javnosti ter občin ni mogoče končati, dokler ne dobimo jasnega odgovora na vprašanje, katera od predlaganih različic poteka trase skozi lendavsko občino je sprejemljiva. Ministrstvo za okolje in prostor lahko ob tem odigra le koordinacijsko vlogo, odločitev o tem, kateri javni interes ima prednost, pa bosta morala uskladiti ministrstvi za zunanje zadeve in gospodarstvo.

da se s pridobivanjem dovoljenj mudi in bi v skladu s sklenjenim sporazumom z Madžari prostorski načrt za Cirkovce-Pince že morali imeti, je dejstvo, poudarja Marjetica Ilich Štefanec, da bo mogoče postopek bistveno premakniti šele po razrešitvi omenjenega vprašanja. Ministrstvo za okolje in prostor lahko pri tem sodeluje le kot koordinator, do končnega odgovora pa bo lahko pripeljala le uskladitev interesov med Ministrstvom za zunanje zadeve in Ministrstvom za gospodarstvo, ki je uradni pobudnik projekta.

PRVIČ POTEKA IZBOR NADOMESTNIH HABITATOV

Izbor trase za načrtovani 2 x 400 kV daljnovod Cirkovce-Pince se od dosedanjih razlikuje tudi po tem, da je bilo treba zaradi

dejstva, da predvidena trasa kar nekajkrat posega v območje Nature 2000, poiskati tudi nadomestne habitate. Ker gre za prvi tak primer na področju energetike in tovrstnih izkušenj tudi v širšem evropskem prostoru nimajo, je omenjeno vprašanje pripravljalcem podlag za določitev državnega prostorskega načrta povzročalo kar nekaj težav, ki pa so jih po besedah Marjetice Ilich Štefanec pred kratkim uspešno premostili. Tako so bili po informacijah investitorja sklenjeni ustrezni dogovori s Skladom kmetijskih zemljišč, rešitve, ki bodo predlagane, pa bodo rabile tudi kot vzor pri reševanju podobne problematike v prihodnje. Tudi drugače delo, povezano s pripravi na gradnjo tega pomembnega energetskega infrastrukturnega objekta, ne stoji in opravljeni so bili že nekateri pomembni koraki s ciljem, da se zadeva v nadaljnjih postopkih lahko pospeši. Z naše strani, pravi Marjetica Ilich Štefanec, tudi pritiskamo na investitorja, da kljub nekaterim nejasnostim opravi vse potrebno, da pozneje ne bi prihajalo do dodatnih nepotrebnih zamud. Se pa tudi sami zavedamo določenih pomanjkljivosti v sedanjih ureditvi tega področja, ki se kažejo predvsem v obliki nejasne razmejitve vlog posameznih državnih organov in institucij, jasno določenih pravil obnašanja in tudi vloge posameznih akterjev v postopkih in pomanjkanju zavedanja, da gre v primerih, kot je energetska infrastruktura, za projekte, ki so širšega družbenega pomena, in zato skupni.

Te ugotovitve smo zato skušali vključiti tudi v nov zakon o umeščanju infrastrukture državnega pomena v prostor, pri čemer pa se zavedamo, da zakon ni in ne more biti neka čudežna palčka, temveč lahko rabi le kot pomoč pri reševanju nekaterih bolj zapletenih zadev. Ob tem bi želela še opozoriti, pravi Marjetica Ilich Štefanec, da smo mi na ministrstvu tisti, ki lahko podamo le strokovno mnenje o določenih vprašanjih, končne odločitve pa se sprejemajo drugje. Pri tem pa je denimo pridobitev državnega prostorskega načrta v primeru takšnih projektov, kot je gradnja meddržavnega prenosnega daljnovo-oda, le del obsežne zgodbe, ki se začne z uvrstitvijo projekta v nacionalne programe in konča šele po uspešni uskladitvi in izpeljavi številnih nadaljnjih korakov, na koncu s pridobitvijo uporabnega dovoljenja.

PROJEKT TEŠ 6 JE TREBA PREMAKNITI Z MRTVE TOČKE

Pri vodenju projekta šestega bloka so se v zadnjem letu dni pojavljale motnje in zastoji ter številne nejasnosti, ki so ovirale njegovo izvedbo v zastavljenih časovnih in finančnih okvirih. Zato je bilo nujno treba izvesti določene spremembe, ki bodo projekt vrnila na pot, začrtano v začetku njegovega snovanja in potrjevanja. Tako je na novinarski konferenci 15. novembra, generalni direktor HSE mag. Matjaž Janežič pojasnil zamenjavo dosedanjega direktorja TEŠ dr. Uroša Rotnika, ki jo je nadzorni svet TEŠ izvedel 11. novembra in na njegovo mesto imenoval Simona Tota, doslej izvršnega direktorja proizvodnje v HSE.

Kot je pojasnil predsednik nadzornega sveta **TEŠ Djordje Žebeljan**, je bil glavni razlog za zamenjavo slaba komunikacija med TEŠ in HSE, kar je onemogočalo nadaljevanje izvedbe projekta. Po besedah **mag. Matjaža Janežiča** v HSE kot lastniku TEŠ in pomembnemu sofinancerju projekta šestega bloka verjamejo, da bo novo vodstvo TEŠ sposobno čim hitreje premagati zastoj v projektu in v največji možni meri odpraviti tveganja. Gre namreč za projekt, ki je v finančnem in tehnološkem pogledu trenutno največja in najzahtevnejša slovenska energetska investicija. Zato njegovo vodenje zahteva strokoven, hiter in učinkovit pristop, povezan s sprotnim obvladovanjem tveganj, ki se pri takšnem projektu nujno pojavljajo. Kot je dejal, skupina HSE deluje kot koncern in investicija v nadomestni blok TEŠ 6 je del razvojnega načrta skupine HSE. Investicijska vrednost projekta se je na podlagi opozoril in pogajanj z dobavitelji opreme in postrojev znižala z 1,34 milijarde evrov na 1,12 milijarde evrov.

KLJUB ŠTEVILNIM NEPRAVILNOSTIM IMA PROJEKT VSO PODPORO VODSTVA HSE

Tako je na novinarski konferenci 15. novembra še poudaril mag. Matjaž Janežič. Po njegovem mnenju je nadomestni blok šest nujno potreben projekt za stabilno delovanje slovenskega elektroenergetskega sistema in, da si bodo v okviru svojih pristojnosti na HSE, tako kot do sedaj, prizadevali za njegovo celovito izvedbo po zastavljenih časovnih rokih in finančnih okvirih. Seveda je vsak projekt, še posebej tako velik in zahteven, kot je TEŠ 6, povezan z določenimi tveganji, ki jih je treba pravočasno prepoznati in se nanje ustrezno odzvati ter jih v končni posledici minimizirati ali celo v popolnosti odpraviti. Prepoznavanje tveganj in njihova odprava pa ima podlago v ustreznem in pravočasnem pretoku informacij, odgovornosti in korporativnem upravljanju, a je trenutno stanje na projektu v popolnem nasprotju s tem, je dejal mag. Janežič.

Ugotovitve, na podlagi katerih je predsednika nadzornega sveta TEŠ pozval k ukrepanju, so številne. Tako TEŠ kljub

dejstvu, da pogodbe za dobavo opreme in postrojev vsebujejo eskalacijske klavzule in o katerih so bili seznanjeni vsaj od septembra 2007, decembra 2009 ni imel izdelane simulacije za vrednotenje vpliva na vrednost projekta. Hkrati je bilo ugotovljeno, da niso izdelani ukrepi za obvladovanje tveganj, ki izhajajo iz eskalacijske klavzule. Simulacijski model za nadzor eskalacijske klavzule se je pričel izdelovati šele po večkratnih zahtevah Odbora za aktivni nadzor. Prva uradna vrednostna ocena dodatka po eskalacijski klavzuli pa je bila podana šele po sedmih mesecih (julija 2010). Z enim od dobaviteljev je bila po naknadnih pogajanjih že konec julija 2010 dosežena omejitev pri obračunavanju eskalacijske klavzule, aneks k pogodbi pa še danes ni podpisan. Posebno finančno tveganje projekta predstavljajo nenačrtovana vlaganja v infrastrukturo in opremo, ki ni bila vključena, niti za to niso bili načrtovani finančni izdatki, ravno tako pa niso bili zagotovljeni viri financiranja. Poročilo o skrbnem tehničnem pregledu investicije je bilo izdelano že 11. decembra lani, TEŠ pa ga je HSE predal HE šele v začetku aprila letos. Zaradi neznanih razlogov je bilo na pobudo TEŠ izdelano dopolnjeno Poročilo o tehničnem pregledu, v katerem so ugotovitve ublažene. Delo Odbora za aktivni nadzor se v minulih dveh mesecih praktično ni odvijalo, saj se je od devetih sklicanih sej predstavnik TEŠ udeležil le treh. Pri tem je treba poudariti, da je nadzorni svet HSE zahteval dodatno intenziviranje dela tega odbora. Kljub dogovoru TEŠ zadnje štiri mesece ne dostavlja Odboru za aktivni nadzor dogovorjenih mesečnih poročil, povezanih s projektom šestega bloka. Odbor za aktivni nadzor je na eksplicitno zahtevane odgovore, vezane na naročila in potrebna vlaganja v blok 5 z dne 20. oktobra 2010, dobil šele 11. novembra 2010 (po treh vmesnih opozorilih). Zahtevana vzpostavitev nadzora kakoosti za naročeno opremo in izvedbo gradbenih del še vedno ni izvedena. Izdelan je le osnutek priročnika za kontrolo kakovosti. Gradbena dovoljenja za hladilni stolp in glavni tehnološki objekt niso pridobljena in imajo posledično vpliv na zamude pri izvedbi projekta. TEŠ je pridobil zgolj pogojno soglasje Elesu za priključitev na prenosno omrežje, aktivnosti za odpravo te pogojnosti pa niso bile izvedene.

S strani novega posloводства TEŠ mag. Janežič pričakuje izvedbo temeljitega pregleda stanja na projektu nadomestnega bloka 6 ter izvršitev pregleda rednega poslovanja. Cilji aktivnosti so zagotavljanje nemotenega poteka investicije, identifikacija še ne ugotovljenih odstopanj in izvedba ukrepov za odpravo odstopanj od začrtanih rokov.

KJE JE PROJEKT DANES?

Na izjave predstavnikov TEŠ glede projekta šestega bloka, s katerimi odpoklic dr. Uroša Rotnika povezujejo z domnevno na novo odprto finančno konstrukcijo TEŠ 6, se je pred tem v imenu Odbora za aktivni nadzor odzval njegov vodja

dr. Dean Besednjak. Kot poudarja, trditev ne drži in gre za zavajanje javnosti in dejansko ogrožanje izvedbe projekta. Dejstvo pa je, da finančna konstrukcija ni zaprta, dokler ni državnega poročstva za kredit EIB. Državno poročstvo je lahko izdano le na podlagi zakona, ki pa ga ministrstvo za finance niti še ni poslalo v proceduro, in se niti ne ve, kdaj ga bo. Pogoj za začetek procedure je namreč analiza rizikov, ki je podlaga za zadostno verjetnost, da državno poročstvo ne bo unovčeno.

Kot poudarja dr. Besednjak, trditev, da ima TEŠ pridobljena gradbena dovoljenja za vse navedene pripravljalne gradbene faze, drži. Vendar je v tem trenutku ključno, da še nista pridobljeni gradbeni dovoljenja za hladilni stolp in glavni pogonski objekt. Pridobitev vseh gradbenih dovoljenj je TEŠ načrtoval od 8. septembra do 20. oktobra letos. Kot pojasnjuje, je bil začetek del na hladilnem stolpu skladno s projektnim planom načrtovan za 4. oktober 2010. Zahtevek za izdajo gradbenega dovoljenja za hladilni stolp je bil na MOP podan 3. septembra 2010 in po izjavi vodje projekta Blok 6 **Bojana Brešarja**, MOP izdajo gradbenega dovoljenja pogojuje z izdajo okoljevarstvenega dovoljenja. Zgraditev hladilnega stolpa je na kritični poti projekta zaradi zahteve dobavitelja GTO Alstom, da morajo pred začetkom montaže GTO biti končana vsa višinska dela na hladilnem stolpu. To pomeni, da bo nastala zamuda pri začetku gradbenih del imela posledice na časovno izvedbo projekta (zamuda pri začetku montažnih del GTO) in na končanje projekta. Na nevarnost zamude pri začetku del na hladilnem stolpu zaradi zamude pri začetku del na pripravljalnih delih priprave platoja hladilnega stolpa in ureditve brežine je odbor posloводства TEŠ opozoril že 19. maja 2010. Pripravljalna dela ureditve brežine bi se namreč morala začeti že 1. aprila 2010, dejansko pa so se začela šele 9. septembra 2010. Na nevarnost zamude pri začetku gradbenih del na HS je Odbor za aktivni nadzor Blok 6 TEŠ opozoril posloводство TEŠ-a tudi v mesečnih poročilih za maj in v obdobju junij-avgust.

Kar se tiče gradnje glavnega pogonskega objekta, zahtevek za izdajo gradbenega dovoljenja na MOP še ni podan, ker TEŠ še ni pridobil vseh potrebnih soglasij. Manjka jim namreč še vodno soglasje ARSO. Tudi tu začetek gradbenih del že zamuja, saj je bil načrtovan 3. novembra 2010. Po optimističnem pričakovanju vodje projekta Blok 6 bi se lahko gradbena dela začela šele februarja 2011.

Naslednje dejstvo, ki potrebuje pojasnilo, je elektroenergetsko soglasje. Kot pojasnjuje dr. Besednjak, je soglasje res izdano, a pod pogojem, da bo Eles lahko na območju Republike Slovenije do začetka obratovanja Bloka 6 zakupil terciarno minutno rezervo. Že danes je znano, da to skoraj zagotovo ne bo mogoče. Če pa ta pogoj ne bo izpolnjen, soglasje velja le za moč 348 MW, kar dejansko pomeni, da za enoto s 600 MW, kot je zmogljivost Bloka 6, dejansko ni soglasja.

Na novinarski konferenci 18. novembra, po 3. izredni seji nadzornega sveta HSE, na kateri so razpravljali o pismu Agencije za upravljanje kapitalskih naložb države o zamenjavi direktorja TEŠ ter o izdaji soglasja za črpanje 110 milijonov evrov kredita Evropske investicijske banke, sta o sprejetih sklepih spregovorila generalni direktor HSE mag. Matjaž Janežič in predsednik nadzornega sveta HSE Jadranko Medak. Člani nadzornega sveta so sprejeli odločitev, da je bila zamenjava dr. Uroša Rotnika na vrhu TEŠ v skladu z zakonom, o čemer bodo obvestili tudi agencijo. V drugi točki pa je nadzorni svet upravi HSE dal soglasje za začetek črpanja 110 milijonov evrov kredita pri Evropski investicijski banki za nakup opreme za šesti blok. Mag. Janežič je poudaril, da je to pomembno dejanje za vodstvo HSE, predvsem zaradi obveznosti do dobaviteljev. Zato bo vodstvo HSE čim prej pripravilo potrebno gradivo za Ministrstvo za finance in Ministrstvo za gospodarstvo, ki je potrebno za pridobitev poročstva države. To pomeni, da gre projekt TEŠ 6 naprej, naloga tako HSE kot TEŠ pa je investicijo dokončati v zastavljenih rokih in finančnih okvirih.

Četrto dejstvo, ki ga je še izpostavil dr. Besednjak, pa zadeva okoljevarstveno soglasje. TEŠ je dejansko pridobil okoljevarstveno soglasje, vendar še ni pridobil okoljevarstvenega dovoljenja, in brez tega MOP ne bo izdal gradbenega dovoljenja ne za hladilni stolp niti za glavni pogonski objekt.

Kot končuje dr. Besednjak, projekt TEŠ 6 zaradi vsega navedenega potrebuje skrbnejši pristop, če želimo, da bo izpeljan v zastavljenih finančnih in časovnih okvirih.

ZAGON NOVEGA TELEKOMUNIKACIJSKEGA CENTRA V TEŠ

Zanesljivo in varno obratovanje družb v skupini HSE zahteva tudi zanesljivo in varno informacijsko podporo. Informatika namreč ni več samo in le podpora poslovnim procesom, temveč pomeni orodje, s katerim sploh lahko izvajamo temeljne poslovne funkcije. Z vzpostavitvijo novega telekomunikacijskega centra v TEŠ, ki sodi med naj sodobnejše ta hip, bo ta informacijska podpora še zanesljivejša, omogočene pa bodo tudi dodatne storitve.

V Termoelektrarni Šoštanj so leta 1990 namestili prvih osem osebnih računalnikov. Iz sodobnega telekomunikacijskega centra, ki se nahaja v novi upravni zgradbi, pa danes podpirajo prek tisoč petsto uporabnikov informacijskih sistemov. V vzpostavitev novega telekomunikacijskega centra je bilo vloženega veliko lastnega strokovnega znanja in tudi delovnih ur, na kar so v elektrarni upravičeno ponosni. O tem, kako je potekalo izvajanje tega zahtevnega projekta in katere prednosti prinaša, smo se pogovarjali s projektnim vodjem, **Markom Balažicem**.

Za kaj pravzaprav gre, ko govorimo o zgraditvi telekomunikacijskega vozlišča v TEŠ?

»Najbrž že vsi vemo, da smo morali zaradi gradnje bloka 6 iz stare upravne stavbe prenesti vse funkcionalnosti v novo stavbo, kot tudi računalniško in komunikacijsko opremo. Treba je bilo izvesti nove povezave proti tehnološkim enotam, članicam HSE, v internet, v »svet« ... skratka, morali smo zagotoviti podporo proizvodnim in informacijskim procesom v TEŠ ter zagotoviti IT podporo vsem tisoč petsto uporabnikom, ki so vezani na naš sistem. Tako je nastalo novo telekomunikacijsko vozlišče oziroma zgodil se je velik tehnološki skok ... «

Najbrž se ni zgodil sam od sebe ... bili ste vodja projekta?

»Pravzaprav so sočasno potekali trije projekti, ki sem jih vodil, in sicer gradnja varnostne celice, prestavitev telekomunikacijskega vozlišča in gradnja nove telefonske centrale. O vseh teh bi lahko dejal, da so bili »moji« projekti. Začeli smo jih uresničevati pred letom dni in z aktiviranjem telefonske centrale smo jih pred kratkim tudi uspešno končali. Vse predhodne postopke v zvezi z izdelavo projektne in razpisne dokumentacije pa je do odhoda v bolnišnico in pozneje na HSE vodil Stane Tepej.«

Gradnja varnostne celice ... ali lahko poveste kaj o tem?

»V stari upravni stavbi je času zadnjih dvajsetih let počasi nastajal informacijsko-procesni računalniški sistem. V času njegovega razvoja je bila vsaka etapa njegove gradnje na ravni zadnjih takratnih tehnoloških dosežkov. Čas pa vse prehitro beži, in zato smo morali sprejeti odločitev za ponovno

doseganje ustrezne stopnje varnosti in zanesljivosti sistemov informacijske infrastrukture po najnovejših normativih. Odločili smo se za zgraditev visoko varnega systemskega prostora proizvajalca Lamperz. Varnostna celica Lampertz pomeni v svetu najvišjo raven varnosti informacijskih in komunikacijskih tehnologij z vidika zaščite proti požaru, nepooblaščenega dostopa in pred vdorom prahu, raznih plinov, elektromagnetnega sevanja, eksplozijami, izlitjem vode idr., kar potrjuje tudi certifikat ECB-S. Posebno pozornost smo namenili tudi podvojenemu sistemu brezprekinitvenega napajanja. Zagotovili smo dovod električne energije iz treh virov (interne transformatorske postaje, iz bloka 5 in iz zagotovljene moči, podprte z akumulatorskim sistemom). Ti viri napajajo dva visoko redundantna UPS-a moči 2-krat po 120 kVA, ki sta modularne izvedbe z ustrezno avtonomijo. Tudi hlajenje Uniflair je izvedeno na podvojeni način iz dveh hladilnih agregatov, oskrbovanih iz več napajalno hladilnih virov. Tako smo dobili neto 111 kvadratnih metrov visokokvalitetnega računalniško-komunikacijskega prostora.«

Sledila je selitev računalniških in komunikacijskih sistemov v nov prostor, kajne?

»Pravzaprav se je ta selitev začela že davno prej, hkrati z gradnjo varnostne celice. Nov prostor je bilo treba prej predložiti in povezati s tehnološkimi enotami TEŠ, članicami HSE, dolino, svetom. Položili smo skoraj 15.000 metrov optičnih in telefonskih komunikacijskih vodnikov. Zanje je bilo treba pripraviti trase: cevi, kanale, police, preboje na zelo zahtevnem,

Foto arhiv TEŠ

dinamičnem tehnološkem območju TEŠ. Preden se je začela selitev, smo določili natančen terminski načrt dela. Posneli smo funkcionalnosti aktivnih elementov in komunikacijskih poti - predvsem pa njihove povezanosti, prepletenosti.

Selitev računalniškega centra je za uporabnike potekala brez prekinitve, ker smo prej že v letu 2008 na lokaciji Premogovnika Velenje zgradili računalniški center, s katerega so bili servisirani vsi uporabniki ob prekinitvi podpore iz primarnega računalniškega centra na stari lokaciji upravne stavbe. Zato smo ob selitvi lahko opravili sprotne dela nadgrajenj, urejanje sistemov, aplikacij in testiranj. Pri delu so ob zaposlenih v Info službi TEŠ sodelovali še zunanji sodelavci. Hkrati je potekala selitev daljnovodnih in generatorskih zaščit ter komunikacijske in tehnološke opreme Eles in HSE, s Telema- chom smo selili optično transverzalo Šaleške doline, na kateri so vitalne komunikacije Gorenja, Komunale, Premogovnika Velenje, Šoštanja. Poskrbeti je bilo treba za 10 Gb komunikacijski slovenski obroč HSE ... pa še za marsikaj. In v začetku julija je center začel delovati na novi lokaciji.«

Večkrat omenjate komunikacije.

Kaj pa telefonska centrala?

»Pri izbiri nove telefonske centrale smo se ravnali po usmeritvi HSE, da poenotimo opremo med članicami. Osnova za tehnično povezljivost je tudi poenotenje telefonskih central. Zato smo izbrali Iskratelovo centralo SBOOO iCS, ki ohranja vse obstoječe TDM funkcionalnosti ter prinaša številne nove storitve. Temelji na digitalni arhitekturi in zagotavlja

integrirane storitve za prenos govora, podatkov in slike ter številne ISDN in IP dopolnilne storitve. Centrala ponuja integrirane telekomunikacijske rešitve za fiksno in mobilno telefonijo, omrežja naslednje generacije in upravljanje omrežij. Računamo tudi na precejšnje znižanje stroškov. Pred nedavnim smo končali s priključitvijo novih telefonskih aparatov in postali spet dosegljivi. Začeli bomo tudi s testno namestitvijo sistema unificiranega komuniciranja, kjer bomo telefoniranje vključili v Microsoftov komunikacijski vmesnik OCS in s tem izboljšali učinkovitost komuniciranja.«

In kaj bi dodali za konec?

»Vsekakor si vsi skupaj želimo, da bi omenjeni sistemi dobro delovali, da bi izpolnili pričakovanja, da bi našli čim manj skritih napak - da bi bili uporabnikom v zadovoljstvo in v pomoč pri njihovem delu. V ta namen smo postavili sistem CNS za nadzor in upravljanje TKV in upravne stavbe. Gre za SCADA sistem iFIX, ki s prek 3000 točk v njegovi bazi skrbi za nemoteno delovanje infrastrukturnih elementov.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem za sodelovanje vsem zunanjim partnerjem in sodelavcem v TEŠ. Hkrati pa se priporočam za sodelovanje »pojutrišnjem«, ko bo treba kaj preurediti, dograditi in spet izvesti na novo ...

Stane Tepej, vodja službe informatike HSE (do letošnjega februarja vodja službe poslovne informatike TE Šoštanj): »Prva razmišljanja o potrebi po zagotavljanju neprekinjene in zanesljive podpore uporabnikom so se v skupini HSE začela že pred leti, z uvajanjem primerov dobrih praks. Uvedli smo kontrolirane in nadzorljive sisteme za prijavo napak, upravljanje sprememb, upravljanje incidentov idr. in se potrdili v družbi HSE in TE Šoštanj s pridobitvijo standarda ISO27001 leta 2008. Pomemben trenutek za družbe Premogovnika Velenje, HSE in TEŠ je bil tudi leta 2007 sklenjeni dogovor o zgraditvi skupne informacijske podpore. Danes, ko govorimo o novih tehnologijah, vidimo, da za uporabnika sploh ni pomembno, kdo in od

kod mu zagotavlja zahtevane servise. Njemu je pomembno le to, da ima na voljo zanesljive informacije, kjer koli in kadar koli. Razvoj informatike v svetu bo sledil dvema trendoma, ki si v osnovi nasprotujeta, zato pa zahtevata drugačen pristop. To sta trend zniževanja stroškov, ki jih posamezna družba nameni informatiki, na eni in trend rasti informacijskih potreb na drugi strani. Tem trendom pa lahko sledimo le z uvajanjem poenotениh IT storitev in naprednimi IT tehnologijami, kot je računalništvo v oblaku. Skupina HSE je idealen primer za to, kako lahko vse IT storitve za družbe Skupine HSE podpremo s tako imenovanim »local cloud computingom« in s tem družbe razbremenimo vseh bremen, povezanih z gradnjo in vzdrževanjem dragih računalniških centrov.«

ENERGETSKI POTENCIAL MURE BI BILO SMISELNO IZRABITI

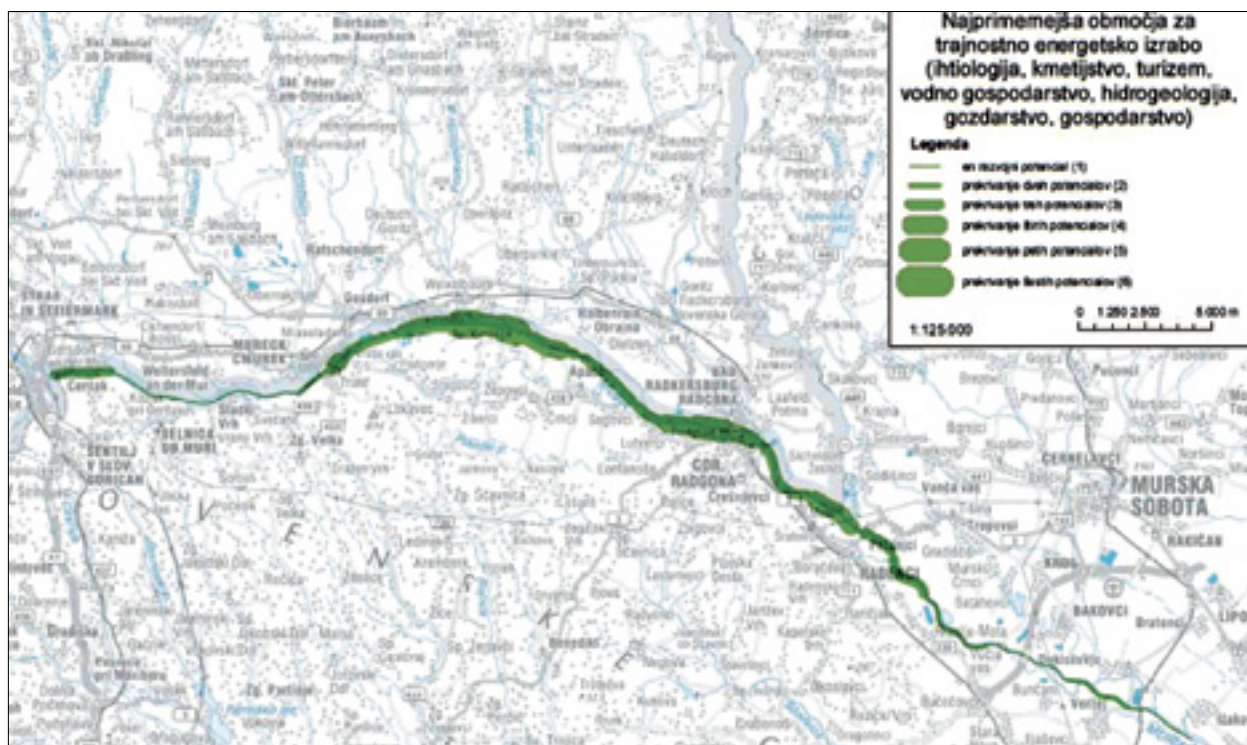
Dravske elektrarne Maribor so končale študijo Trajnostnega razvoja območja ob Muri z možnostjo energetske izrabe reke, ki po temeljiti proučitvi vpliva gradnje elektrarn na različne dejavnike potrjuje smiselnost nadaljnjega iskanja najboljših rešitev za umestitev objektov v prostor. Iskanje lokacije za prvo elektrarno bi bilo v okviru postopka državnega prostorskega načrta možno intenzivirati že prihodnje leto, v poštov pa pride le gradnja posameznih objektov elektrarn, in ne celotne verige.

Dravske elektrarne Maribor so koncesijo za gradnjo hidroelektrarn na reki Muri pridobile konec leta 2005, in vse od tedaj se intenzivno ukvarjajo s proučevanjem možnosti, ali bi reko Muro bilo smiselno izrabiti tudi v energetske namene. Prvi načrti glede gradnje elektrarn na Muri sicer segajo že nekaj desetletij nazaj, ko je bila nosilna zamisel projekta, da bi tudi na slovenski strani nadaljevali z verigo elektrarn podobno tisti, na avstrijski strani meje. Kot nam je povedal vodja projekta HE na Muri iz Sektorja razvoja in izgradnje DEM mag. Igor Čuš, so se tokratne priprave projekta lotili povsem drugače, in sicer z zavedanjem, da je mogoče odgovore na številna vprašanja, ki spremljajo zamisel elektrarn na Muri, uspešno poiskati le v sožitju in dogovoru s predstavniki lokalne skupnosti in okoljevarstveniki. Iskali so odgovore na vprašanja, kakšne so možnosti in smeri razvoja posameznih področij ter kako bi na zelene učinke vplivala energetska izraba reke. Tako so se lotili

izdelave številnih strokovnih podlag, ki so bile podlaga za pravo študije trajnostnega razvoja območja ob reki Muri, pri čemer so se najprej lotili pregleda stanja narave na celotnem območju podeljene koncesije. V nadaljevanju so izdelali tudi vrsto področnih študij, ki obravnavajo vplive energetske izrabe Mure na tamkajšnje vodno gospodarstvo (prodnosnost in poplave), podtalnico, kmetijstvo, gozdarstvo, ihtiologijo (veda o ribah), gospodarstvo, turizem in družbeno okolje. Cilj temeljite proučitve navedenih dejavnikov je bil, kot poudarja mag. Igor Čuš, z vseh vidikov osvetliti problematiko, ki jo v prostor vnašajo energetski objekti kot takšni, in ob tem ugotoviti, ali lokalno okolje, glede na velik del območja pod Naturo 2000, sploh prenese dodatne posege. Zavedajoč se dejstva, da Prekmurci z Muro živijo in jo sprejemajo kot dragocen del svojega življenjskega prostora, smo se že v tej začetni fazi raziskav, pravi mag. Igor Čuš, tudi tesno povezali z lokalnim okoljem in zainteresirano javnostjo, ki jo bomo intenzivno vključevali tudi v nadaljnje načrtovane korake priprave podlag za potencialno gradnjo elektrarn na Muri.

ŠTUDIJA TRAJNOSTNEGA RAZVOJA DALA POZITIVNE REZULTATE

Izsledke vseh področnih študij in preseke njihovih pozitivnih in negativnih vplivov na lokalno okolje so v Dravskih elektrarnah Maribor zbrali v Študiji trajnostnega razvoja vplivnega območja ob reki Muri, ki je potrdila, da je energetski potencial reke Mure ob upoštevanju določenih omejitev

V okviru Študije trajnostnega razvoja območja ob reki Muri je bila opravljena tudi javnomnenjska raziskava, ki je pokazala, da imajo prebivalci Pomurja do morebitne gradnje hidroelektrarn na Muri razmeroma pozitiven odnos. Tako kar polovica vprašanih prebivalcev projekt podpira, 20 odstotkov je neodločenih, projektu pa nasprotuje približno četrtna vprašanih. Približno polovica anketiranih je tudi mnenja, da bi

gradnja hidroelektrarn na Muri pozitivno vplivala na nadaljnji razvoj regije, 15 odstotkov vprašanih je bilo mnenja, da bi bil ta vpliv negativen, in slaba tretjina, da gradnja na nadaljnji razvoj regije ne bo imela nobenega vpliva. Po mnenju vprašanih bi gradnja hidroelektrarn najbolj pozitivno vplivala na gospodarstvo, življenjsko raven in kakovost življenja prebivalstva, najbolj negativno pa na okolje ter vodni in gozdni ekosistem Mure.

in izvedbi dodatnih ukrepov smiselno izrabiti, saj prinaša pametno načrtovana umestitev dodatne razvojne potencialne možnosti celotni regiji. Gradnja energetskih objektov sicer res pomeni velik poseg v prostor, pravi mag. Igor Čuš, in pomeni določene motnje, prinaša pa tudi številne koristi. Naša želja pri proučevanju vplivnih dejavnikov je zato bila, da temeljito obravnavamo vse morebitne vplive in jih nato tako dobre kot slabe predstavimo širše ter se o njih tudi temeljito pogovorimo. Analiza je bila opravljena na podlagi mednarodno uveljavljenih standardov za tovrstne študije, tako da so rezultati tudi širše primerljivi. Drugače pa je ena temeljnih ugotovitev bila, da študija trajnostnega razvoja daje izhodišča za nadaljevanje začetega dela ter, da gradnja elektrarn regiji nedvomno prinaša tudi določene raznolike koristi, ki se bodo pokazale

bodisi že med samo gradnjo ali preko, zaradi načina gradnje, izpeljanih dodatnih ukrepov.

NADALJNI KORAK JE PREVERITEV POTENCIALNIH LOKACIJ IN OBLIKOVANJE IDEJNIH REŠITEV

V nadaljnjih korakih naj bi po besedah Igorja Čuša temeljito preverili potencialne lokacije elektrarn, in sicer še posebej z vidika ohranjanja in zaščite narave ter nato izdelali še idejne rešitve za objekte na območju pridobljene koncesije v več različicah. Izhodišče je, da mora danes tehnika iskati odgovore na izzive iz okolja in se okolju prilagoditi. Pri tem že dosednji izsledki študij kažejo, da bi imela gradnja cele verige elektrarn preveč negativnih posledic na okolje, da pa je smiselno na Muri zgraditi posamezne elektrarne, ki se v študiji nahajajo opredeljene kot lise na posameznih območjih. S premišljeno izpeljanimi ukrepi ob gradnji pa je moč nevtralizirati nekatere negativne okoljske, pa tudi gospodarske in turistične učinke, ki na tem območju že obstajajo. Naslednja dva koraka, povezana s proučitvijo vplivov HE na naravo in naravovarstvenimi usmeritvami za nadaljnje projektiranje za energetsko izrabo Mure, naj bi bila dokončana v začetku prihodnjega leta. Po uskladitvi interesov s lokalnimi skupnostmi in zainteresirano javnostjo, pa bi potem lahko nadaljevali postopke za začetek postopka priprave državnega prostorskega načrta za prvo elektrarno, ki bi nato rabila tudi kot vzorčni primer za potencialne naslednje objekte na Muri. Pri tem gre poudariti, pravi mag. Igor Čuš, da smo se o omenjeni problematiki veliko pogovarjali tudi z našimi severnimi sosedmi, ki imajo na tem področju bogate izkušnje, pa tudi podobne težave pri uresničevanju želje po maksimalnem izkoristku dragocenih obnovljivih virov energije. Vse te izkušnje, zglede dobrih praks in izmenjavo znanja želimo vključiti tudi v naše rešitve. Načrtujemo tudi širšo predstavitev ugotovitev lokalnim skupnostim, širši javnosti in pristojnim organom. V pripravi pa je tudi posebna knjiga, v kateri bomo podrobneje predstavili doslej opravljene korake na poti do soglasne odločitve z vpletenimi lokalnimi skupnostmi o gradnji energetskih objektov na Muri. Študijo trajnostnega razvoja si je moč ogledati na spletni strani www.pri-ms.si ter <http://www.dem.si/slo/razvojnemoznostidem/henamuri>.

Postopki programa preveritev možne energetske izrabe

1. korak: izhodišče je trajnostni razvoj območja. Študija trajnostnega razvoja: socialni okoljski in ekonomski indikatorji.

2. korak: določitev obsega možne energetske izrabe: na podlagi pogojev narave, prostora in trajnostnega razvoja ter glede na interes na slovenski in avstrijski strani.

3. korak: opredelitev optimalnih lokacij HE. Na podlagi naravovarstvenih usmeritev izdelati Idejne rešitve HE, na podlagi obsega možne energetske izrabe in ekonomske presoje HE začeti z umeščanjem HE v prostor ter podpisati koncesijsko pogodbo.

Prvi korak je bil že uspešno izpeljan, preostala dva pa naj bi bila končana v začetku prihodnjega leta.

JAVNA RAZGRNITEV HE BREŽICE PRED VRATI

V družbi Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o. (HESS), ki ima od letošnjega oktobra 26 zaposlenih in novi sedež v Brežicah, se intenzivno ukvarjajo z umeščanjem v prostor hidroelektrarn Brežice in Mokrice. Pri HE Brežice so v zadnjem času največ pozornosti namenili idejnemu projektu vpliva na NEK zaradi predvidenega povišanega nivoja reke Save, pri HE Mokrice pa je trenutno ključni problem varovanje okolja.

Umeščanje HE Brežice v prostor je izjemno zahtevno in naporno. Tehnično gledano so v HESS pravzaprav vse probleme razrešili, nam je povedal direktor družbe **Bogdan Barbič**. Eden od ključnih dejavnikov je vpliv elektrarne na NEK. »Zadnje leto in pol intenzivno pripravljamo idejni projekt, ki je precej podroben in s katerim bomo dejansko opredelili vse potrebne spremembe v NEK, ki jih bo povzročil povišani nivo reke Save. Problemi niso rešljivi enostavno, v tem trenutku v tehničnem pogledu ne vidimo več večjih težav. Bo pa seveda treba te posege tudi finančno ovrednotiti in jih ustrezno prilagoditi terminskim načrtom remontov v NEK. Vsi ključni problemi, ki so se pojavljali glede temperaturnega vpliva NEK, usedlin in drugih zadev, so razrešeni tudi z načinom obratovanja elektrarne. Poudariti je namreč treba, da bo elektrarna morala zagotavljati pretok skozi NEK v višini najmanj 100 kubičnih metrov na sekundo, to je projektni pretok, ki ga zahteva hlajenje NEK. Večja količina vode, ki bo na razpolago v akumulacijskem jezeru tudi v kritičnih trenutkih, če bi se teoretično kdaj pojavili v NEK, pomeni bistveno prednost glede na sedanje stanje, je povedal Barbič.

Z ZGRADITVIJO HE BREŽICE BO OMOGOČEN PREHOD ZA VODNE ORGANIZME

Druga zadeva, s katero se ukvarjajo v HESS pri HE Brežice, pa so vplivi na okolje. »Zanimivo je, da je ta del Save v okoljskem pogledu najbolj degradiran. Jez NEK je konstruiran tako, da nima

prehoda za vodne organizme in ti ne prehajajo vzvodno, po drugi strani pa naše meritve kažejo določen vpliv te pregrade tudi na poglobljanje struge reke Save. Posledično je prišlo tudi do nižanja podtalnice na Krškem polju. To je le eden od razlogov, so pa še drugi. Z novo elektrarno bomo to degradacijo izboljšali, saj bo zgrajen prehod za vodne organizme, ki bo omogočal povezljivost Save, ki je zdaj ni. Po drugi strani se bo podtalnica kontrolirano dvignila na nivo, ki je projektno opredeljen in s tem bo omogočena tudi obnova potokov na levi strani Save, ki so v zadnjih desetih letih presušili, to sta potoka Močnik in Struga. V teh potokih se bo vzpostavil nadomestni habitat, še več pa jih bomo izvedli pred gradnjo, predvsem na obvodnih ribnikih in obvodnih površinah Save,« je podrobno razložil Barbič.

Ključni problem pri HE Brežice je po besedah Barbiča izjemno počasen proces umeščanja v prostor. »V fazi umeščanja so zahteve soglasodajalcev izjemno podrobne. Tako zahtevajo in sprašujejo po mnogih podrobnosti, ki pa jih v začetnih fazah niti ni mogoče natančno opredeliti. Pravočasno smo naročili idejni projekt, izdelane so izjemno natančne študije modelnih raziskav razlivanja vode na celotnem Krško-Brežiškem polju, gre za t. i. fizično matematični hibridni model, kjer se natančno opredelijo nivoji voda v primeru poplav in po zgraditvi elektrarne. Izdelava tega modela je trajala zelo dolgo, k sreči pa so rezultati zdaj na voljo. Razvidno je, da sta projekta obeh hidroelektrarn zasnovana tako, da povečanih vplivov na sosednjo Hrvaško ni. To pomeni, da bodo ostale retenzijske površine na Krškem polju nespremenjene. Preverjeno je tudi, da HE Brežice ne vpliva na sedanjo poplavno varnost NEK,« je poudaril Barbič.

HE KRŠKO: PRVO VRTENJE AGREGATOV ŠELE LETA 2012?

HESS je letos Ministrstvu za okolje in prostor že tretjič oddal popravljen verzijo okoljskega poročila. »Upam, da bo to zadnja verzija, ker je ne moremo več popravljati, saj smo v tej verziji

naredili vse, kar je bilo okoljsko mogoče in glede izkoriščanja reke Save, tako da pričakujemo razpis javne razgrnitve še letos, ne glede na novo leto. Če bi še prihajalo do zapletov, to pomeni skrajša oviranje gradnje projekta, za katerega pa v tem trenutku resnično ni nobenih razlogov. Pred nami je javna razgrnitev in javna razprava,« je pojasnil Barbič, ki je poudaril, da pri umeščanju v prostor izjemno pazijo na videz akumulacijskega dela in elektrarne. Tako bodo poskušali določene segmente, ki so bili v preteklosti degradirani, na nek način obnoviti. Tak primer bo na primer zgraditev novega mostu, ki je bil postavljen okrog leta 1912, pa pozneje verjetno v kakšni poplavi porušen. Mostiček je lepo viden na starih razglednicah. V HESS ga bodo na novo postavili in dvignili Savo tako visoko, da se bo vzpostavila stara struga.

Projekt zgraditve HE Mokrice zaostaja približno eno leto za HE Brežice, kar je tudi predvideno. »Smo v fazi izdelave idejnega projekta, čakamo, da bo okoljsko poročilo za elektrarno potrjeno. Sama elektrarna je tudi v tehničnem pogledu zelo zahtevna, ker akumulacija posega v reko Krko, ki je zaščiten. Zato bomo poskušali izvesti takšne tehnične rešitve, da bo čim manj poseganja v reko, tudi s stališča ohranjanja življenja rib. Trenutno je v izdelavi več različic. Zadnje raziskave sicer kažejo, da je habitatov ogroženih vrst rib, ki so bile ugotovljene samo na spodnji Savi, dovolj tudi na drugih slovenskih rekah. Upam, da je politična volja dovolj velika, da se bodo začeli projekti nadaljevali, ker popraviljanje pik in vejic v dokumentih ne vodi nikamor, je sklenil Barbič.

Na HE Krško so imeli v zadnjem letu kar dve poplavi gradbene jame, vsaka je po besedah Barbiča zavrla gradnjo za skoraj mesec dni. Gradnja energetskega dela elektrarne poteka brez posebnosti. »Smo še vedno v fazi betoniranja ključnih delov elektrarne, po drugi strani pa smo začeli z gradnjo petega prelivnega polja. Pripravljamo aneks k turbinski zgradbi, ki bo omogočil postavitev montažne hale in montažnega dvigala. Precej slabša je situacija na infrastrukturnem delu, predvsem na akumulacijskem bazenu, kjer se zapleta z javnim razpisom. To smo sicer pričakovali, vendar se vsa zgodba vleče predolgo. Tu je bila ključna napaka storjena leta 2009, ko smo pripravili razpis, ki je bil pozneje iz mena nerazumljivih razlogov s strani takratnega ministra MOP Karla Erjavca razveljavljen. Takšno zamudo je praktično nemogoče nadoknaditi, zato pričakujemo, da akumulacijski bazen ne bo pravočasno končan. To bo družbi HESS povzročilo precejšnje stroške. Količinski bodo, v tem trenutku še ni povsem jasno. Pričakujem, da bo do konca leta 2011 hidroelektrarna pripravljena za obratovanje, potem pa bomo samo še čakali na akumulacijski bazen,« je dejal Barbič.

PODIRANJE PROIZVODNIH REKORDOV HE BLANCE IN HE BOŠTANJ

Kot je povedal Barbič, bo družba HESS prisiljena povzeti določene ukrepe, skladno s koncesijsko pogodbo. »Projekt predvideva, da bo akumulacijski bazen poln septembra 2011, kar bi nam omogočilo pravočasno izvedbo vseh testiranj. Leta 2011 bo vsa

TRGOVANJE Z BIOMASO V SREDNJI EVROPI

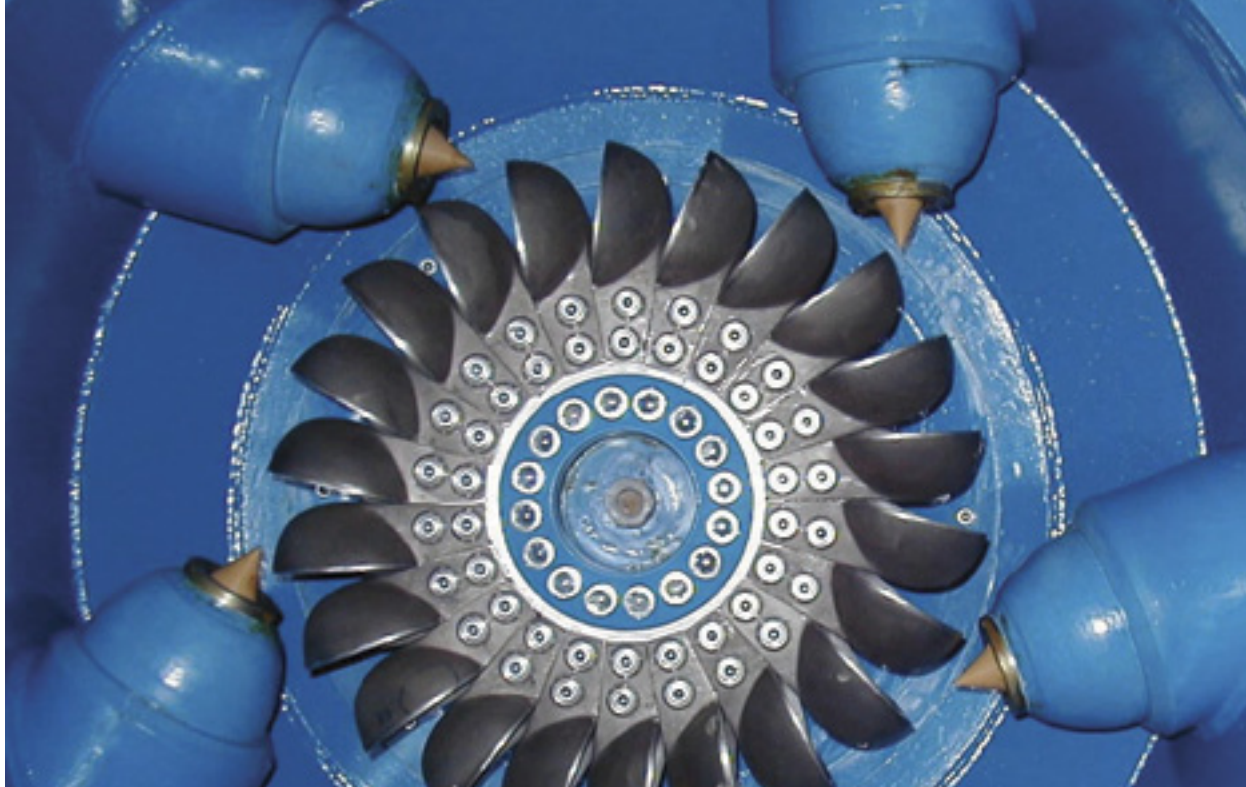
Oktobra je Avstrijska energetska agencija v okviru projekta 4biomass organizirala mednarodno delavnico z naslovom Trgovanje z biomaso v Srednji Evropi, na kateri je sodelovalo okrog 60 mednarodnih strokovnjakov. Omenjeni projekt spodbuja trajnostno rabo obnovljivih virov energije v Srednji Evropi z aktiviranjem biomase in poteka pod okriljem programa Srednja Evropa, ki ga sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj. Na tej delavnici so predstavitve in razprave odražale deloma konfliktno sliko pričakovanj in trenutnih trendov trgovanja z biomaso. Posebej je bil izpostavljen trajnostni vidik transporta biomase. Vendar pa spodbuda domačih trgov, namesto izvoza biomase, čeprav s stališča trajnostnega razvoja bolj zaželeni način, pomeni obenem tudi precejšen izziv. Na to kažeta primera Ukrajine in Kanade, kjer se trgovanje z gorivi, in s tem tudi izvoz biomase, razvija hitreje in enostavneje od domačih trgov, kjer povpraševanje zaostaja za ponudbo. | [ApE](#), [4biomass.eu](#) |

V EVROPSKI ENERGETSKI SKUPNOSTI TUDI UKRAJINA

Evropska komisija je konec septembra pozdravila pridružitve Ukrajine Evropski energetske skupnosti, ki si prizadeva za varnejšo oskrbo z energijo v jugovzhodni regiji. Po besedah evropskega komisarja za energetiko Güntherja Oettingerja je ta pridružitve velik korak za obe strani, saj se Ukrajina vključuje v evropski energetski trg, ki temelji na načelih solidarnosti in preglednosti. Evropska energetska skupnost je bila ustanovljena 1. julija 2006. S podpisom pogodbe so se države jugovzhodne Evrope obvezale, da bodo ustanovile skupni energetski trg za električno energijo in plin, ki bo povezan s trgi Evropske unije. Polnopravne članice te skupnosti so Evropska unija, Albanija, BiH, Hrvaška, nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Črna gora, Srbija in misija Unmik, ki zastopa Kosovo, status opazovalk pa imajo Gruzija, Norveška in Turčija. | [energy-community.org](#) |

ZAGNALI PRVO NUKLEARKO V IRANU

V Bušerju na območju Perzijskega zaliva so letos zagnali prvo jedrsko elektrarno v Iranu, katere gradnjo so nadzorovali inšpektorji Mednarodne agencije za jedrsko energijo. Kljub velikim pritiskom mednarodne skupnosti ter večletnim zamudam je ruska jedrska agencija Rosatom vendarle končala ta objekt in ga opremila z jedrskim gorivom. Nuklearko ob Perzijskem zalivu je sicer že v 70. letih minulega stoletja začelo graditi nekdanje hčerinsko podjetje nemškega Siemensja Kraftwerk Union Ag, v 90. letih 20. stoletja pa je projekt prevzela Rusija. Čeprav je bilo dokončanje elektrarne sprva načrtovano za leto 2007, se je uresničitev projekta precej zavlekla. Jedrska elektrarna v Bušerju naj bi polno obratovalno moč 1.000 megavatov dosegla v prvi polovici naslednjega leta. V skladu z dogovorom med Teheranom in Moskvo bo za porabljene gorivne palice, ki so visoko radioaktivne odpadek, vsaj za zdaj skrbela Rusija. | [sta](#) |

montaža končana in konec leta bi lahko že imeli prvo vrtenje agregatov. Teh pa seveda ne moreš vrteti brez vode. Kot zdaj kažejo ocene, bo to mogoče šele leta 2012. Temu primerno se bodo zavlekla vsa testiranja. Zato moramo še oceniti in prilagoditi tempo montaže, lahko se nam namreč zgodi, da bo oprema zmontirana, vendar, če ta ne deluje, jo je treba konzervirati in pozneje spet de-konzervirati, kar za nas spet pomeni dodatne stroške. Zamude povzročajo še vrsto drugih zapletov, na primer zamike bančnih zavarovanj garancije in te stroške bomo prisiljeni na nek način uveljavljati,« je povedal Barbič.

Naj ob koncu omenimo, da prvi zgrajeni hidroelektrarni HE Blanca in HE Boštanj delujeta brezhibno. »Danes presegamo rekorde, kar se tiče obratovanja. To je zaradi ugodne hidrologije in ker so na HE Boštanj vsi generatorji v obratovanju, tudi tisti, ki so bili okvarjeni. Novembra smo že dosegli načrtovano letno proizvodnjo, tako da bo letos rekordna bera, ki se bo približala 300 GWh,« je končal Barbič.

POSAVCI TERJAJO ODGOVORNOSTI IN RAZMIŠLJAJO CELO O VLAGANJU KAZENSKIH OVADB

Poslanec v državnem zboru in nekdanji minister za gospodarstvo **mag. Andrej Vizjak** je razočaran, ker vlada ne izpolnjuje svojih obljub in celo krši Zakon o podelitvi koncesije za Spodnjo Savo. Zato je odboru za HE, ki deluje v Posavju in katerega je tudi sam član, predlagal, da naj prepreči škodo, ki bo nastala zaradi zamude pri gradnji HE Krško in tudi zadnjih dveh v verigi – HE Brežice in HE Mokrice. Po njegovem mnenju je edini izhod iz te situacije, da na Ministrstvu za okolje in vladi prevzamejo svoj del odgovornosti za nastalo škodo.

Kot je na 24. seji odbora za HE na spodnji Savi, ki se je sestal 22. novembra v Sevnici, povedal direktor HESS **Bogdan Barbič**, poteka sicer gradnja energetskega dela elektrarne, z manjšo zamudo zaradi zadnjih poplav, po terminskem načrtu. Gradnja turbinske zgradbe se bo v začetku prihodnjega leta končala, potem pa bodo začeli z nameščanjem strojne in elektro opreme. Septembra bi morali začeti s testiranjem opreme, kar pa se zagotovo ne bo

zgodilo, saj še vedno ni izbran izvajalec za gradnjo akumulacijskega bazena krške HE.

Vojko Sotošek, direktor javnega podjetja Infra, je pojasnil, da potem, ko je bil leta 2009 objavljen razpis za izvajalca akumulacijskega bazena HE Krško razveljavljen, Infri država potem ni zagotovila denarja za gradnjo. Maja letos so razpis ponovili in izbrali izvajalca. Potem je prišlo do pritožbe, ki jo je revizijska komisija reševala kar nekaj mesecev in kot najbolj ugodnega ponudnika namesto novomeškega CGP-ja izbrala podjetje SCT asfaltering. Na to odločitev sta se pritožila dva ponudnika, tako da v Infri ne vedo, kdaj bodo lahko sploh podpisali pogodbo. Tudi če bi bil izvajalec že dokončno izbran, pa tega ne bi mogli narediti, saj jim je minister za finance šele na dan seje podpisal odobreno poročilo za najem posojila. Gradnjo bazena bi lahko ob ugodnih vremenskih in drugih razmerah izpeljali najhitreje v letu in pol, razpisni rok pa je 24 mesecev.

Zaradi zamude pri gradnji akumulacijskega bazena bo zagotovo nastala velika gospodarska škoda, mesečno znaša ta približno pol milijona evrov, v dveh letih, kolikor bo po nekaterih optimističnih napovedih zamude, pa bo tako HESS izgubil kar dvanajst milijonov evrov.

Zaradi bojkota pri sprejemanju Državnega prostorskega načrta za HE Brežice in HE Mokrice še vedno ni znano, kdaj bo javna razgrnitev, kaj šele, kdaj bo potrjen državni prostorski načrt. Koncesionar zaradi negativnega mnenja sektorja za celovito presojo vplivov na okolje na okoljskem ministrstvu zdaj že četrtič dopolnjuje okoljsko poročilo, kar je po mnenju vseh članov odbora za HE na Spodnji Savi nezaslišano. S tem se strinja tudi **Cveto Kosec**, ki na direktoratu za energetiko ministrstva za gospodarstvo skrbi za projekt savske verige.

Predsednik odbora za HE **Niko Galeša** pa z grenkobo ugotavlja, da se z enakimi težavami ubadajo že dve leti. Tudi po osmomarčevskem obisku posavske delegacije pri predsedniku vlade Borutu Pahorju in njegovem obisku gradbišča HE Krško 9. aprila letos, se namreč kljub drugačnim obljubam ni kaj bistveno premaknilo. In to kljub temu, da je takrat premier poudaril, da je gradnja verige HE na Spodnji Savi nacionalnega pomena.

OKTOBRA VEČJI OBSEG POSLOV IN TUDI CENE

Celotni obseg sklenjenih poslov je oktobra dosegel 26.009 MWh. Povprečna mesečna cena za Base je znašala 51,98 EUR/MWh in 58,45 EUR/MWh za Euro-peak. Vsi posli so bili sklenjeni na urni avkciji za slovenski borzni trg. Na srbskem borznem trgu oktobra ni bilo sklenjenih poslov. Ponudbe v skupni količini 235.706 MWh so bile vnesene na urni avkciji za slovenski borzni trg. Oktobra preko trgovalne platforme ComXerv ni bilo posla posredovanega v kliring (OTC).

Borzen

Organizator trga z električno energijo, d.o.o.

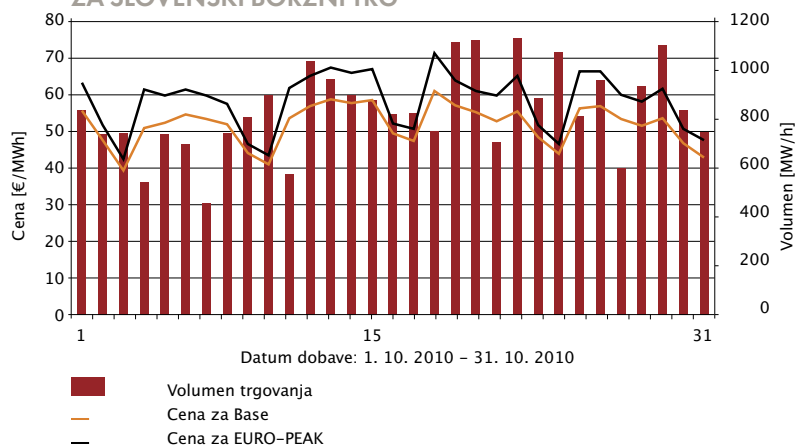
SEPTEMBRA VEČ POZITIVNIH IN MANJ NEGATIVNIH ODPSTOPANJ

Novembra je Borzen, organizator trga z električno energijo, izvajal obračun za september. Skupna pozitivna odstopanja električne energije vseh bilančnih skupin so se v primerjavi s predhodnim mesecem povečala za 18,44 odstotka na 24.719,43 MWh. Skupna negativna odstopanja električne energije vseh bilančnih skupin pa so se znižala za 18,43 odstotka na 31.618,93 MWh. Skupna odstopanja so za ta mesec znašala -6.899,50 MWh.

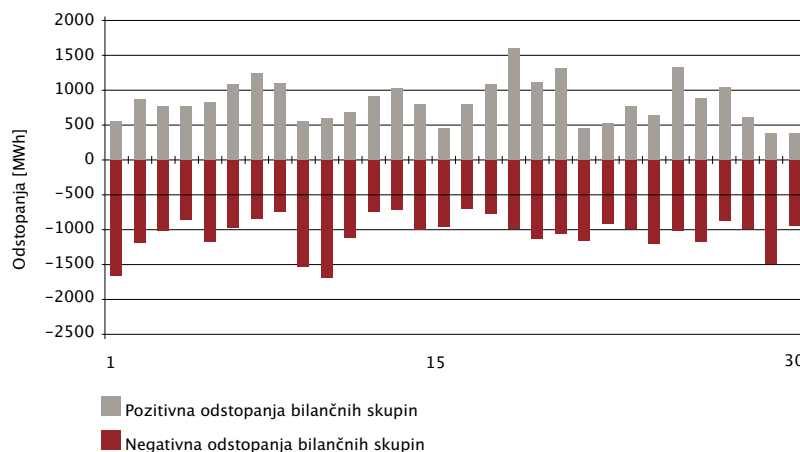
KOLIČINSKI OBSEG OKTOBRSKIH POGODB MANJŠI ZA 7 ODPSTOKOV

Skupno število evidentiranih zaprtih pogodb z uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti je bilo oktobra v primerjavi s septembrom višje za 2,3 odstotka. Količinski obseg evidentiranih zaprtih pogodb je bil v istem obdobju manjši za 7 odstotkov, oziroma 1.396.773 MWh. Skupni uvoz električne energije v Slovenijo je bil oktobra za 30,6 odstotka višji kot v predhodnem mesecu in je znašal 804.972 MWh. V enakem obdobju zaznavamo tudi za 33,2 odstotka nižji izvoz električne energije iz Slovenije, ki je znašal 591.801 MWh.

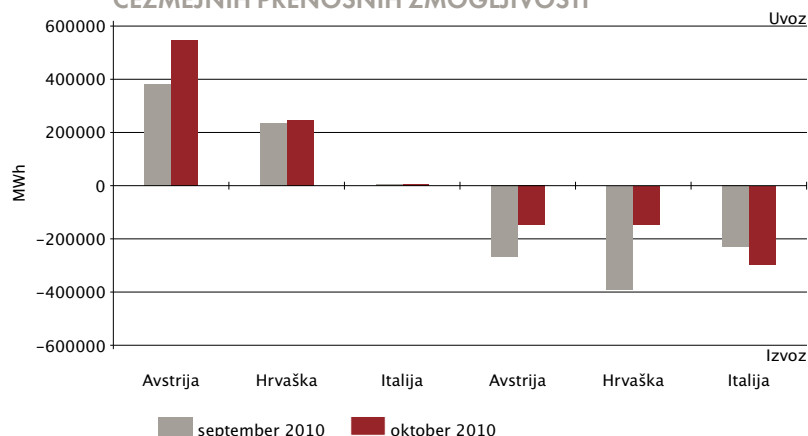
CENE IN KOLIČINE NA URNI AVKCIJI ZA SLOVENSKE BORZNE TRG

VREDNOSTI POZITIVNIH IN NEGATIVNIH ODPSTOPANJ V SEPTEBRU 2010

EVIDENTIRANE ZAPRTE POGODBE Z UPORABO ČEZMEJNIH PRENOSNIH ZMOGLJIVOSTI

NA PODROČJU UČINKOVITEJŠE RABE ENERGIJE BO TREBA DELATI VEČ

Slovenska podjetja so pri uvajanju ukrepov učinkovitejše rabe energije in drugačnega odnosa do okolja še v začetni fazi, saj več kot 80 odstotkov vprašanih podjetij sploh nima izdelane strategije za varčevanje z električno energijo. Zelo malo podjetij ima tudi izdelano podrobno analizo tovrstnih stroškov, pri čemer največ elektrike poleg v proizvodnji porabijo za razsvetljavo.

SODO je v sodelovanju z EPF Univerze v Mariboru letos znova izvedel raziskavo stališč poslovnih odjemalcev do elektroenergetske problematike v Sloveniji. SODO, ki si prizadeva za odgovorno ravnanje do okolja, se je za raziskavo odločil z namenom preveriti stališča in razlike v stališčih poslovnih uporabnikov električne energije do elektroenergetske problematike v Sloveniji v letih 2009 in 2010. Usmerjenost v poslovni segment porabnikov električne energije izhaja iz dejstva, da poslovni odjemalci v Sloveniji porabijo kar 70 odstotkov celotne električne energije iz distribucijskega omrežja, kar drugače rečeno pomeni, da lahko tudi največ prispevajo k njeni učinkovitejši rabi.

Raziskava je na območju celotne Slovenije zajela 518 velikih, srednjih in malih podjetij ter javno izobraževalnih ustanov, pri čemer je polovica podjetij bila istih kot leta 2009. Raziskovalna vprašanja v obsežni raziskavi so se nanašala predvsem na naslednje vsebinske sklope: vprašanja o zaznavanju cen električne energije in omrežnine, o načinu porabe energije ter pripravljenost podjetij na spremembe, odnos podjetij do varstva okolja, poznavanje različnih načinov proizvodnje električne energije, zadovoljstvo s trenutno porabo, pogoji za investicije v alternativne vire energije ter v pripravljenost na varčno rabo energije.

STROŠKI ZA ELEKTRIČNO ENERGIJO OČITNO ŠE NISO DOVOLJ VISOKI, DA BI SPODBUJALI VARČEVALNE UKREPE

V SODU opažajo, da se slovenska podjetja sicer zavedajo vrednot učinkovite in varčne rabe električne energije, vendar bo potrebno še veliko dela in aktivnosti, da bomo skupaj uspešnejši pri izboljšanju zavedanja glede omejenosti električne energije ter negativnih okoljskih učinkov njene proizvodnje. To dokazujejo številni podatki, ki izhajajo iz raziskave. Tako zgolj 16 odstotkov vseh vprašanih meri ogljični (CO₂) odtis. Čeprav delež električne energije sestavlja v tretjini vprašanih podjetij kar 76 odstotkov vseh poslovnih stroškov (glede na leto 2009 se je ta odstotek sicer zmanjšal za skoraj 7 odstotkov), kar 70 odstotkov vprašanih za obnovljive vire energije ni pripravljenih plačati več. Več kakor 80 odstotkov udeleženih podjetij v raziskavi tudi nima izdelane strategije za varčevanje z električno energijo, skrb zbujajoč pa je podatek, da se je delež teh podjetij glede na leto 2009 celo povečal za 4 odstotke.

Presenetljiv je tudi podatek, skoraj 80 odstotkov podjetij nima izdelane ocene stroškov ob izpadu električne energije, kljub temu, da je več kot 50 odstotkov porabe električne energije namenjene potrebam proizvodnje in delovnim procesom. Skoraj 30 odstotkov električne energije podjetja, ki so sodelovala v raziskavi, porabijo za razsvetljavo, 9,6 odstotka energije gre za prezračevanje in klimatizacijo in manj kot 2 odstotka za pripravo tople sanitarne vode. Le 7 odstotkov vprašanih podjetij pa električno energijo namenja za ogrevanje.

PODJETJA ZA KAKOVOST IN OBNOVLJIVE VIRE NISO PRIPRAVLJENA PLAČATI VEČ

Podjetja se drugače po rezultatih iz raziskave dobro zavedajo davčnih spodbud, subvencij in nepovratnih sredstev, namenjenih zmanjšanju porabe električne energije. Tako je zaznati poznavanje delovanja in subvencij EKO Sklada pri več kakor 80 odstotkov vprašanih. Hkrati pa ima manj kot 4 odstotke podjetij tako imenovano energetska izkaznico, kar 56 odstotkov vprašanih pa izkaznice sploh ne pozna, čeprav je bilo takšnih podjetij za 7 odstotkov manj kot leta 2009. Zanimivo je tudi, da velik delež vprašanih podjetij za kakovostnejšo oskrbo električne energije ni pripravljen plačati več, pri čemer tudi niso pripravljeni plačati višje cene za energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov.

Razveseljiv pa je podatek, da se večja odstotek podjetij, ki so že ali pa so v postopku investiranja v pridobivanje električne energije iz obnovljivih virov energije. Od tega 56 odstotkov podjetij investicije pogojuje s pridobivanjem nepovratnih sredstev oziroma subvencij, kar je sicer nekaj manj kot v raziskavi leto prej.

Glede na razlike stališč poslovnih uporabnikov do elektroenergetske problematike v Sloveniji v letih 2009 in 2010 lahko v grobem strnemo, da še vedno obstaja nizka stopnja ozaveščenosti o okoljski problematiki, kar nakazuje tudi podatek o tem, da večina podjetij tudi še nima certifikatov o ravnanju z okoljem. Zaznane pa so tudi spremembe pri izbiri energentov. Tako je v tem letu manj podjetij uporabljalo zemeljski plin, več podjetij pa uporablja dizelsko gorivo in motorni bencin, manj daljinsko toploto in več premog. Med drugimi viri energije, ki so jih podjetja sicer navajala v manjšem obsegu, pa nastopajo še sončna energija, geotermalna energija in uporaba toplotnih črpalk.

KLJUB POŠKODBAM VODOV OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO NEMOTENA

V Elektru Ljubljana so kot prvi v Sloveniji pred desetimi leti v svoje srednje napetostno distribucijsko omrežje začeli vgrajevati tako imenovane univerzalne kable. Razlog za njihovo uvedbo so bile havarije februarja 1999, ko je prišlo do pojava žledu na delu oskrbovalnega območja Elektra Ljubljana okolice. Ta je povzročil uničenje celih ali pa delov nadzemnih vodov z golimi in pol izoliranimi vodniki predvsem na gozdnatih predelih. Univerzalni kabel pa zagotavlja visok nivo varnosti in odlične obratovalne lastnosti ter zmanjšuje možnost okvar in izpadov napajanja zaradi neugodnih vremenskih razmer.

Teža žledu, ki se je nabiral na vejah dreves, je namreč povzročila lom vej in dreves, ki so padali na vodnike nadzemnih vodov in povzročili pretrgane vodnike, zvite konzole, lome izolatorjev ter lesenih oporišč. Zaradi tega je imelo podjetje Elektro Ljubljana na prizadetem območju velike težave z nemoteno dobavo električne energije ter z odpravljanjem posledic žledu oziroma obnovo poškodovanih nadzemnih vodov.

ELEKTRO LJUBLJANA PRVI PRI VGRADNJI UNIVERZALNIH KABLOV

Po besedah vodje oddelka za tipizacijo v Službi za koordinacijo vzdrževanja in razvoja na Elektru Ljubljana in takratnega vodje strokovne službe na DE Ljubljana okolica **Borisa Sterleta**,

»Univerzalni kabel zagotavlja visoko raven varnosti in odlične obratovalne lastnosti ter zmanjšuje možnost okvar in izpadov napajanja porabnikov z električno energijo zaradi neugodnih vremenskih razmer.«

so prvič o univerzalnem kablu razpravljali konec februarja 1999 pri analizi odprave že omenjenih havarij. Ker se je na podlagi skandinavskih izkušenj, predvsem švedskih, kabel izkazal za zelo perspektivnega, je bil sam glavni pobudnik za njihovo uporabo na distribucijskem omrežju Elektro Ljubljana.

Univerzalni kabel ima vse lastnosti klasičnega kabla, njegova glavna prednost pa je, da ga je moč uporabljati brez prekinitve na celotni trasi kot nadzemni kabel in na krajše razdalje pod zemljo. Pod zemljo se vgrajuje zlasti pri križanjih z drugo infrastrukturo, potmi in povsod tam, kjer se po zraku vod ne more izvesti. Njegova teža in s tem povzročata sprememb tipiziranih delov nadzemnih vodov, predvsem lesenih drogov. Kabel je odporen na žled, sneg, padce dreves in dotike vej, zaradi ugodne teže in s tem nepotrebne statične ojačitve drogov pa je ugoden za montažo na obstoječih stojnih mestih. Odporen je tudi na udare strele. Odpornost na mehanske obremenitve pomeni, da je trajnost kabla v njegovi življenjski dobi

30 do 40 let zagotovljena. Največja prednost njegove uporabe pa je, da daljnovod kljub poškodbam še vedno lahko nemoteno obratuje. Tako lahko poškodbe daljnovoda odpravimo tudi pozneje v boljših vremenskih razmerah. Prednost kabla je tudi hitra montaža na obstoječe 20 kV daljnovode, za kar ni potrebnih nikakršnih predelav in dodelav ter iskanja nove trase daljnovoda. Še posebno se izkaže tam, kjer je potreben večkratni prehod iz nadzemnega v podzemni vod bodisi zaradi bližnjih objektov, zahtev lastnikov zemljišč, okoljevarstvenega vidika ali nedostopnosti terena. Z univerzalnim kablom se zmanjša potreben gozdni posek, saj je kabel polno izoliran in je v času gradnje potreben le manipulativni prostor, v času obratovanja pa se dopušča zaraščanje z drevjem. Tako Elektro Ljubljana skrbi tudi za varovanje okolja.

Kljub nekoliko višjim začetnim stroškom pa vse našteje prednosti v končni fazi pripeljejo k pocenitvi investicije, hitrejši izgradnji, cenejšemu vzdrževanju in zanesljivejšemu obratovanju. Poskusno vgradnjo univerzalnega kabla so v Elektru Ljubljana izvedli ob rekonstrukciji 20 kV daljnovoda Peščenik na odcepu Žalna–Velika Loka na območju Nadzorništva Grosuplje. Prav na tem delu voda je prihajalo do stalno ponavljajočih se okvar zaradi neugodnega poteka trase vzdolž vrha hriba na dolžini od 500 do 800 metrov. Ob neugodnih vremenskih razmerah je pogosto prišlo do padcev dreves in vej na vod. Ker pa je bil to glavni vod za napajanje odjemalcev na območju od Grosupljega do Ivančne Gorice, izpadi niso bili dopustni. Da bi preizkusili vse lastnosti univerzalnega kabla in odkrili morebitne slabosti, so del voda zgradili nadzemno in del podzemno.

To je bil prvi primer vgradnje univerzalnega kabla v Sloveniji. Ker se je izkazal za ekonomsko in tehnično upravičenega, ima danes Elektro Ljubljana na svojem distribucijskem omrežju vgrajenih že precej kilometrov univerzalnega kabla tako nad zemljo kot pod njo, še poudarja Boris Sterle.

Foto arhiv Elektro Ljubljana

S SVOJIMI REŠITVAMI LAHKO K RAZVOJU ENERGETIKE PRISPEVAMO ŠE PRECEJ VEČ

Vodenje Elektroinštituta Milan Vidmar (EIMV), vodilnega slovenskega inženirskega in znanstveno-raziskovalnega inštituta na področju elektroenergetike in splošne energetike, je prvega aprila prevzel dr. Boris Žitnik. Ker gre za edino tovrstno institucijo v Sloveniji, je njegovo delo še toliko bolj odgovorno. Najpomembnejša usmeritev v prihodnosti pa je zagotovo ohraniti vlogo, ki si jo je inštitut s svojim delom pridobil v 62 letih delovanja, je povedal dr. Boris Žitnik.

Dr. Boris Žitnik je na inštitutu zaposlen od leta 1998. Od vsega začetka je delal na Oddelku za visoke napetosti, kjer je sodeloval pri pripravi različnih projektov, izdelavi strokovnih mnenj, študij ter delal v laboratoriju za visoke napetosti. Pozneje je postal vodja Oddelka za visoke napetosti in elektrarne.

Ste se za kandidaturo za direktorja inštituta odločili tudi zaradi preteklih izkušenj z delom na inštitutu?

»Poznam delovanje inštituta, poznam elektroenergetski sistem in partnerje, s katerimi sodeluje inštitut. Tudi pri delu na Oddelku za visoke napetosti in elektrarne sem se dosti srečeval z zunanjimi partnerji, ker je bila taka narava mojega dela. Zato mislim, da je prednost, če na mesto direktorja pride človek od znotraj, ker pozna delo in ga lahko potem uspešno nadaljuje.«

Kje vi vidite vlogo inštituta?

»Že od vsega začetka je inštitut mišljen kot podpora elektrogospodarstvu. Tudi naš namen in cilj je, da se ta vloga ohrani. Inštitut kot tak je vodilna inženirska in znanstveno-raziskovalna institucija, ki podpira delovanje elektroenergetskega sistema. Delo inštituta je organizirano v okviru več oddelkov, ki pokrivajo posamezna področja. S tehnološkega in ekonomskega vidika inštitut obravnava proizvodne, prenosne in distribucijske sisteme. Izdeluje idejne in izvedbene študije, ekspertna poročila, tehnološke, ekološke in druge analize, izvaja nadzor nad kakovostjo in delovanjem elektroenergetskih sistemov ter naprav. Tako praktično pokriva celoten elektroenergetski sistem.«

Komu ponujate svoje storitve?

»Ključni so elektrogospodarski subjekti. Večina naših storitev je namenjena prenosnim, distribucijskim in proizvodnim podjetjem. Manjši del pa tudi drugi industriji in drugim naročnikom, kot so ministrstva, državni in lokalni organi, ter drugim naročnikom s področja lokalne uprave in še komu, odvisno od posameznih nalog.«

Kako inštitut nastopa na trgu?

»Inštitut je ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti, vendar ni vezan na subvencije oziroma podpore države. Svoj obstoj si tako v celoti zagotavlja prosto na trgu raziskovalno-razvojnih in drugih strokovnih storitev. Kot kateri koli drug pravni subjekt torej deluje popolnoma tržno.«

Je torej finančna kriza prizadela tudi inštitut?

»Krizo opazimo tudi mi in se ji poskušamo prilagajati. Zmanjšujemo stroške in se poskušamo organizirati tako, da bi lahko najlažje odgovorili nanjo. Naše storitve prilagajamo potrebam naročnikov, saj so njihove zahteve v času krize temeljito pretehtane, rešitve v praksi pa krepko preverjene. Zato moramo biti na to pripravljene z vsem razpoložljivim potencialom. Potrebne so izpopolnitve ter dodatni in na nov način delujoči mehanizmi. Le tako nam bo uspelo premagati krizo in hkrati našim naročnikom omogočiti kakovostne storitve. In navsezadnje bodo ti mehanizmi zagotavljali dovolj velik obrambni ščit pred vplivi konkurence in dodatnimi težavami.«

Kdo je pravzaprav vaša konkurenca?

»Inštitut pokriva celotno področje elektroenergetike in dejansko smo v Sloveniji edin takšen subjekt. Je pa opazne kar veliko konkurence v obliki manjših podjetij, ki so večinoma v zasebnem lastništvu in ki pokrivajo določena parcialna področja. Konkurenco nam torej pomenijo na teh področjih. Vendar moram omeniti tudi nekaj konkurenčnih prednosti inštituta. Na inštitutu je zaposlenih skoraj 90 in mislim, da je to že takšna kritična masa strokovnjakov, ki lahko na stvari pogleda celovito. Ti strokovnjaki imajo bogate izkušnje. Ne nazadnje je naša konkurenčna prednost tudi ta, da smo v tem prostoru navzoči že 62 let. Poznamo elektroenergetski sistem, soustvarjali smo razvoj tega sistema, zato smo elektrogospodarstvu sposobni ponujati storitve na ustrezni ravni.«

Kakšno je sodelovanje inštituta z državo in ali sodelujete pri pripravi kakšnih zakonov?

»Sodelovanje je minimalno. Prav tako nismo sodelovali pri pripravi Nacionalnega energetskega načrta, čeprav bi zagotovo lahko dali svoj prispevek, saj že od vsega začetka sodelujemo pri razvoju elektroenergetskega sistema, načrtujemo prenosno in distribucijsko omrežje, proizvodne vire in vključevanje teh virov v omrežje. Torej, dihamo z elektroenergetskim sistemom. Mislim, da bi lahko to sodelovanje v prihodnje še precej okrepili.«

Sodelujete tudi s sorodnimi tujimi institucijami?

»Sodelujemo z več institucijami, in to sodelovanje poteka že vse od ustanovitve inštituta. Sodelujemo z institucijami iz Evrope in z institucijami z območja nekdanje Jugoslavije.«

Katere so trenutno najbolj aktualne teme, s katerimi se ukvarja inštitut?

»Ohranjamo teme, ki jih pokrivamo že vseskozi. Torej v zvezi z načrtovanjem elektroenergetskega sistema, nalogami glede obratovanja, vplivov elektroenergetskega sistema na okolje in z analizami stanja elektroenergetske opreme. V okviru aktualnih tem oziroma tistih, ki so razvojno naravnane in jim ta trenutek namenimo največ pozornosti, bi omenil pametna omrežja. Poudariti moram, da je inštitut na tem področju precej dejaven. Pripravili smo vizijo razvoja koncepta pametnih omrežij v Sloveniji. Na

Dr. Boris Žitnik, direktor Elektroinštituta Milan Vidmar.

Foto Polona Bahun

področju pametnih omrežij pri določenih projektih, kot sta Supermen in KiberNet, inštitut sodeluje tudi z drugimi institucijami in industrijo. Ti projekti so delno financirani tudi s strani EU. Sodelujemo tudi pri projektu, kjer razvijamo moderne instrumentne transformatorje ter kot podizvajalec v okviru kompetenčnega centra Napredni sistemi učinkovite rabe električne energije, ki je bil ravno nedavno izbran na razpisu Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Druga aktualna tema, ki bi jo omenil, je prenos električne energije oziroma daljnovodi. Veliko pozornosti namenjamo sodobnim tehnologijam prenosa in možnostim, ki nam jih ponujajo te tehnologije (na primer kompaktiranje daljnovodov). V prihodnje bo namreč mogoče na ta način zmanjšati vplive daljnovodov na okolje in s tem bodo ti linijski objekti postali bolj sprejemljivi za okolico. V tem okviru razvijamo tudi sistem za obratovalni monitoring daljnovodov. Tak sistem bi nam lahko omogočal dodatno obremenitev daljnovoda oziroma dodatno izkoriščanje zmogljivosti in povečanje prenosnih zmogljivosti. Vsi namreč vemo, kako težko in dolgotrajno je danes v prostor umeščati nove daljnovode.«

Kaj pa obnovljivi viri, električna vozila?

»Gre trenutno za zelo aktualni temi, ki se jima posvečamo v okviru pametnih omrežij. Obnovljivi viri in električna vozila prispevajo k zmanjševanju obremenitev okolja, in podpiramo njihovo uporabo. V razvoj električnih vozil se veliko vlaga, in kot kažejo težnje, se lahko njihovo število v naslednjih nekaj letih precej poveča. Seveda bo treba zgraditi vso infrastrukturo za napajanje

teh vozil. Kar pa zadeva obnovljive vire, jih je treba priključiti na električno omrežje, in dokler je razpršenih virov relativno malo, ni večjih problemov in omrežje to sprejme. Glede na načrte, ko naj bi se število teh virov povečevalo, pa bo priključevanje v omrežje postalo problematično, kar se v določenih primerih že kaže. Spremenile se bodo napetostne razmere, pretoki moči, posledično pa tudi pogoji obratovanja in nastavitve zaščit. Skratka, koncepte načrtovanja in obratovanja bo treba prilagoditi obnovljivim oziroma razpršenim virom. To se bo reševalo s pametnimi omrežji, kar pa seveda stane. Poudaril bi še, da so pametna omrežja nadgradnja obstoječega »klasičnega« omrežja in je torej ustrezno zgrajeno in vzdrževano obstoječe omrežje pogoj za pametna omrežja. Tudi ukrepi za učinkovitejšo rabo električne energije na porabniški strani so del pametnih omrežij. Gre za upravljanje porabe električne energije in pametne števec, ki lahko veliko pripomorejo k zmanjšanju porabe električne energije na strani porabnika. Na ta način poskušamo stimulirati potrošnika, da postane aktivnejši člen v elektroenergetskem sistemu in s tem vpliva na zmanjšanje porabe električne energije.«

Inštitut že tradicionalno organizira tudi različne dogodke, kot sta Vidmarjevi in Höflerjevi dnevi. Kaj takšni dogodki pomenijo inštitutu?

»V današnjih časih je glavni pogoj, da si lahko navzoč na trgu in dobiš delo, da si dober, da dobro opraviš svoje delo in da so zadovoljni tudi naročniki. Vendar samo dobro delo ali izdelek ni več dovolj. Na trgu se je treba pokazati, promovirati svoje storitve, zamisli in izdelke ter tako ohraniti partnerje in pridobiti nove naročnike. Dejansko moraš biti viden in razpoznaven. Prav v ta namen že dalj časa prirejamo takšne dogodke in na njih predstavimo svoje delo, nanje pa povabimo partnerje iz Slovenije in tujine. Letos smo organizirali oba omenjena dogodka, na katerih smo prikazali, kaj in kako delamo ter kam gre razvoj na posameznih področjih elektroenergetike. Na ta način naši partnerji vidijo naš trud, ki ga vlagamo v razvoj in v naše storitve. Tako Vidmarjev dan spomladi kot Höflerjevi dnevi v prejšnjem mesecu so bili dobro sprejeti. Obisk je bil zelo dober in odzivi udeležencev na izbrane teme pozitivni, kar se je pokazalo tudi v razpravah. Menim, da je prav, da se izpostavljajo problemi, izmenjajo mnenja in različni vidiki, saj lahko to pripomore k reševanju aktualnih problemov.«

Kakšno vizijo razvoja inštituta ste si zadali in kje ga vidite v prihodnosti?

»Vlogo inštituta, takšno, kot jo ima danes, torej vodilne inženirske in znanstveno-raziskovalne institucije na področju elektroenergetike in splošne energetike v Sloveniji, primerljive z zahtevami evropskega trga, si želimo ohraniti tudi v prihodnje. Prihodnji razvoj inštituta mora biti v prvi vrsti usmerjen v visoko strokovno znanje, strokovno etiko, neodvisnost in nepristranskost. Za to se bomo trudili vsi na inštitutu, saj se zavedamo, da je to odgovorna naloga in je vanjo treba vložiti veliko truda.«

NAPREDNO MERJENJE IZ PILOTNIH PROJEKTOV PREHAJA V MASOVNO UPORABO

Slovenski nacionalni komite Cigre-Cired je v začetku novembra pripravil drugi posvet v sklopu tematskih posvetov na temo aktivnih omrežij v Sloveniji. Tokrat so osvetlili področje sistemov in tehnologij naprednega merjenja, tako z vidika dosedanjih izkušenj, kot pogleda na njegov nadaljnji razvoj. Govorili so o zakonodaji na tem področju, tehnoloških in ekonomskih pogledih in o izkušnjah, ki si jih je pridobila industrija, ki ponuja izdelke in rešitve s tega področja.

Kot je v nagovoru udeležencem posveta poudaril predsednik združenja Cigre – Cired mag. **Krešimir Bakič**, gre za pomembno področje razvoja slovenske energetike, cilj vseh pa mora biti takšen elektroenergetski sistem, ki bo Slovenijo postavil ob bok drugim evropskim državam.

Po besedah predstavnika podjetja IskraEmeco **Milana Kožoleta** je ključno področje za varno prihodnost interoperabilnost naprav (števecev), ki omogočajo izmenjavo podatkov med sistemi. Glavni cilj je zato zagotoviti evropske standarde interoperabilnosti, ki pa nastajajo prepočasi.

Sebastijan Lupša iz podjetja Landis&Gyr je spregovoril o tem, kje je trenutno Evropa in kje Slovenija ter kaj smo na področju naprednih tehnologij merjenja naredili v zadnjih treh letih. V te tehnologije največ vlagajo v Skandinaviji, precej pa sta napredovali tudi Anglija in Italija. V Sloveniji je izpostavil predvsem pilotni projekt Elektra Ljubljana o uvedbi sistema AMM na območju Žirov, Logateca in Vrhnike. Ta projekt je pomemben zato, ker je pokazal, kako naj se distribucijska podjetja pripravijo na masovno uporabo teh sistemov.

Ivan Turk je predstavil skupino ABB, ki je vodilna skupina v svetu na področjih energetike in avtomatizacije in omogoča strankam v distribuciji in industriji povečanje kakovosti in učinkovitosti hkrati z zmanjševanjem škodljivih vplivov na okolje. Prisotna je v več kakor sto državah, med katerimi je tudi Slovenija.

Bojan Mahkovec iz podjetja Elpros je predstavil platformo za vodenje in nadzor elektroenergetskega sistema Unifusion. Sistem je namenjen naprednim omrežjem, omogoča pa vodenje in nadzor elektroenergetskega sistema s stališča vplivov virov električne energije in odjemnikov.

Auguste Ankou iz podjetja Itron je poudaril, da je danes napredno merjenje dejstvo, zato številne države v Evropi že izvajajo pilotne projekte, ki ko nujni, saj pametna omrežja predstavljajo veliko spremembo.

Funkcionalne zahteve in tehnične kriterije sistema AMI za Slovenijo je podal **Andrej Souvent** z Elektroinštituta Milan Vidmar. Po njegovih besedah je sistem merjenja treba posodobiti zaradi zahtev po varčevanju z energijo, zahtev po učinkoviti rabi energije, zahtev po večjem deležu obnovljivih virov, k temu pa kličejo tudi razvoj novih tehnologij in storitev. Posodobitev mora biti izvedena v skladu z minimalnimi funkcionalnimi zahtevami in komunikacijskimi zahtevami.

O načrtu uvedbe sistema AMI v Sloveniji je spregovoril **Gregor Omahen** z Elektroinštituta Milan Vidmar. Po direktivi o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo moramo do leta 2012 narediti ekonomsko analizo stroškov in koristi sistema naprednega merjenja, saj je do leta 2020 vsaj 80 odstotkov odjemalcev, za katere ekonomska analiza pokazuje pozitivne rezultate, treba opremiti s sistemi AMI. Metodologija ekonomske analize mora vključevati: analizo stroškov in koristi, izračun ekonomske upravičenosti, analizo občutljivosti, izračun vpliva na omrežnino in

»Sistemi naprednega merjenja so pomembno področje razvoja slovenske energetike, cilj pa mora biti takšen elektroenergetski sistem, ki bo Slovenijo postavil ob bok drugim evropskim državam.«

možnosti financiranja naložb. Skupni investicijski izdatki uvedbe znašajo 206 milijonov evrov, od tega bo 160 milijonov namenjenih opremi. Koristi bodo imeli vsi: odjemalci, sistemski operater distribucijskega omrežja, sistemski operater prenosnega omrežja, dobavitelji električne energije in tudi podjetja, ki se bodo imela možnost priključiti na sistem. Težava pri uvedbi je le njegovo financiranje, saj denarja ni dovolj, pričeti pa bi morali čim prej.

Načrt uvedbe sistema AMI v Sloveniji so predstavila tudi distribucijska podjetja.

Miran Rošar in **Kristijan Koželj** sta predstavila izkušnje Elektra Celje. S projektom so začeli oktobra 2005, celotna zamenjava pa se bo izvedla konec leta 2016. Trenutno je nameščenih 37 tisoč števecv (prek 25 tisoč na daljinskem odčitavanju) dveh proizvajalcev in 200 koncentradorjev v transformatorskih postaj. Ocenjena vrednost projekta je 23 milijonov evrov.

Damjan Prašnikar je povedal, da je podjetje Elektro Gorenjska izvedlo že kar nekaj pilotnih projektov na področju AMI sistemov. Tako se lahko pohvalijo s prvim tovrstnim projektom v Sloveniji, ki datira v leto 2008. Zadali so si cilj, da bodo v petih letih zamenjali 85 tisoč števecv z naprednimi, začetek zamenjave v večjem obsegu pa je predviden junija 2011.

Igor Podbevšek z Elektro Ljubljana je predstavil projekt AMI Žiri. Na tem območju imajo 6.500 odjemalcev. Vrednost investicijske naložbe je znašala 1,5 milijona evrov, projekt pa je pokazal, da se bistveno zmanjšajo stroški vzdrževanja in delovanja sistema merjenja, odkrili pa so tudi precej zlorab in nepooblaščenih posegov. Takšen projekt so izvedli tudi na območju Domžal, kjer imajo 18 tisoč odjemalcev. Vrednost investicije je znašala 3,5 milijona.

Kot so poudarili ob koncu srečanja, so napredni merilni sistemi podlaga za pametno omrežje. In kot kaže praksa, so slovenski distributerji prvo fazo njihovega uvajanja, torej izvedbo pilotnih projektov, dejansko že sklenili in so danes pred drugo fazo – masovno udejanjanje tega v praksi.

ČRNOGORCI VEČ SREDSTEV TUDI ZA ENERGETIKO

V Črni gori so v skladu z državno strategijo razvoja energetike do leta 2025 in akcijskim načrtom uresničili že vrsto aktivnosti, namenjenih uresničevanju energetskih projektov, kot so gradnja hidroelektrarn na Morači in Komarnici, gradnja malih HE ter gradnja objektov za izkoriščanje vetra pri proizvodnji električne energije. Poleg tega so uresničili tudi več projektov revitalizacije in posodobitve obstoječih proizvodnih, prenosnih in distribucijskih objektov. Od leta 2007, ko so sprejeli energetske strategije, pa do danes so v revitalizacijo obstoječih elektrarn investirali okrog 45 milijonov evrov, v obnovo in razširitev distribucijske mreže pa okrog 28 milijonov evrov. Za povezovanje črnogorskega elektroenergetskega sistema s sosednjimi sistemi pa sta pomembna projekt za zgraditev daljnovoda 400 kV Podgorica-Tirana ter projekt za zgraditev podmorske elektroenergetske povezave med prenosnimi mrežami Črne gore in Italije. Trenutno črnogorsko elektrogospodarstvo (EPCG) razpolaga s skupno inštalirano močjo 868 megatov. Pri tem HE Perućica in HE Piva pokrivata 76 odstotkov, TE Plevlja pa 24 odstotkov. Lastnika družbe EPCG, ki zaposluje okrog tri tisoč zaposlenih, sta država Črna gora s 55 odstotki in italijanska družba A2A s 43,7 odstotka. | epcg.co.me |

ZELENA REŠITEV UGODNEJŠA OD FOSILNIH GORIV

Kot je pokazala študija, ki jo je izvedel Inštitut za tehnično termodinamiko Nemškega vesoljskega centra (DLR), bi lahko v Evropi leta 2050 iz obnovljivih virov pridobili 97 odstotkov vse električne energije in 92 odstotkov vse energije v končni rabi, pri čemer bi zmanjšali izpuste toplogrednih plinov za 95 odstotkov. Ta študija je bila ena od osnov za pripravo Energetske [R]evolucije, ki jo je predstavila nevladna organizacija Greenpeace. Po mnenju Frauke Thies, svetovalke za energetske politiko EU, se vlaganja za doseg omenjenih ciljev izidejo tudi stroškovno. Do leta 2030 so stroški za investicije po zelenem scenariju še nekoliko višji kot v primeru nadaljevanja uporabe fosilnih goriv in jedrske energije, leta 2035 pa se trend spremeni v korist zelenega scenarija, ki bi do leta 2050 prinesel za 800 milijard evrov prihrankov oziroma zmanjšanje cene za kilovatno uro električne energije za 2,8 centa. To je ravno nasprotno tistemu, čemur smo priča zdaj – zaradi subvencij za obnovljive vire in taks, ki jih uvajajo vlade, je energija za potrošnika čedalje dražja. Kot pravi Thiesova, je treba gledati na zelene investicije in stroške dolgoročno in v tem primeru se pokaže, da je zelena rešitev ugodnejša od ohranitve fosilnih goriv. | razgledi.net |

HÖEFLERJEVI DNEVI LETOS ŽE DESETIČ

V Portorožu je 10. in 11. novembra potekalo mednarodno strokovno posvetovanje Höeplerjevi dnevi, ki ga organizira Elektroištitut Milan Vidmar. Letošnja rdeča nit srečanja je bila umeščanje daljnovodov v prostor, nadvse aktualna tematika, ki investitorjem v zadnjih letih povzroča čedalje več težav. Rešitve tudi v uporabi sodobnih tehnologij.

Höeplerjevi dnevi so postali že tradicionalno srečanje domačih in tujih strokovnjakov s področja visokonapetostne tehnike, saj je bilo letos organizirano že deseto tovrstno srečanje, ki se ga je udeležilo okrog 150 strokovnjakov iz domovine in tujine. Kot je v pozdravnem nagovoru poudaril direktor EIMV dr. Boris Žitnik, je poglobitveni namen tovrstnih srečanj ohranjati, razvijati in promovirati potrebna znanja za reševanje aktualnih energetskih vprašanj in z vključitvijo strokovnjakov iz tujine ohranjati tudi vpetost v mednarodni energetski prostor. S prenosom znanja in izkušenj iz tujine je namreč velikokrat precej lažje odgovoriti na številne izzive, ki jih energetikom ne manjka. Med njimi so zagotovo poleg tehnoloških izboljšav na vseh področjih visokonapetostne in druge elektroenergetske opreme tudi vprašanja, povezana z umeščanjem v prostor, ki zaradi dolgotrajnosti postopkov povzročajo zaostajanja pri gradnji in posodabljanju prenosnih in proizvodnih objektov. Omenjena vprašanja so bila tudi nosilna tema osrednje panelne razprave, v kateri je bilo slišati vrsto zanimivih, pa tudi skrb zbujajočih mnenj.

NOVE TEHNOLOGIJE SE UVELJAVLJAJO TUDI NA PODROČJU VISOKONAPETOSTNIH NAPRAV

Uvodna predavanja so sicer bila namenjena predstavitvi nekaterih ugotovitev večletnih raziskovanj

vodnikov in materialov v povezavi z vplivi na okolje. Tako je Wolfgang Tausend iz podjetja EN BW Transportnetze AG predstavil nemške izkušnje pri obvladovanju hrupa, ki ga še posebej ob deževnih dneh povzročajo vodniki. Kot je povedal, so se večje težave, povezane s hrupom vodnikov, pri njih začele pojavljati ob dvigu napetostnega nivoja z 220 na 380 kV ter zaostritvi tovrstne zakonodaje. Ker so bile pritožbe prebivalcev, ki stanujejo v neposredni bližini daljnovodov, čedalje pogostejše, so se v družbi lotili temeljitih raziskav. Te so pokazale, da se hrup stopnjuje še zlasti ob deževnem vremenu, prav tako pa, da je bistveno (tudi do 9 dB) višji hrup v primeru uporabe novih vodnikov. Meritve na testnih odsekih so potrdile, da je vzrok za to večja hidroskoptičnost starejših vodnikov, zato so se lotili posebne obdelave površine novih vodnikov in s tem dosegli izjemno dobre rezultate. Je pa v nadaljevanju tudi navedel, da pomeni dodatna obdelava vodnikov za približno tretjino višje stroške. Slovenske izkušnje na področju raziskav visokofrekvenčnih in akustičnih motenj, ki nastajajo zaradi razelektritev v zraku na suhi in mokri površini faznih vodnikov, je predstavil dr. Maks Babuder iz EIMV. Kot je dejal, so tudi pri njih opravljene obsežne meritve potrdile, da je mogoče s pomočjo obdelanih površin vodnikov bistveno zmanjšati negativne okoljske učinke oziroma ravni hrupa.

Ena zanimivejših je bila tudi predstavitev Petra Fiersa iz Lumpi-Berndorfa, ki je dejal, da so se težave, povezane z umeščanjem daljnovodov, v prostor začele že v začetku 70. let, in sicer najprej na Japonskem, nekaj let pozneje pa tudi že v Evropi. Zaradi teh težav so se številni proizvajalci elektroenergetske opreme lotili raziskav novih materialov, s katerimi naj bi povečali prepustnost oziroma prenosne zmogljivosti obstoječih daljnovodov. Tovrstne raziskave so v zadnjem času še pospešile spremenjene obratovalne razmere oziroma

Foto Brane Janjič

STROKOVNA SREČANJA

liberalizacija trga z zahtevami po večjih pretokih in povečanih prenosnih zmogljivostih, pojav razpršenih proizvodnih virov in ne nazadnje tudi dejstvo, da se življenjska doba obstoječega omrežja bliža h koncu. Po besedah Petra Fiersa je njihovi družbi uspelo z mešanjem elementov in kombinacijo različnih materialov ustvariti vodnike z bistveno boljšimi tehničnimi značilnostmi, pri čemer so že dodelani do te mere, da omogočajo serijsko proizvodnjo. Da se je mogoče z novimi tehnologijami učinkovito soočiti s prostorskimi omejitvami, je v svoji predstavitvi poudaril tudi **Wolfgang Huiber**, ki je navedel rezultate primerjalne raziskave med klasičnimi in kompaktnimi visokonapetostnimi daljnovodi. Kot je dejal, so ti pokazali, da je mogoče kompaktirane vode poleg vseh drugih prednosti (povečana prenosna zmogljivost, prihranek prostora) zgraditi tudi z do desetine nižjimi stroški.

UMEŠČANJE V PROSTOR POMENI ISKANJE NENEHNIH KOMPROMISOV

Osrednje panelne razprave, ki je bila namenjena osvetlitvi problematike umeščanja daljnovodov in drugih energetskih objektov v prostor, so se udeležili **Marjetica Ilich Štefanec** iz Ministrstva za okolje in prostor, **dr. Maks Babuder**, **mag. Rudi Vončina**, **mag. Stane Vižintin** iz EIMV, **mag. Marko Hrast** iz Eles in **Peter Kaube** iz Elektra Maribor. Razpravljalci so odprli številna vprašanja, od tega, kaj je to estetika in ali so daljnovodi lahko tudi lepi, do prednosti (že omenjeno povečanje zmogljivosti, zmanjšanje elektromagnetnih sevanj, prihranek prostora) in pomanjkljivosti (večje število stebrov, višji stebri) kompaktiranja daljnovodov. Nadalje je bilo opozorjeno, da sedanji postopki umeščanja v prostor trajajo pre dolgo, kar je ne samo slovenski, temveč širši problem, ter da uvajanje novih tehnologij pomeni tudi sklepanje nekih kompromisov med prednostmi in pomanjkljivostmi novih rešitev. Poudarjeno je tudi bilo, da bi morali sodelovanje in dajanje pripomb civilne družbe časovno omejiti in določiti nek organ, ki bi na podlagi razprav lahko sprejel dokončne rešitve. Prav tako je bilo poudarjeno, da se v javnosti preveč govori samo o nekih škodljivih vplivih energetskih objektov, premalo pa se poudarjajo prednosti in priložnosti, ki jih ti s sabo prinašajo. Nadalje so bili omenjeni zapleteni in dolgotrajni postopki urejanja lastninske problematike, nedorečenost vprašanj gospodarjenja z že obstoječimi daljnovodi, pa tudi dejstvo, da je pri sprejemanju končnih določitev okoljski kriterij pogostokrat izpostavljen kot pomembnejši od drugih. Poudarjeno je bilo tudi, da demokratična razprava pomeni soočanje argumentov, da bi morali določiti pravila za oblikovanje civilne iniciative in tudi omejiti čas, ki je na voljo za javne razprave, in ne nazadnje, da bi morali javnost učinkoviteje seznaniti z dejstvom, da električna energija ne pomeni le vtičnice ali stikala, temveč da je za tem zapleten in kompleksen tehničen sistem, ki je sestavni in nujni del našega življenjskega prostora.

VELIKO DRŽAV ŽE IZPOLNILO KJOTSKE ZAVEZE

Kot je razvidno iz letnega poročila Evropske komisije o napredku pri doseganju kjotskih ciljev, bo 25 držav članic EU, ki so se zavezale k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov v skladu s Kjotskim protokolom, izpolnilo svoje zaveze. Poročilo za EU-15 kaže, da bodo skupne emisije toplogrednih plinov v obdobju zaveze 2008-2012 v povprečju približno 14,2 odstotka pod vrednostmi iz izhodiščnega leta (zaveza je bila v povprečju 8 odstotkov), ki je večinoma leto 1990, če bodo države članice nadaljevale z načrti glede kupovanja mednarodnih emisijskih kuponov ter predvidenimi dejavnostmi pogoždovanja in obnove gozdov. Deset držav članic iz skupine EU-12, ki so si zastavile kjotski cilj, pa bo verjetno doseglo ali preseгло svoje kjotske zaveze 6- ali 8-odstotnega zmanjšanja v primerjavi z izhodiščnim letom. | ec.europa.eu |

OKOLICA TE KOSTOLAC ODSLEJ BOLJ ČISTA

Septembra so v srbski termoelektrarni Kostolac B odprli nov sistem za zbiranje, odlaganje in transport pepela in žlindre, v katerega so vložili 35 milijonov evrov. Za uresničitev projekta so zagotovili 25 milijonov evrov s posojilom Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD), 10 milijonov evrov pa s sredstvi srbskega elektrogospodarstva. S tem projektom bodo precej zmanjšali onesnaževanje na območju TE Kostolac in tako prispevali k zaščiti okolja. Na odlagališču so na površini 15 hektarjev namestili posebno, vodoneprepustno folijo, ki preprečuje onesnaževanje tal in podtalnice. Predvideno pa je, da bodo folijo postopoma položili na površino okrog 130 hektarjev, kar bo po ocenah dovolj za odlaganje pepela za naslednjih dvajset let. | emportal.rs |

GRADNJA SANMEN 1 SPET PO ZAČRTANEM PLANU

V kitajski nuklearni Sanmen 1 so septembra opravili montažo tretjega obroča jeklenega plašča zadrževalnega hrama. Obroč je sestavljen iz 36 jeklenih plošč debeline 44,5 milimetra, višina znaša 11,7 metra, njegova teža pa presega več kot petsto ton. Kljub šestmesečnim zamudam, ki so se pojavile proti koncu leta 2009, gradnja prve enote jedrskega reaktorja AP1000 na svetu, kitajski Sanmen 1, sedaj spet poteka po terminskem načrtu. Trenutno se na lokaciji Sanmen v provinci Zhejiang gradita dve enoti tlačnovodnih reaktorjev AP1000, dve enoti tega tipa pa se gradita na lokaciji Haiyang v provinci Shandong. Hkrati je Sanmen 1 tudi vodilna enota pri gradnji omenjenih reaktorjev na Kitajskem. Kot je predvideno, je začetek obratovanja vseh štirih enot predviden med novembrom 2013 in marcem 2015. | world-nuclear-news.org |

NOVI KORAKI V ENERGETSKI POLITIKI EU

Glede izzivov in zadanih ciljev, ki jih EU glede energije in podnebnih sprememb želi uresničiti do leta 2020, sta v zadnjem času pomembni še zlasti dve sporočili Evropske komisije. Novembra je najprej predstavila strategijo za konkurenčno, trajnostno in zanesljivo oskrbo z energijo do leta 2020, zatem pa še prednostne naloge na področju energetske infrastrukture za naslednji dve desetletji. V prvem sporočilu je opredelila pet prednostnih nalog na področju energetike, vključno z ukrepi, v drugem pa prednostne koridorje EU za transport električne energije in nafte.

Kot je med drugim dejal komisar za energetiko **Günther Oettinger**, je energetski izziv ena izmed njihovih največjih preizkušenj. »Da bi lahko imeli učinkovito, konkurenčno in nizkoo-
gledno gospodarstvo, moramo našo energetsko politiko evrope-
izirati in se pri tem osredotočiti na maloštevilne, vendar pereče
prednostne naloge.«

V sporočilu z naslovom »Energija 2020« je Evropska komisi-
ja opredelila pet glavnih prednostnih nalog na področju ener-
getike in ukrepe, ki jih je treba sprejeti, če se EU želi spopasti s
perečimi izzivi, kot so varčevanje z energijo, oblikovanje trga s
konkurenčnimi cenami in zanesljiva oskrba. Na tej podlagi bo
Komisija v prihodnjih 18 mesecih sestavila konkretne zakono-
dajne pobude in predloge. Sporočilo določa tudi dnevni red raz-
prave voditeljev držav in vlad na njihovem prvem srečanju na
vrhu EU o energetiki, ki bo potekalo 4. februarja 2011.

Glede energijskih prihrankov Komisija predlaga, da se v
pobudah osredotoči na prevoz in stavbe, ki sta dva sektorja z
največjim potencialom za energijske prihranke. Določa tudi
ciljni datum za dokončanje integriranega energetskega trga.
Do leta 2015 nobena država članica EU ne sme biti izolirana. V

naslednjih desetih letih bodo potrebne splošne naložbe v ener-
getsko infrastrukturo EU v vrednosti enega bilijona evrov.
Glede vodilne vloge EU na področju energetskih tehnologij in
inovacij bodo vzpostavljeni štirje veliki projekti na ključnih po-
dročjih za evropsko konkurenčnost, kot so nove tehnologije za
pametna omrežja in shranjevanje električne energije, raziska-
ve o biogorivih druge generacije in partnerstva med »pametni-
mi mesti« za spodbujanje energetskih prihrankov v mestnih ob-
močjih. Glede zanesljive, varne in dostopne energije prek aktiv-
nih potrošnikov pa Komisija predlaga nove ukrepe za cenovne
primerjave, zamenjave dobaviteljev ter jasno in pregledno
obračunavanje.

PREDNOSTNI KORIDORJI EU

Evropska komisija je novembra predstavila tudi predno-
stne naloge na področju energetske infrastrukture za naslednji
dve desetletji, da bi energetska omrežja pripravili na 21. sto-
letje. V sporočilu je določila prednostne koridorje EU za tran-
sport električne energije, plina in nafte. Prednostni koridor-
ji za sektor električne energije vključujejo omrežje na Sever-
nem morju ter povezavo s severno in srednjo Evropo, povezave
v jugozahodni Evropi, povezave v srednjevzhodni in jugovzho-
dni Evropi ter vključitev baltskega energetskega trga v evrop-
ski trg. Med prednostnimi koridorji za plin pa so navedeni južni
koridor, vključitev baltskega energetskega trga in njegova po-
vezava s srednjo in jugovzhodno Evropo ter koridor sever-jug v
zahodni Evropi. Te prednostne naloge bodo podlaga za izdajo
dovoljenj in finančne odločitve o konkretnih projektih EU. Da
bo EU do leta 2020 dosegla zastavljene energetske in podnebne
cilje, bo samo v transport energije treba investirati okrog 200
milijard evrov.

Prirjeno po: ec.europa.eu, Europa-Rapid-Press Releases

Foto Vladimir Habjan

ZA SRBSKO ELEKTROENERGETIKO KAR DEVET MILIJARD EVROV

Na nedavni slovesnosti ob dnevu elektrogospodarstva Srbije je srbski minister za energetiko Petar Škundrić med drugim poudaril, da je elektrogospodarstvo edina industrijska panoga, ki ima v času velike gospodarske krize triodstotno rast. Zato bodo v naslednjem desetletju v elektroenergetski sektor investirali devet milijard evrov, kar bo zelo spodbudno za celotni gospodarski razvoj. Srbska vlada se je odločila, da bo v naslednjem obdobju zagotovila potrebna sredstva ne samo za revitalizacijo elektroenergetskega sektorja, temveč tudi za gradnjo novih elektroenergetskih objektov.

Tako kot je bila Srbija v začetku 20. stoletja med tistimi državami, ki so prve gradile zmogljivosti za proizvodnjo električne energije, tudi danes sodi v krog tistih držav jugovzhodne Evrope, ki so z investiranjem v elektrogospodarstvo pripravljene spodbujati in krepiti njihov gospodarski razvoj. Kot je na omenjeni slovesnosti povedal srbski minister za energetiko **Petar Škundrić**, so pred kratkim z nemško družbo RWE podpisali protokol o sodelovanju z namenom, da bi zagotovili pogoje za gradnjo reverzibilne hidroelektrarne Djerdap 3 s skupno zmogljivostjo 2.400 megavattov. Če k temu dodamo še gradnjo načrtovanih hidroenergetskih zmogljivosti, je Srbija glede proizvodnje električne energije na dobri poti, da se bo spet uvrstila med vodilne države v regiji.

Kot je menil generalni direktor srbskega elektrogospodarstva (EPS) **Dragomir Marković**, se je njihova družba v dosedanjem obdobju precej angažirala, da bi usposobila srbski elektroenergetski sistem za zadostno in kakovostno oskrbo prebivalstva in gospodarstva z električno energijo. Tako so za revitalizacijo elektroenergetskih objektov že sedaj na leto vlagali okrog štiristo milijonov evrov. V naslednjih letih naj bi v elektroenergetiko vložili kar devet milijard evrov, in sicer z namenom, da bi posodobili proizvodne in elektrodistribucijske sisteme, povečali poslovno učinkovitost ter zgradili tudi vrsto novih elektroenergetskih objektov. Poleg že omenjenega največjega projekta za gradnjo hidroelektrarne Djerdap 3 med večje projekte sodijo še zlasti gradnja TE Nikola Tesla B3 in TE Kolubara B, gradnja novega bloka TE v Kostolcu, prenove in novogradnje hidroelektrarn ter naložbe v obnovljive vire energije. Pri uresničevanju investicijskega ciklusa bodo namenjali veliko pozornost tudi projektom za zaščito okolja, v katere naj bi predvidoma vložili milijardo evrov. Prvi pogoj, da bi lahko uresničili omenjene naložbe, pa je seveda harmonizacija zakonske regulative in sprememba cenovne politike.

Predstavniki podjetja Elektrogospodarstvo Srbije in italijanske družbe SECI Energia S.p.A. so letos podpisali dogovor o ustanovitvi družbe Ibarske hidroelektrarne, d. o. o., Kraljevo, ki bo gradila deset hidroelektrarn

Petar Škundrić, srbski minister za energetiko.

na reki Ibar v skupni moči 103 megavattov. S to investicijo, vredno 285 milijonov evrov, bo Srbija, kot ena od najpomembnejših držav regije, bolj izrabila znatne potencialne vire energije. S skupnim podjetjem se odpirajo možnosti za oskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije (OVE), kar naj bi prispevalo k razvoju energetskega sektorja. Omenimo pa še, da so predstavniki Elektrogospodarstva Srbije in Evropske banke za obnovo in razvoj letos podpisali pogodbo o posojilu za financiranje nabave in uvajanja »pametnih števecov« za daljinsko odčitavanje potrošene električne energije v Srbiji. Za celoten projekt bodo odšteli okrog 80 milijonov evrov.

Prirejeno po: eps.rs, energija.wordpress.com, glassrbije.org

TO JE IZKUŠNJA

NAŠ STIK ŽE 50 LET STIČIŠČE ELEKTROENERGETIKE

OBLJAVNIČ

Revija slovenskega elektrogospodarstva Naš stik letos praznuje okroglih 50 let izhajanja. Sodi med najstarejša slovenska interna glasila, saj je prva številka tega glasila z imenom Elgo izšla že leta 1960 na pobudo ing. Vekoslava Korošca, ki je služboval na vodilnih delovnih mestih v elektrogospodarstvu. Z imenom Naš stik glasilo izhaja od leta 1992, revijalno podobo je dobilo konec leta 1994, v naslednjih letih pa se je nenehno izboljševalo tudi po vsebinski plati. Naš stik je ohranil povezovalno vlogo podjetij v slovenskem elektroenergetskem sistemu in ima tudi pomembno promocijsko vlogo.

»Naš časopis je začel izhajati v času, ko praznujemo 15 let obstoja elektrogospodarstva in 10-letnico delavskega upravljanja. To je lep mejnik našega razvoja. Prepričani smo, da bo tudi časopis prispeval k povezanosti elektrogospodarstva in k še večjim delovnim uspehom.« Te besede je med drugim v prvi številki glasila Elektrogospodarstvo novembra 1960 zapisal njegov idejni oče **ing. Vekoslav Korošec**. Dvajset let pozneje pa je glavni in odgovorni urednik **Tone Bančič** zapisal, da je časopis v tem času izredno hitro in na široko prodrli širom po Sloveniji in si pridobil veliko število bralcev ne samo med zaposlenimi delavci, temveč tudi med njihovimi družinami.

Po 30 letih izhajanja glasila je glavni in odgovorni urednik **Marko Pirjevec** zapisal, da je to obdobje prekratko za zgodovinsko presojo o tem, kaj nam je prineslo. »Na prvem mestu je obveščanje delavcev elektrogospodarstva. In premogovništva, zakaj pa ne? Kako nam to uspeva, je pa drugo vprašanje. O tem vsekakor lahko presodijo samo tisti, ki jim je časopis namenjen - delavci elektrogospodarstva. In premogovništva, zakaj pa ne?« je menil Pirjevec.

Ob 40-letnici izhajanja Našega stika je glavni in odgovorni urednik **Brane Janjič** glede njegove prihodnosti omenil dva zanimiva pojava. »Na eni strani zanimanje za glasilo že nekaj časa narašča tako pri bralcih kot pri oglaševalcih, na drugi strani pa se nenehno srečujemo z vprašanjem, kaj bo z glasilom jutri ob napovedanem odprtju in liberalizaciji trga ter pričakovani privatizaciji posameznih elektroenergetskih podjetij. Naš odgovor na zastavljeno vprašanje je lahko samo eden in je povsem jasen. Odprtje trga z električno energijo prinaša številne spremembe, ki bodo bistveno posegle v sedanje razmere. Ravno pri uveljavljanju teh sprememb in njihovi uspešni uveljavitvi pa ima interno komuniciranje lahko odločilno vlogo.«

ZASEDBA UREDNIŠTVA V LETIH 1960-2010

Glasilo delovnih kolektivov elektrogospodarskih organizacij Slovenije z naslovom Elektrogospodarstvo je izhajalo od novembra 1960 do konca leta 1986, in sicer najprej enkrat na mesec, zatem na vsake tri mesece, v osemdesetih letih pa na vsakih štirinajst dni. V posameznih obdobjih so glasilo izdajali Elektrogospodarska skupnost Slovenije; Poslovno združenje

distributivnih podjetij v Sloveniji; proizvodno-prenosna, proizvodna in distribucijska podjetja EGS ter TOZD in OZD proizvodnje, prenosa in distribucije v okviru EGS in SOZD Elektrogospodarstva Slovenije. V tem času so delo odgovornega urednika opravljali Lojze Hribar, Tone Bančič in Marko Pirjevec. V uredniškem odboru so se zvrstili predstavniki posameznih elektrogospodarskih delovnih organizacij. Z novinarskim delom so se v tem obdobju ukvarjali Lojze Hribar, Tone Bančič, Marko Pirjevec in Lidija Pavlovčič.

Glasilo delavcev elektrogospodarstva Slovenije je od januarja 1987 do marca 1992 izhajalo večinoma dvakrat na mesec. V tem času je delo odgovornega urednika najprej opravljal Marko Pirjevec, nato pa Lidija Pavlovčič. Uredniški odbor so sestavljali predstavniki posameznih delovnih organizacij. Z novinarskim delom so se v tem obdobju ukvarjali Lidija Pavlovčič, Minka Skubic in France Jeras.

Časopis je pod imenom Naš stik prvič izšel marca 1992, izhajal pa je dvakrat na mesec. Po opravljenih reorganizacijskih spremembah v elektrogospodarstvu ga je izdajalo javno podjetje Eles, od januarja 1993 naprej pa Elektro - Slovenija. Od aprila 1993 je delo glavnega in odgovornega urednika opravljal Brane Janjič, novinarja pa sta bila Minka Skubic in Miro Jakomin (od maja 1993). Decembra 1994 se je časopis na podlagi večjih vsebinskih in oblikovnih sprememb preoblikoval v glasilo slovenskega elektrogospodarstva in kot mesečnik začel zasledovati cilje sodobnega revijalnega tiska. Od novembra 2005 je bil glavni urednik Miro Jakomin, odgovorni urednik Brane Janjič, novinarji pa so bili Minka Skubic, Polona Bahun (od julija 2007) in Vladimir Habjan (od oktobra 2007). Od aprila 2009 do avgusta 2010 je bila glavna urednica Minka Skubic, odgovorni urednik pa Brane Janjič. Slednji od septembra 2010 naprej spet opravlja delo glavnega in odgovornega urednika.

Od nastanka glasila so v uredniškem odboru in pozneje v časopisnem svetu Naš stik že ves čas zastopani predstavniki vseh elektrogospodarskih podjetij. Uredništvo Našega stika je vrsto let delovalo v okviru Službe za odnose z javnostjo v podjetju Elektro-Slovenija, od septembra 2010 pa deluje v okviru Sekretariata pri vodstvu podjetja. V tem času delo novinarjev opravljajo Polona Bahun, Vladimir Habjan in Miro Jakomin, lektorica pa je Darinka Lempl Pahor (od decembra 1994).

NAŠ STIK PRESEGA OKVIRE INTERNEGA GLASILA

Revija Naš stik trenutno izhaja v 4.300 izvodih in je v prvi vrsti namenjena zaposlenim v elektrogospodarskih podjetjih in upokojujencem teh podjetij, poslovnim partnerjem (naročnikom), novinarjem osrednjih medijev, ki pokrivajo elektrogospodarstvo, izobraževalnim ustanovam in tudi parlamentarnim strankam, kot dejavniku, ki sprejema odločitve, povezane z razvojem slovenske energetike. Glede na dosežek in ciljno publiko ima revija specifično in verjetno tudi edinstveno vlogo v Sloveniji, saj deluje kot panožna revija, namenjena

vsem elektroenergetskim podjetjem, čeprav kadre in materialno osnovo za njegovo izdajanje zagotavlja podjetje Elektro-Slovenija. Revija je namenjena stalnemu in sprotnemu seznanjanju omenjenih naslovnikov z organizacijskimi, tehničnimi, tehnološkimi in ekonomskimi rezultati poslovanja, dosežki ter problemi v elektroenergetskem sistemu, kot tudi z razmerami na področju pridobivanja, prenosa, distribucije in porabe električne energije.

Med temeljne komunikacijske cilje revije Naš stik sodi obveščanje zaposlenih in širše javnosti o dogajanjih v slovenskem elektrogospodarstvu, obveščanje o dogajanjih, kjer se elektrogospodarstvo srečuje z uporabniki, prikazovanje mnenj zaposlenih o dogajanjih in odločitvah v elektrogospodarstvu in zunaj njega ter prikaz izkušenj, mnenj, inovacij in podobnih dosežkov in oblik strokovnega dela, ki so pomembni za panogo. Ker revija Naš stik presega okvire internega glasila podjetja, omogoča tudi bistveno širšo odmevnost sporočil in izmenjavo informacij v okviru celotnega elektroenergetskega sistema.

SPREMLJANJE DOGODKOV V ZADNJEM DESETLETJU

Revija Naš stik je tudi v zadnjih desetih letih pokrivala vrsto ključnih dogodkov na področju elektroenergetike. Leta **2000** so se v nadzornih svetih in vodstvih nekaterih elektroenergetskih podjetjih vrstile kadrovske zamenjave. Leto **2001** je bilo prelomno, saj je električna energija tudi v Sloveniji postala tržno blago. V elektroenergetskih podjetjih so izpeljali vrsto reorganizacijskih sprememb in pripravili vse potrebne korake za začetek delovanja trga. V letu **2002** je potekalo nadaljnje prestrukturiranje elektrogospodarstva in prilagajanje potrebam odpiranja slovenskega trga z električno energijo. Leta **2003** je v nekaterih evropskih državah prišlo do nepričakovanih električnih mrkov. Na srečo je slovenski elektroenergetski sistem tudi v tem občutljivem letu potrdil visoko zanesljivost in ohranil

visoko raven kakovostne oskrbe. Leta **2004** je slovensko elektrogospodarstvo znova potrdilo visoko strokovno usposobljenost in ohranilo primerljivost z elektroenergetskimi sistemi drugih evropskih držav. Izboljšanje učinkovitosti se je pokazalo v povečevanju proizvodnje ob upoštevanju sodobnejših tehnologij in hkratnem zmanjševanju števila zaposlenih. Leta **2005** so podjetja znova dosegla dobre poslovne rezultate, izpeljanih pa je bilo tudi več pomembnih investicij. Leto **2006** se je odvijalo v znamenju preoblikovanja nosilcev osrednjih energetskega stebrov, pri čemer je padla tudi odločitev o preoblikovanju elektrodistribucije oziroma o ustanovitvi systemskega operaterja distribucijskega omrežja (SODO). Med najvidnejše dogodke leta **2007** se uvršča popolno odprtje trga 1. julija, ko so slovenski odjemalci električne energije in plina začeli svobodno izbirati dobavitelja. Leto **2008** je potekalo v znamenju razprav o podnebno energetskem paketu. V tem času je Slovenija uspešno izpeljala predsedovanje EU in v tem okviru dosegla tudi nekaj vidnih uspehov na energetskem področju. Leto **2009** je zaznamovala huda gospodarska kriza, ki se je v elektrogospodarstvu odrazila skozi manjše povpraševanje po električni energiji. To je vplivalo na prihodke elektroenergetskih podjetij, ki so bila prisiljena zmanjševati nekatere naložbene načrte. V dosedanjemu obdobju leta **2010** pa so elektrogospodarstvu dali pečat še zlasti krepitev sodelovanja med evropskimi borzami, povezovanje posameznih trgov na regionalni ravni, razvojni trendi na področju uvajanja pametnih omrežij, projekt gradnje šestega bloka Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ 6), pa tudi prizadevanja za združevanje obeh energetskega stebrov.

Omenjeni dogodki, ki so dajali pečat posameznim letom, so le ključni del zelo obsežnega dogajanja, ki ga je v zadnjem desetletju spremljal Naš stik. Pri tem je še posebno pozornost namenjal slovenskemu EES, ki je tudi v novejšem času deloval tako, da je bila zagotovljena zanesljiva in kakovostna oskrba odjemalcev z električno energijo.

Z ELEKTRIKO POVEZAN ŽE VSE ŽIVLJENJE

Ob koncu leta odhaja v zasluženi pokoj samostojni inženir za soglasja in inšpekcije Janko Šarman, zaposlen v službi za pripravo gradenj in soglasja v Elesovem Centru vzdrževanja Maribor v Pekrah. Prehodil je zelo dinamično poklicno in športno pot, kar potrjuje tudi vrsta dosežkov in priznanj. Med drugim je leta 1997 prejel tudi pisno priznanje Elesa, leta 2003 pa še zlato plaketo Elesa za posebne dosežke. Kot odličnega poznavalca elektroprenosnih naprav in strokovnjaka ga poznajo v vseh elektrodistribucijskih podjetjih in drugih ustanovah, kot so EIMV, IBE, Dalekovod, Elektroservisi itd.

Janko Šarman se je rodil leta 1941 v Selnici ob Dravi, kjer je s starši živel do leta 1945, potem pa so se preselili na Falu. Njegov oče je bil v tamkajšnji elektrarni zaposlen kot električar že od leta 1932, deset let pred upokojitvijo pa je bil namestnik vodje elektrarne. Janko je v Rušah obiskoval nižjo gimnazijo, jo končal leta 1956 in se potem skušal vpisati na Srednjo tehnično šolo v Ljubljani. Vendar ga tu niso sprejeli, saj so bili nekateri profesorji alergični na njegov štajerski dialekt. Kandidatov je bilo kar okoli 800, sprejeli pa so jih le 150. Več sreče je Janko imel v Tovarni dušika Ruše, kjer je sklenil učno pogodbo in po končani elektrogospodarski šoli postal električar. Leta 1959 se je vpisal na Srednjo tehnično šolo v Mariboru in jo končal že leta 1962, saj so mu priznali en letnik elektrogospodarske šole. Zatem se je takoj vpisal na Višjo tehnično šolo v Mariboru, uspešno diplomiral leta 1965 ter se še istega leta zaposlil na Dravskih elektrarnah Maribor (DEM) v elektrarni Ožbalt. Leta 1966 je odšel v JLA, kjer je končal šolo za rezervne oficirje. Po odsluženju vojaškega roka se je leta 1967 vrnil v DEM in bil najprej premeščen v Elektroprenos Pekre, leta 1969 pa v delovno skupnost DEM na delovno mesto inženirja za daljnovode. Zatem je bil leta 1974 imenovan za vodjo službe za prenosne naprave (daljnovodi, RTP-ji) in to delo opravljal do leta 1991.

»V tistih letih sem bil kot pogodbeni predstavnik DEM vključen v pripravo prenosnih študij, ki jih je pripravljala EIMV. Ko se je leta 1973 začela priprava in pozneje tudi gradnja 400 kV prenosne mreže Nikola Tesla v Jugoslaviji, sem bil imenovan za strokovnega tajnika vseh revizijskih komisij. Med večjimi projekti, pri katerih sem aktivno sodeloval, bi omenil še zlasti zahtevno pripravo programa potrebnih manipulacij za priključitev daljnovodov Maribor - Krško in Maribor - Podlog na 400 kV napetost. Na ta zgodovinski dan, zgodil se je 26. decembra 1976, ko je prvič v zgodovini Slovenije bila prisotna 400 kV napetost, sem izredno ponosen,« je poudaril inž. Šarman.

Kot vodja službe za prenosne naprave je bil tudi član komisije za pripravo tenderja za vzdrževalno opremo na 400 kV prenosnem omrežju. Po končani gradnji je bil pet tednov

tudi na strokovnem izpopolnjevanju v Angliji. V letih, ko je bil zaposlen na DEM, pa je ob svojem rednem delu opravljal še vrsto funkcij. Kot je na kratko omenil, je bil v DEM-u predsednik stanovanjske komisije, predsednik sindikata, predsednik delavskega sveta delovne skupnosti, predsednik zbora delavcev, predsednik samoupravne delavske kontrole DEM in član Jugelove samoupravne kontrole, predsednik disciplinske komisije ter tehnični vodja športnega aktiva Elektra na DEM.

Leta 1991 je bil inž. Šarman premeščen na delovno mesto samostojnega inženirja za soglasja in inšpekcije na Elesu. Prvo leto je delal v stavbi na Vetrinjski ulici v Mariboru, nato pa se je preselil v Elesov Center vzdrževanja Maribor v Pekrah. Tudi na tem področju je bilo njegovo delo zelo dinamično. Na Elesu je bil aktivno vključen v pripravo programa za vključitev 2 x 400 kilovoltnega daljnovoda Maribor-Avstrija v obratovanje ter bil pristojen za izvedbo številnih primarnih preizkusov delovanja zaščite. Pripravljal je tudi programe izklopa križanih daljnovodov, bil nosilec izvedbe prenapenjanja vodnikov na 110 kV DV in opravljal nadzor nad elektromontažnimi deli. Leta 1995 je bil za štiri tedne na strokovnem usposabljanju v tovarni podjetja Nokia in si pridobil mednarodni certifikat za montažo optičnih vodnikov. Tovrstno znanje in izkušnje je potem s pridom uporabil pri pripravi programa zamenjave zaščitne vrvi z optičnim vodnikom OPGW v Dravski in Mislinjski dolini.

»Čeprav sem si že od nekdaj želel študirati, so me razmere zelo ovirale. Ko sem v Mariboru končal prvo stopnjo, tam še ni bilo druge, v Ljubljani pa si študija zaradi pomanjkanja denarja nisem mogel privoščiti. Pa tudi pozneje, ko so v Mariboru že začeli z drugo stopnjo šolanja elektrotehnikov, svoje želje nisem mogel uresničiti. Takrat sem v Limbušu gradil hišo in za študij spet ni bilo niti časa niti denarja. Leta 1997 pa sem se na pobudo Milana Kende, takratnega direktorja Elesovega sektorja za vzdrževanje, vpisal na drugo stopnjo Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko v Mariboru (smer za močnostno elektrotehniko). Tu sem leta 1999, kljub številnim obveznostim v službi, doma in na športnem področju, uspešno diplomiral,« je pojasnil inž. Šarman.

Zatem je bil leta 2000 odgovorni vodja vseh programskih del pri montaži optičnega kabla OPGW na 400-kilovoltnem daljnovodu Maribor-Krško. Ta program je bil zelo obsežen in zahteven, saj je pri tem sodelovalo več kot 20 različnih izvajalskih skupin. Poleg že omenjenih del samostojnega inženirja za soglasja in inšpekcije pa je sočasno opravljal še več drugih del, kot so vodenje internih strokovno tehničnih pregledov (bilo jih je 109), sodelovanje v komisijah za izvedbo tehničnega pregleda, sodelovanje na prostorskih konferencah itd.

Tako si je ing. Šarman na dosednji študijski in poklicni

Foto: osebni arhiv Janka Šarmana

Inž. Janko Šarman

poti nabral zelo bogate strokovne izkušnje. Trenutno svetuje svojemu nasledniku inž. Vojku Kovaču, ki ga je dve leti pripravljaj za delo samostojnega inženirja za soglasja in inšpekcije. Vlogo svetovalca bo opravljal do konca leta, ko se bo upokojil. Ob tem je še omenil, da je v CVZ Maribor zaposlen tudi njegov sin Andrej Šarman, ki tu opravlja delo tehnika za projektno in tehnično dokumentacijo.

Poleg tega se je inž. Janko Šarman že ves čas precej udeleževal tudi na športnem področju. Kot je na kratko omenil, je bil v letih od 1962 do 1968 aktivni igralec odbojke v jugoslovanski prvi zvezni ligi. Ker pa je to zanj zaradi številnih službenih obveznosti postalo preveč naporno, se je s tem športom začel ukvarjati le na slovenskem rekreativnem nivoju. Leta 1978 je opravil izpit za odbojkarskega sodnika, leta 1983 postal predsednik društva odbojkarskih sodnikov Maribor ter ga vodil celih sedemnajst let, en štiriletni mandat pa je bil tudi predsednik vseh odbojkarskih sodnikov v Sloveniji. Po osamosvojitvi Slovenije je prenehal z aktivnim sojenjem v odbojki ter postal tehnični delegat in kontrolor sojenja na številnih odbojkarskih tekmah, tako v Sloveniji kakor tudi na mednarodni ravni. Pri doseženi starosti

65 let pa so mu v skladu s pravili odbojkarskih organizacij te funkcije prenehale. Sicer pa je v prejšnjih letih prejel tudi vrsto športnih priznanj, med drugim tudi Cizljevo plaketo za športne in organizacijske dosežke.

»Že od leta 1953 se ukvarjam tudi s čebelarstvom, zadnjih trinajst let pa sem predsednik čebelarskega društva Selnica ob Dravi. Rad obiskujem reke in sem strasten ribič. Konec leta 1995 sem na ribolovu v Perthu v Avstraliji ujel tudi šestkilogramskega zobateca. Toliko je tehtal očičen, kar je res prava trofeja. Še toliko bolj, če upoštevamo, da pri nas za trofejo velja že kilogramski zobatec,« je še povedal inž. Šarman. Sicer pa zelo rad igra tudi šah ter navdušeno gobari po gozdovih Pohorja in Kozjaka.

ŠPORTNIKI ELESA IN MAVIRJA SKUPAJ ŽE ŠESTIČ

V Madžarskem Keszhtelyu je 19. in 20. novembra potekalo tradicionalno jesensko športno družabno srečanje članov športnih društev Elesa in Mavirja. Srečanja obeh moštev potekajo izmenično, in sicer enkrat v Sloveniji in drugič na Madžarskem, pri čemer je prvi dan srečanja namenjen bolj spoznavanju lokalnih znamenitosti, drugi pa merjenju športnih moči. Tako je tudi tokrat petkov popoldanski program prvega dne bil namenjen ogledu tamkajšnjega gradu Festetics, ki se ponaša z zanimivo zbirko različnih predmetov in bogato knjižnico. Drugi dan pa so potekala tekmovanja v šestih različnih disciplinah, in sicer nogometu, košarki, šahu, bowlingu, namiznem tenisu in pikadu. Slavnostnega odprtja iger sta se udeležila tudi direktor Mavirja Gábor Tari in Elesa mag. Milan Jevšenak.

Direktor Mavirja **Gábor Tari** je v nagovoru ob odprtju poudaril, da se še dobro spominja delovnega srečanja v Ljubljani pred nekaj leti, na katerem je bil govor o možnostih za vzpostavitev daljnovidne povezave med državami oziroma zgraditvi daljnovidne Cirkovce-Pince. Tedaj je nastala tudi zamisel, da bi lahko predstavniki obeh sosednjih sistemskih operaterjev sodelovali tudi na športnem področju. Ta zamisel je bila nato kmalu urešničena, in tako smo danes, je dejal Gábor Tari, priča že šestemu tovrstnemu srečanju. Prepričan sem, da so tudi tovrstna meddržavna druženja pomembna, in ne glede na to, kdo bo na koncu današnjih tekmovanj zmagovalci in kdo poraženec, smo na takšnih dogodkih dejansko zmagovalci vsi. Upam, je sklenil Gábor Tari, da bomo tovrstna srečanja, ki potekajo v izjemno prijeteljskem vzdušju, ohranili tudi v prihodnje.

Da je poslovno sodelovanje med sistemskima operaterjema, ki sta pristojna za upravljanje nacionalnega prenosnega omrežja, zelo dobro, je v svojem nagovoru izpostavil tudi direktor Elesa mag. **Milan Jevšenak**. Kot je dejal, oba operaterja kljub temu, da med državama še ne obstaja neposredna daljnovidna povezava, tesno sodelujeta pri upravljanju enotnega evropskega omrežja in v različnih strokovnih organizacijah. Hkrati je vsem udeležencem zaželel veliko športne sreče in upoštevanje olimpijskih načel, kjer šteje predvsem srčnost in ne le fizična pripravljenost in moč.

Elesova ekipa je v nadaljevanju tekmovalnega dela srečanja oziroma v merjenju spretnosti na igriščih tokrat pokazala več znanja, tako da je bil končni rezultat šestega madžarsko-slovenskega srečanja na koncu 6:3. Domačini so imeli premoč v nogometu in šahu, več športne sreče pa so imele tudi madžarske namiznotenisarice. Medtem je Elesu uspelo zmagati v košarki, bowlingu in pikadu (v zadnjih dveh disciplinah v ženski in moški konkurenci), še posebej pa je zablestela tudi slovenska moška namiznoteniška ekipa. Po slavnostni podelitvi medalj je v večernih urah sledil še krajši zabavni program s plesom do jutranjih ur, vsi udeleženci pa so se ob slovesu soglasno strinjali, da se že veselijo novega srečanja spomladi v Sloveniji.

Vse foto Brane Janjič

ELESIJADA TOKRAT ZNOVA V LAŠKEM

Najbolj množično tekmovanje športnikov Elektra-Slovenija, ki je bilo organizirano že sedmo leto zapored, je tokrat znova potekalo v Laškem, kot prvič leta 2004. Športnice in športniki so se pomerili v rekordnih petnajstih disciplinah, in čeprav je samo domačim košarkarjem uspelo ponoviti primat s prve Elesijade, so se številni udeleženci znova veselili osvojenih medalj, kljub temu, da se je število članov športnega društva v teh letih podvojilo, in šteje 321 članov od 551 vseh zaposlenih.

Čudovitega sončnega jesenskega dne so se najbolj razveselili pohodniki, kolesarji in ribiči, ki so se takoj po slavnostnem odprtju iger z nasmeški na obrazih odpravili novim dogodivščinam naproti. Pohodniki so se razdelili v dve skupini. Tisti, katerih vrlina je vztrajnost, so se podali skozi meglice, ki so se leno vlačile po kotanjah, na 787 metrov visoki Šmohor. Drugi, ki prisegajo na kratke, a strme vzpone, pa so v pol krajšem času ponosno osvojili 583 metrov visoki ošiljeni vrh Huma, ki se mogočno dviga nad Laškim. Med vsemi sta bila najbolj neodločna Anuša Vodičar in Mirko Lesjak, ki se nista hotela nikomur od pohodnikov zameriti, in sta tako z urnimi koraki osvojila kar oba hriba. Zelo uspešni so bili tudi ribiči, ki so na evropsko priznanem ribiškem poligonu naložili toliko rib, da bi lahko nasitili vseh osemdeset udeležencev letošnje Elesijade, a so v skladu s pravili vse izpustili. V paradni disciplini iger, ki je že tradicionalno najkakovostnejša, so znova suvereno slavili znani namizni teniški virtuoz. Vsi trije nosilci medalj so sicer že dlje časa upokojeni, njihovo odlično igro pa so z zvedavi pogledi tudi do trikrat mlajši tekmovalci lahko le opazovali.

Favoritom bi morda lahko štrene malce premešal le Bogdan Trop, ki pa je bil v polfinalnem boju z mislimi že pri nogometu, in si skoraj zaslužil priznanje za fair play. Nadvse zanimivo je bilo tudi letošnje kegljaško tekmovanje, ki je potekalo na modernem kegljišču v Hrastniku. Še posebej ga je zaznamovala Majda Tomšič, ki bi z doseženim rezultatom prejela medaljo tudi v moški konkurenci. Pri vseh tekmovalcih se je sicer poznala rahla nervoza zaradi napovedanega izbora selekcije za moštvo, ki bo nastopilo na Madžarskem. Podobno velja tudi za tekmovanje v pikadu, kjer so mnogim roke prepogosto zadržtele in niso dosegali pričakovanih rezultatov. Medtem ko se je pri badmintonu začutil mladi val igralcev, ki jim je dolgoletni šampion Brane Janjič le s težavo pariral, pa se je po dolgih sušnih letih zlate medalje zaslužen prešerno veselil šahovski veteran Silvo Vinkler. Silvo je ob proglasitvi rezultatov, skupaj z najstarejšim udeležencem Elesijade Juretom Bezgovškom, prejel najbolj bučen aplavz. Tudi pri odbojki so bile tekme izredno izenačene, celo toliko, da je o zmagovalcu moral odločati žreb, saj sta imeli prvouvrščeni moštvi vse predhodne rezultate povsem enake. Podobno je tudi zmagovalca med košarkarskimi moštvi odločil količnik medsebojno odigranih tekem prvih treh moštev. Prvič pa je bilo na sporedu Elesijade organizirano ekipno tekmovanje v zadevanju prostih metov in trojk. Na vsesplošno presenečenje sta se igralcema ekipe vodstva pri odločilnih metih roke

zatresele, tako da sta se morala zadovoljiti le s pokalom za tretje mesto, pred še bolj presenetljivimi zmagovalci iz Maribora in drugouvrščenim moštvom s Hajdrihove, ki sta sicer v rednih tekmah v obratnem zaporedju priznali premoč domači ekipi Podloga. Prava poslastica dneva pa je seveda bila tekma nogometnih moštev zahoda in vzhoda, ki so v finalnem obračunu prikazali vse lepote te igre. Šele po dramatičnem izvajanju sedemmetrovk je v vsesplošni evforiji slavilo štajersko moštvo.

V vsesplošnem radostnem vzdušju je potekala tudi slovesnost ob razglasitvi rezultatov, pri čemer je namestnik glavnega direktorja Elesia Aleksander Mervar v uvodu opravičil odsotnost direktorja Milana Jevšenaka ter pohvalil organizacijo in potek tekmovanj, katerih se je tudi sam aktivno udeležil. Vsem udeležencem, seveda še posebej dobitnikom medalj in pokalov, je čestital tudi novoizvoljeni župan Laškega Franci Zdolšek. Večina udeležencev pa je bila v nadaljevanju z mislimi že pri naslednjem mednarodnem tekmovanju na Madžarskem.

NAJUSPEŠNEJŠI NA LETOŠNJI ELESIJADI SO BILI:

Ribolov: I. Miran Primožič, II. Franc Svatina, III. Brane Rebernik. **Šah:** I. Silvo Vinkler, II. Dankan Kratina, III. Milan Knapič. **Badminton:** I. Gregor Janežič, II. Brane Janjič, III. Aljoša Deželak. **Namizni tenis – moški:** I. Franci Žakelj, II. Mirko Petek, III. Jure Bezgovšek. **Namizni tenis – ženske:** I. Jožica Kovač, II. Tadeja Arbi, III. Majda Tomšič. **Pikado – moški:** I. Miran Primožič, II. Stanko Vrbeč, III. Silvo Pirc. **Pikado – ženske:** I. Majda Tomšič, II. Brigita Šarman, III. Elizabeta Pečenko Strgar. **Kolesarjenje na Šmohor:** Andrej Tiršek, **pohod na Šmohor:** Helena Dolinar, **pohod na Hum:** Mihaela Gračnar. **Kegljanje – moški:** I. Stanko Vrbeč, II. Vinko Gajser, III. Vlado Brglez. **Kegljanje – ženske:** I. Majda Tomšič, II. Elizabeta Pečenko Strgar, III. Brigita Šarman. **Odbojka:** I. Hajdrihova, II. Podlog, III. Maribor. **Košarka:** I. Podlog, II. Hajdrihova, III. Maribor. **Košarka – prosti meti/trojke:** I. Maribor, II. Hajdrihova, III. Vodstvo. **Mali nogomet:** I. Eles vzhod, II. Eles zahod.

Foto Brane Janjič

LJUDI SPRAVIŠ V DOBRO VOLJO TUDI Z DOBRO GLASBO

NA OBISKU

Ne zgodi se ravno pogosto, da v dobri uri pogovora komajda uspeš postaviti kako vprašanje, medtem ko sogovornik tekoče in brez vprašanj govori svojo zgodbo, po eni uri malce zajame sapo in pove, da se je komaj ogrel ... Če Zarjan Kocina tako lepo igra kot pripoveduje, potem bi ga res rad kdaj slišal tudi v živo in s kakim instrumentom v roki.

Zarjan Kocina, glasbenik po duši, po poklicu pa monter v Elektru Primorska, je doma z Goriških Brd iz vasi Medana. Glasba je bila od nekdaj njegova ljubezen. Že kot mlad fant je v Solkanu obiskoval glasbeno šolo, kjer se je učil violino, pozneje tudi harmoniko. Ker se od glasbe ni dalo živeti, je študij glasbe padel v vodo, izbral pa si je »rezervni« poklic elektromonterja v elektro šoli v Novi Gorici. Zaposlil se je v Elektru Primorska v nadzorništvu Kanal, izpostava Dobrovo. Kot je povedal, je bilo že prvi dan službe zaradi snega omrežje poškodovano, daljnovodi pa na tleh. Po desetih letih je bil premeščen v gradbeno skupino v Novi Gorici. Pogosto dežurstvo mu v prostem času namreč ni omogočalo dela na kmetiji, pa tudi ukvarjanja z glasbo. Pozneje je opravil delovodsko šolo v Ljubljani, delal nekaj let kot vodja skupine, potem pa je bil spet premeščen v skupino za transformatorske postaje, kjer je še danes. V elektrogospodarstvu je že 34 let.

Kako se počutite v svojem delovnem okolju in kaj je vaša naloga?

»Naša glavna dejavnost je gradnja novih transformatorskih postaj in rekonstrukcije starih, po potrebi pa pomagamo tudi drugim skupinam. Ob prihodu v skupino sem se brez težav vklopil in imam prave ter iskrene sodelavce. Čeprav se je generacija vmes že zamenjala, se razumemo odlično. Moram priznati, da mi je služba veliko dala in sem na podjetje zelo navezan.«

Kako se je začela vaša glasbena pot?

»Z glasbo sem se začel ukvarjati že kot otrok. Župnik me je že pri petih letih spravil na kor, da sem za božič pel. Mama me je vpisala v glasbeno šolo. Začel sem z violino, potem pa, ko mi je oče kupil harmoniko, sem nadaljeval z učenjem tega instrumenta in v Solkanu končal nižjo glasbeno šolo. Sočasno me je župnik učil orgljanja, sosed me je začel učiti prve akorde na kitari, sam sem se učil bas kitaro, danes igram še sintesizer. Glasba mi nikoli ni dala miru. Že med šolanjem, s 15 leti, sem si poiskal glasbeno skupino. Začel sem nabavljati instrumente, prve smo uvažali iz Italije in ozvočenje v vasi posojali za proslave. Poleg štipendije, ki sem jo prejemal od Elektra Primorske, sem z glasbo tudi nekaj zaslužil in že kmalu sem starše finančno popolnoma razbremenil. Spoznaval sem nove in nove kolege, med katerimi je bilo cela vrsta vrhunskih glasbenikov, naj omenim, da sem generacija znamenitih Faraonov in Kameleonov. Na primorskih plesiščih sta tiste čase za ples igrala

večinoma po dva ansambla. Tako smo se velikokrat znašli ob boku Pro art, Indexov, Ju grupe ..., ki so bili vsi naši idoli. Navezal sem torej velik krog ljudi in tako smo odraščali.«

Kako ste uspeli koordinirati med službo in glasbo?

»To sem se vprašal po vrnitvi od vojakov, kjer sem prav tako igral v vojaških ansamblih, poskusil vse instrumente in spet spoznal veliko znanih glasbenikov. Takrat sem začel ponovno igrati, in sicer v skupini Agronavti. Bili smo vokalno močni, žal pa je bila takrat pot do studia, kjer bi posneli kašno skladbo, bolj utopija kot pa realnost. Kolegi so nadaljevali profesionalno pot, sam pa sem bil malce v dilemi, saj službe nisem hotel zapustiti. Odločitev se je pozneje pokazala kot pravilna. Ker sem pogrešal glasbo, sem začel igrati v triu in pet let nastopal po raznih prireditvah, porokah ipd., medtem pa sem se začel ukvarjati z zborovskim petjem.«

Kje ste pa dobili znanje o tem?

»V Medani sem prevzel vodenje zbora, in to me je prisililo, da sem se začel dodatno izobraževati. Obiskoval sem zborovodske tečaje, kjer so poučevali znani strokovnjaki, nekaj znanja pa sem dobil tudi od drugih poznavalcev, na primer od mojega profesorja Danila Čadeža, ki me je veliko naučil. Zbor sem vodil petnajst let, peli pa smo večinoma za potrebe vasi. Z zborom sem se učil in napredoval. Ker sem čutil, da bi bila potrebna sprememba, sem vodenje po petnajstih letih pustil. Očitno nisem mogel brez glasbe, zato sem po treh mesecih premora spet prevzel vodenje, in sicer moškega pevskega zbora Srečko Kumar iz Kojškega. Tega sem vodil devet let. Pa sem se spet naveličal. Postalo mi je jasno, zakaj nekdo ne more biti večer. Narediš namreč vzpon, prineseš nekaj novega, potem pa se nekako izpoješ. Glasbeniki nismo vztrajni, zadeve se morajo spreminjati, nekaj moraš pustiti tudi drugim ali se sam preizkusiti tudi v drugih zadevah.«

V kakšnih?

»Priatelji so me spet aktivirali in me zvabili v kvartet. Predlagal sem jim še enega člana, in tako smo dobili kvintet. Mislim, da je v vokalni zasedbi petih večja možnost izbire skladb. Opravljam vlogo umetniškega vodje in pevca. Zdaj delujemo že četrto leto. Ko pojemo, res uživamo. Za skupino pišem tudi priredbe zabavnih skladb.«

Kakšno glasbo igrate, poje in poslušate?

»Vedno sem poslušal raznovrstno glasbo. Ko sem bil star osemnajst let, sem imel priložnost v živo slišati Golden Gate Quartet in sem se zaljubil v črnsko duhovno glasbo - gospel. Zanimata me tudi jazz in blues, prav tako mi je zelo všeč vokalna glasba. V nekaterih obdobjih smo z ansambli igrali tudi narodno zabavno glasbo. Na Števerijanskem festivalu smo leta 1997 celo prejeli nagrado občinstva, leta 1972 pa smo dobili

Foto iz arhiva Zarjana Kocine

nagrado za najboljše besedilo, ki ga je napisal Ludvig Zorzut. Zadnja leta nastopava precej z mlajšo hčerko. Namreč ona študira muzikologijo in slovaščino ter solopetje. Ponudiva lahko kar kakovostno glasbo, ne igrava cenene glasbe. Imam profesionalno klaviaturo in vse aranžmaje pripravim sam, igrava na primer klasične slovenske popevke: Med iskrenimi ljudmi, Ne čakaj na maj, Ti si moja ljubezen, pa stare dobre evergrine od Presleyja, Tom Jonesa, pa tudi Dragojeviča ... Za aranžma ene skladbe porabim tudi do štirideset ur dela. Veliko dava na vokal in na pravi repertoar. Prepričal sem se, da če ponudiš dobro glasbo, tudi ljudje, ki ne poznajo glasbe, vedo, kaj je kakovost. Spoznal sem, da se da ljudi spraviti v dobro voljo tudi z dobro glasbo. Z glasbo se ukvarja tudi starejša hčerka.«

Kako se dogovorita za koncerte?

»Veliko igrava za Lions klube, največ za Briškega, drugače pa od ust do ust. Začelo se je tako, da so me povabili prijatelji in ponudili tudi plačilo. S hčerko sva dogovorjena tako, da ves zaslužek pripada njej, pač za potrebe študija.«

Igrate pa tudi na dobrodelnih koncertih?

»Ja, res je. Ko je umrl naš kolega, kmalu za tem pa je oslepel še sin, smo se odločili, da bomo pomagali družini. Angažiral sem kolege ter organiziral dobrodelni koncert. Odzvalo se je veliko prijateljev glasbenikov, spontan koncert je uspel in zbrali smo prek šest tisoč evrov. To je tisto plačilo, ki ti največ da. S kvintetom pomagamo tudi otrokom s posebnimi potrebami, peli smo na dobrodelni prireditvi za tri zdravnice, ki so se odpravile v Kenijo, tudi s hčerko načrtujemo organizirati dobrodelni koncert za dializne bolnike ...«

Vas je kdaj prijelo, da bi živeli od glasbe?

»Seveda je. Vendar sem imel prenizko izobrazbo, nižja glasbena šola namreč ne pomeni prav dosti. Če bi igral profesionalno, bi se moral še bolj izobraziti in poiskati prave ljudi, ki so glasbeno izobraženi, ki razmišljajo podobno in vedo, kaj hočejo, skratka, resno bi moral pristopiti. Ker sem se oženil mlad, pa je bilo treba misliti tudi na družino. Bi me razumeli, sem se spraševal? Bil bi tudi veliko odsoten. Odločil sem se pač tako, kot sem mislil, da bo dobro za družino in zame.«

Kateri instrument najraje igrate?

»Ko sem bil star sedem let, sem se učil violino, pa sem jo pustil, ker so mi vsi govorili, da ta instrument cvili. Škoda! Potem sem igral harmoniko. Sosed me je naučil prvih akordov na kitari. Župnik me je učil orgljanja, sam sem se učil bas kitaro. Zdaj igram sintesizer, v roke vzamem tudi kitaro in harmoniko. Pravzaprav nimam svojega instrumenta, ljubezen do glasbe je tako velika, da bi se težko opredelil.«

Ste napisali kako svojo skladbo?

»Sem, a niso objavljene, ker bi jih moral prijaviti na Sazas. Večinoma sem bil bolj aranžer, manj skladatelj in pisec besedil. Nekaj smo tudi posneli, vendar se je s tem težko prebijati. Če želiš v prodajo, vzame to ogromno energije.«

Kaj je za vas neakovostna glasba?

»Prihajam z Goriških Brd. Z vsem spoštovanjem do vina, lahko rečem, da poznam samo dobro in slabo vino, ne rdeče in belo. Oblast je lahko dobra ali slaba. Enako je v glasbi: poznam dobro in slabo. Slaba je tisto, kar ljudje, ki glasbeno niso izobraženi in nimajo posluha, hitro sprejemajo. Za težjo glasbo si je treba vzeti čas, jo spoznati, večkrat poslušati. Več poslušaj, bolj jo spoznavaš.«

Kako se lahko »boriš« proti slabi glasbi?

»Rešitev je prav enostavna. Vsi plačujemo RTV naročnino, imamo nacionalno TV in nacionalni radio. Ta nacionalni medij bi moral biti poučen, izobraževalen. Ljudi bi moral o dobri glasbi izobraziti. Včasih si lahko prišel na RTV in radio le, če si bil dovolj kakovosten. Zdaj ni več tako. Če bi mi rekli, da si na nacionalni medij ne zaslužiš, lahko grem na komercialnega. To je rešitev. Nacionalni medij, ki jih vsi plačujemo, so dolžni izobraževati, zato dobijo sredstva.«

Kaj vam pomeni, da se obe hčerki ukvarjata z glasbo?

»Glasba je močno zaznamovala tudi ženino družino, vendar pa nikoli nisva želela vplivati na hčerki, da bi se morali ukvarjati z njo. Poskusila pa sva jima ponuditi, kar meni moji starši niso mogli. Kmalu sem videl, da imata obe posluh. V glasbeno šolo sem ju peljal, ker sta sami tako želeli, na silo ne gre. Seveda pa sem zelo vesel, da se ukvarjata z glasbo.«

POSLOVNA KOMUNIKACIJA IN MEDKULTURNE RAZLIKE

Komuniciranje med vsaj dvema oseba iz dveh različnih kultur opredelimo kot medkulturno komuniciranje. Gre za proces pošiljanja in sprejemanja sporočil, ki poteka med ljudmi z različnim kulturnim izvorom, pri čemer jih razlike v njihovi kulturi vodijo v različne interpretacije verbalnih in neverbalnih znakov.

Pri komuniciranju z ljudmi iz drugih kultur je pomembno, da se zavedamo, kaj kultura pravzaprav pomeni. Ena izmed definicij kulturo opredeljuje kot sistem simbolov, pomenov in norm, ki se zgodovinsko prenašajo. Kultura določa, kako posamezniki družbe razmišljajo, čutijo, usmerja njihovo delovanje in določa njihov pogled na svet.

S procesom globalizacije je povečan pretok ljudi in informacij. Mednarodnih povezav in multikulturnih organizacij je v svetu čedalje več. Za učinkovito poslovanje podjetja v globalnem okolju je pomembno poznati naslednje vidike kulture:

- politični in pravni sistem, ki se kaže v družbeni ureditvi, ustavnih določilih, zakonih, predpisih;
- družbene organizacije in ustanove pomenijo kulturne okvire. Sestavljajo jih raznovrstni vidiki vsakdanjega človekovega življenja, razdelitev družbenih nalog, načinov in razlogov, zakaj se osebe združujejo, da bi uresničile svoje skupne potrebe;
- norme in vrednote; vrednote so trajna prepričanja in so kulturno pogojene. Norme pa so sprejeta pravila, standardi in vedenjski modeli. Pomagajo nam opredeliti, kaj je prav, kaj je primerno in kaj zaželeno;
- religija; poznavanje religiozne usmerjenosti družbe, v katero prihajamo, je zelo pomembno za poslovni uspeh. Religija v veliki meri vpliva na navade in običaje;
- jezik je ogledalo kulture in element največjih razlik med njimi, saj se v njem odražata značaj in vrednote določene družbe. Je orodje komunikacije, prenašalec sporočil, kaže moč in slabost naroda, njegov nacionalni značaj. Za uspešnost v mednarodni poslovni praksi je nujno učenje jezikov;
- izobrazba je priučena in privzgojena. Ljudje izobrazbo pridobivajo v vzgojno-izobraževalnih sistemih in ustanovah ter s samoizobraževanjem;
- navade in običaji; med posameznimi kulturami obstajajo razlike v družbenih običajih. Družbeni običaji in navade, ki so sprejemljivi za eno kulturo, so lahko neprimerni in nesprejemljivi v drugih kulturah;
- materialna kultura in življenjske razmere so življenjska raven ali raven gospodarskega razvoja, ki ga je družba dosegla. Razvoj je določen s stopnjo ugodja v prehrani, oblačenju, stanovanjski kulturi, zdravstvenih in drugih storitvah.

Priča smo hitremu tehnološkemu in informacijskemu razvoju, medtem ko se kulture, temelječe na tisočih let razvoja, spreminjajo zelo počasi. Po eni strani to prinaša pestrost, po drugi strani pa te kulturne meje omejujejo komunikacijo. Napačna interpretacija besed in dejanj zaradi kulturnih razlik privede do težav pri

komunikaciji. Pri poslovanju z različnimi kulturami si je treba zapomniti, da je pomen verbalnega in neverbalnega komuniciranja pri različnih kulturah lahko različen.

Preden stopimo v poslovni stik z osebo, ki pripada nam tuji kulturi, je pomembno, da dobimo čim več informacij o deželi, normah, običajih, pravilih. Običajno pripadnik posamezne kulture pričakuje, da se bomo tudi drugi vedli na enak način, kot ga je navajen sam. Najpogostejše ovire, na katere naletimo pri medkulturnem poslovanju, izhajajo iz nerazumevanja oziroma nasprotujočih si pogledov, ki so rezultat kulturnih razlik. Učenje o tem, kako kultura vpliva na obnašanje posameznika, pomaga pri zmanjševanju trenj in nerazumevanj.

Prvi korak k izboljšanju uspešnosti medkulturnega komuniciranja je povezan z razumevanjem kulture sogovornika. Proučiti je treba komunikacijske vzorce (besedni slog in nebesedna sporočila), ki so značilni za posamezno kulturo. Več ko imata sogovornika informacij drug o drugem, boljše je razumevanje in uspešnost v poslovnih odnosih.

Za zagotavljanje učinkovite komunikacije s pripadniki drugih kultur je pomembno:

- razumevanje pomena medkulturne komunikacije; z razumevanjem pomena medkulturne komunikacije za posameznika in organizacijo v medkulturnem okolju se lažje prilagajamo različnim medkulturnim stikom. Hitreje osvojimo večšine, potrebne za komunikacijo s pripadniki drugih kultur;
- izpopolnjevanje medkulturne občutljivosti; poznati moramo značilnosti lastne kulture in kulture sogovornika. Treba je razumeti, kako kultura vpliva na način komuniciranja obeh;
- proučevanje kulture drugih; za pridobivanje informacij o drugi kulturi so različni viri, in sicer: knjige, filmi, internet, predavanja, učni programi, neposredni stik s pripadniki določene kulture;
- preseganje etnocentrizma; etnocentrizem nam onemogoča zaznati, da nas sogovorniki niso pravilno razumeli. Presežemo ga lahko s priznavanjem kulturnih razlik, z izogibanjem domnevam, da se sogovorniki vedejo in razmišljajo tako, kot mi, ter z izogibanjem sodbam, da se sogovorniki motijo ali napačno vedejo;
- preseganje jezikovnih ovir; v komunikaciji, kjer eden ne govori maternega jezika, se izogibamo uporabi slenga, lokalnega narečja, naglaševanja. Za prevajanje je priporočljivo izbrati izkušenega prevajalca, spretnega v medkulturni komunikaciji;
- razvijanje medkulturne kompetence; s poznavanjem jezikovnih ovir in razumevanjem medkulturnih razlik, ki jih je treba preseči, se lahko izbere najučinkovitejši način komunikacije.

Za uspešno mednarodno poslovno komuniciranje je torej izjemo pomembno poznavanje različnih kultur in njihovih značilnosti. Razlike med kulturami povzročajo nevidne ovire, ki jih lahko presežemo le z znanjem in pripravljenostjo sprejemati ljudi takšne, kakršni so.

PO GOZDNI POTI OD TURJAKA DO RAŠICE

Ena od zelo privlačnih poti, ki je primerna za vse starostne skupine in jo lahko prehodimo v dobri uri in pol, je tudi Učna gozdna pot Turjak-Rašica, dolga štiri kilometre. Poteka po kolovoznih poteh in gozdnih vlakah skozi gozdove Velikega Smrečja za vasjo Turjak ter se nadaljuje vzhodno od vasi Mali Osolnik skozi gozdove Jelovca in Cerovca, do travnikov zahodno od vasi Rašica ter preko mokrišč do Trubarjeve domačije.

Učno gozdna pot Turjak-Rašica je opremljena s 24 leseni-poučnimi tablami in z dvema informativnima tablama, kjer je s sliko in besedo predstavljena zgodovina kraja, življenje narave in gozdov. Po poti nas usmerjajo smerokazi z imenom poti in markacijo - lipovim drevesom. Del poti (od točke hrast v skupini do točke rdeči bor) se prekriva s tako imenovano Seneno potjo, kakor ji pravijo domačini. Ime izvira iz devetnajstega ter začetka dvajsetega stoletja, ko so grajski hlapci ter kmetje vozili seno za grajske konje na marof na Turjaku z logov od Rašice do Kneja, ki so bili v lasti Auerspergov. Z razlastitvijo leta 1931 pa so se ti prevozi končali.

Grad Turjak je bil nekaj v lasti Auerspergov, katerih vrhunec moči je sovpadal z obdobjem turških vpadov in reformacije na Slovenskem. Prvič se omenja leta 1220, a naj bi nastal že v 10. ali 11. stoletju. Prvotni grad je stal malo niže od današnjega, na skalnem pomolu, od koder je bil dober razgled na rimsko cesto. Danes nanj spominjajo le ruševine. Kdaj je bil sezidan zgornji grad, ni mogoče natančno ugotoviti, sta pa leta 1318 omenjena še oba. Po potresu leta 1511 so zgradili trikotno zgradbo renesančnega videza. Vzhodno stran varujeta dva okrogla stolpa, nasprotni stranici trikotnika pa se končujeta z mogočno okroglo bastijo, tako imenovanim volovskim stolpom.

Zanimiva je razlaga, kako je zašel tur v grb turjaških grofov.

Grad Turjak

V turjaških gozdovih je živel divje govedo, imenovano tur.

Pri gradnji gradu so turi nagajali zidarjem, zato jih je dal grof pobiti. Le enega niso mogli ujeti in šele po sedmih dneh so ga pripeljali na grad. Star zidar je ob tem prerokoval, da bo turjaški rod močan kot tur, ki se je toliko časa upiral. Ponosni grof je dal tura upodobiti na stolpu in v družinskem grbu.

Med kulturnimi znamenitostmi na tamkajšnjem območju omenimo tudi Trubarjevo domačijo, rojstni kraj Primoža Trubarja, pisca prve slovenske knjige. Hiša stoji ob vznožju spomeniško zaščitene vasi Rašica in je bila obnovljena ob 400-letnici Trubarjeve smrti. Domačija obsega spominsko hišo z mlinom in spominsko sobo. Slednja je tudi osrednja točka domačije, kjer so zbrani in razstavljeni vsi posnetki Trubarjevih knjig od leta 1550 do leta 1586. Po stenah sta popisana življenje in usoda Primoža Trubarja, v vitražnih oknih, najdragocenejšem delu sobe, pa upodobljeni vsi najpomembnejši Trubarjevi sodobniki. Na otoku stoji nad dvesto let stara žaga, venecijanka samica. V gospodarskem poslopju je iz hleva nastala krčma, iz skednja pa galerija Skedenj. Pred leti je bila v sklopu domačije odprta tudi Trubarjeva čitalnica.

Poleg tega je na območju Velikih Lašč še vrsta kulturnih znamenitosti, ki nas vabijo k ogledu. Med njimi omenimo spominsko sobo Frana Levstika in Josipa Stritarja v Levstikovem domu v Velikih Laščah. Levstikova zbirka obsega več dokumentov, ki osvetljujejo njegovo podobo. Med redkimi Levstikovimi predmeti, ki so še ohranjeni, je razstavljena kanglica, s katero je Levstik hodil pri Ilijevih po vodo, njegov umivalnik in posodica za toaletne potrebščine. Stritarjevo spominsko zbirko pa sestavljajo: Ganglov Stritarjev doprni kip, originalna Stritarjeva pisma, Stritarjeve profesorske preparacije, pečatnik in originalne stenske slikarije iz njegove hiše na Dunaju.

Povzeto po: velike-lasce.si

ZNAMMI V NARAVO

1	2	3	4	5	6
7	3	8	9	3	4
7	9	10	2	4	9
10	9	11	9	12	4
12	10	13	3	14	12

ISTA ŠTEVILKA POMENI ISTO ČRKO	PLAVO-LASEC	PRODAJALNA RIB	IBRAHIM	RODOVNA SKUPNOST	REKA V GRČIJI, EVROTAS	PREBIVALEC TATARSTANA	PESNIK ŠANTIČ	EKSISTIRANJE	UROŠ ZUPAN	KLICA, CIMA	ŠOLSKI RED	ANGLEŠKA POLITIČNA STRANKA, VIGOVCI	IZMETAVANJE, IZMEČEK	MESTO V TURČIJI, ISTANBUL
NAŠA NEKDANJA ATLETINJA				13								7		
ODPRAVA KAKIH OMEJITEV						9								
OKRENITEV		11							FR. SLIKAR (FERNAND) ENEJEVA LJUBICA					
TEMPELJ, SVETIŠČE					MESTO V BABILONIJI BASNO-PISEC					AVSTRIJ. DIRKAČ LAUDA NAROČILO	4			
DOKTOR			OLIKA, OBZIRNOST	SMUČIŠČE V KR. GORI PESNICA (MAJDA)								CHARLES GOUNOD CRKOVINA, MRHOVINA		
INDIJSKO MODRO BARVILO, INDIGO			8			VRSTA ŽITA LEK ZA VDIHAVANJE		14			ČAS BREZ VOJN			
ODTENEK, RAZLIČICA							GR. BOG VETROV KRAJ PRI PLANICI				ŽELEZOV OKSID ČAS ZA SEZONCE			
NEM. GRADIT. ZRAKOPLOVOV (HUGO)								KIDALEC	TRAVNIŠKA ALI MOČ-VIRSKA RASTLINA					
ANGL. PEVEC STEVENS				AZIJSKA DRŽAVA PISATELJICA VAŠTE		10			GR. BOG. ZEMLJE JAPONSKO MESTO		12		REZEK GLAS	MENIŠKA HALJA
risba KIH	NEKD. FR. KOVANEK	ALKALOID V TOBAKU OBLIKA STEBLA		3						ZDRKNJE-NJE LANTAN				5
GORA V KARAVANKAH					ZADNJIČA (KNJIŽ.)							EVROPSKA UNIJA PIJAČA ST. SLOVANOV		
MESTO OB REKI OR NA JUGU URALA					STANJE OČARAN. ČLOVEKA		2					6		
ZAČETEK PREBAV-NEGA TRAKTA	1				POVEČE-VALNO STEKLO, LUPA					HRVAŠKA PEVKA VUICA				

Iskano geslo nagradne križanke iz prejšnje številke je bilo **Varna in zanesljiva energija**. Največ sreče pri žrebanju so tokrat imeli **Anton Kuštrin** iz Divače, **Vinko Kurent** iz Trbovelj in **Drago Deželak** iz Sevnice. Nagrajencem, ki bodo nagrade Termoelektrarne Brestanica prejeli po pošti, iskreno čestitamo, vsem drugim pa želimo več sreče prihodnjič. Novo geslo s pripisom nagradna križanka pričakujemo na naslovu uredništva Hajdrihova 2, 1000 Ljubljana, najpozneje **do 15. decembra 2010**.

DELA V HE KRŠKO SE NADALJUJEJO

Betonaža iztoka strojnice.

Vse foto arhiv HSE invest

Po septembrskih poplavah se razmere na gradbišču HE Krško postopoma normalizirajo. Tako so znova začeli z betoniranjem ključnih delov elektrarne. Pripravljajo tudi vse potrebno za postavitev dodatnega dela k turbinski zgradbi, ki bo omogočil

postavitev montažne hale in montažnega dvigala. Prav tako so se lotili pripravljalnih del za izvedbo še zadnjega, petega prelivnega polja, s čimer bodo prelivna polja končana v celoti. Od turbinske opreme je že končana montaža vseh treh konusov sesalne cevi.

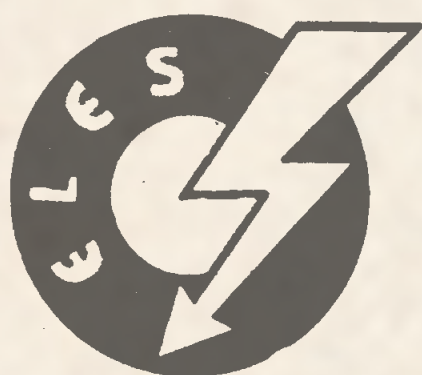
Betonaža krilnega zidu strojnice.

Pogled na očiščeno gradbeno jamo po poplavi.

Izdajatelj: Elektro-Slovenija, d. o. o.; **glavni in odgovorni urednik:** Brane Janjič; **novinarji:** Polona Bahun, Vladimir Habjan, Miro Jakomin; **tajništvo:** Urška Pintar; **naslov:** NAŠ STIK, Hajdrihova 2, 1000 Ljubljana, tel. (01) 474 39 81, **e-pošta:** brane.janjic@eles.si. **Časopisni svet, predsednik:** Joško Zabavnik (Informatika), **člani sveta:** mag. Petja Rijavec (HSE), Tanja Jarkovič (GEN Energija), mag. Milena Delčnjak (SODO), Ivo Mihevc (DEM), Jana Babič (SEL), Ivan Uršič (SENG), Doris Kukovičič (TE-TOL), Ida Novak Jerele (NEK), Majda Pirš Kranjčec (TEŠ), Gorazd Pozvek (HESS), Martina Merlin (TEB), Bojana Pirkovič Zajc (TET), Vincenc Janša (El. Ljubljana), mag. Renata Križnar (El. Gorenjska), Andreja Bezjak (El. Celje), Karin Zagomilšek (El. Maribor), Neva Tabaj (El. Primorska), mag. Marko Smole (IBE), Pija Hlede (EIMV), Dolores Žunkovič (Borzen), Drago Papler (predstavnik stalnih dopisnikov), Ervin Kos (predstavnik upokojencev); **lektorica:** Darinka Lempi; **oglasno trženje:** Elektro-Slovenija, d. o. o. tel. (01) 474 39 81; **oblikovanje:** Meta Žebre; **grafična priprava in tisk:** Schwarz, d. o. o., Ljubljana; **naklada:** 4.382 izvodov. **Prihodnja številka Našega stika izide 24. decembra 2010.** Prispevke zanj lahko pošljete **najpozneje do 14. decembra 2010.** ISSN 1408-9548; www.eles.si

»ZNAŠTIH DELOVISČ
»STIAOITELH
»SANTZ

ELEKTROGOSPODARSTVO

GLASILO DELOVNIH KOLEKTIVOV ELEKTROGOSPODARSTVA

November 1960

Prvi številki na

ING. VEKOSLAV KOROŠEC

Časopis »Elektrogospodarstvo« je namenjen vsem uslužbencem elektrogospodarskih organizacij v Sloveniji, ki upravljajo vire električne energije v hidro- in termoelektrarnah in ki po razdelilnih mestnih ter podeželskih omrežjih prenašajo in dobavljajo tako industriji kot široki potrošnji električno energijo. Pot električne energije od generatorja do potrošnika je tehnološko povezan proces; posamezni kolektivi v njem opravljajo vsak svoje delo — skrb za proizvodnjo, prenos in razdelitev električne energije. Kolektivi vseh enot pa so razdeljeni po področju. Zlasti tisti člani kolektivov, ki delajo na omrežju, živijo povsod raztreseno v manjših skupinah. Zato je že dolgo časa tlela misel, naj bi izdajali časopis, ki bi povezoval vse delovne kolektive v elektrogospodarstvu. Danes je v našem elektrogospodarstvu zaposlenih okrog 5.600 ljudi in vsi ti ljudje se skupno s

na delo samovolja pri-
ni sproščeno. Pri nas p-
lastnih, kakor tudi
upravljajo ta podjetja.
drugimi sistemi je v
pokazala rezultate. P-
stva so kljub težavam,
dosegla lepe uspehe. L-
potrošnje električne en-
kot le malokje na sver-
lovatnih ur letne proiz-
okrog dve in pol milijar-
bo morala produktivno-
darstvu še nadalje p-
pa reči, da n-
časopis naj bo mesto, k-
pisali svoje predloge i-
poročam, naj bi v čas-